ISSN 1814—4357

Щомісячний виробничо-практичний журнал

ДІМ • САД • ГОРОД

Передплатний індекс 74142

№ 3 (291) Березень 2013

Томатні цукерки

Яблуня. Вибір сорту

Тістотворчі традиції

Дім•сад•город

ISSN 1814–4357

№3 (291) 2013 р.

Щомісячний виробничо-практичний журнал
Засновник і видавець —
КП "Редакція журналу "Дім, сад, город"
Зареєстрований Міністерством інформації України,
серія КВ, №3536 від 23.10.98 р.

Видається з січня 1989 р.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3690 від 30.01.2010 р.

ПОМІДОРИ з насіння і з розсади

Щоб отримати належний урожай помідорів, треба заздалегідь підібрати агротехніку вирощування, вибрати вподобані сорти й ретельно підготувати насіння до сівби. У підготовці насіння важлива не тільки його кількість, а й сортування за розміром насінин та перевірка придатності його на схожість. Ми знаємо, що насіння томатів можна зберігати 4–5 років, а деякі сорти здатні давати сходи навіть через 6 років. Тому для впевненості у визначенні відсотків схожості треба брати 100 насінин. Кількість насінин, які зійшли протягом 5–8 днів за температури 22–25°С і вологості повітря 70%, вважаються фактичним відсотком схожості. Для висіву можна застосовувати насіння 70–100%. Чим менший відсоток схожості, тим більшу кількість насіння відповідного сорту треба брати для сівби.

Помідори можна вирощувати як безпосереднім висівом на грядку, так і через розсаду. Якщо висіяли насіння помідорів на грядку і вони посходили дружно, це дуже добре. Але кожній рослині для нормального розвитку потрібна відповідна поживна площа, тому знадобиться проріджування. Не завжди знаходиться зайва площа, щоб пересадити їх, не знищуючи, та й шкода використаного насіння. Аби цього не траплялося, економніше вирощувати помідори через розсаду.

Строки сівби треба спланувати таким чином, щоб на час висаджування розсади на грядку вона мала вік не менше 55–60 днів. Слід враховувати строки висаджування помідорів у своїй місцевості. Наприклад, якщо плануєте висаджування на третю декаду травня, то висівати насіння необхідно у третій декаді березня (23 березня + 5–7 днів на сходи, це 28–30 березня +55–60 дн. = 21–23 травня).

Сіяти насіння можна спочатку в ящики, в яких глибина не менше 10–12 см, або безпосередньо в утеплений парник (кому як більше підходить). Земляну суміш треба готувати заздалегідь, легку, найкраще з 2–3-річного перегною та городньої (2:1) або листової землі з лісосмуги та городньої (3:1). На відро такої суміші – літрову банку деревного або солом'яного попелу, і все ретельно перемішати.

Насіння перед сівбою слід знезаразити протягом 20 хвилин у блідо-рожевому розчині марганцівки й промити проточною водою, або в розчині алое (1 ч. л. соку на 100 мл води), потім не промивати. Просушити до сипучості.

На глибині 1,5–2 см ребром лінійки притискаємо дно отриманого рівчачка для однакової глибини висіву. Відстань між рядочками – 3 см, а між насінинами – 1 см. Загортаємо насіння на глибині 1,5 см

Юля

Дзівер

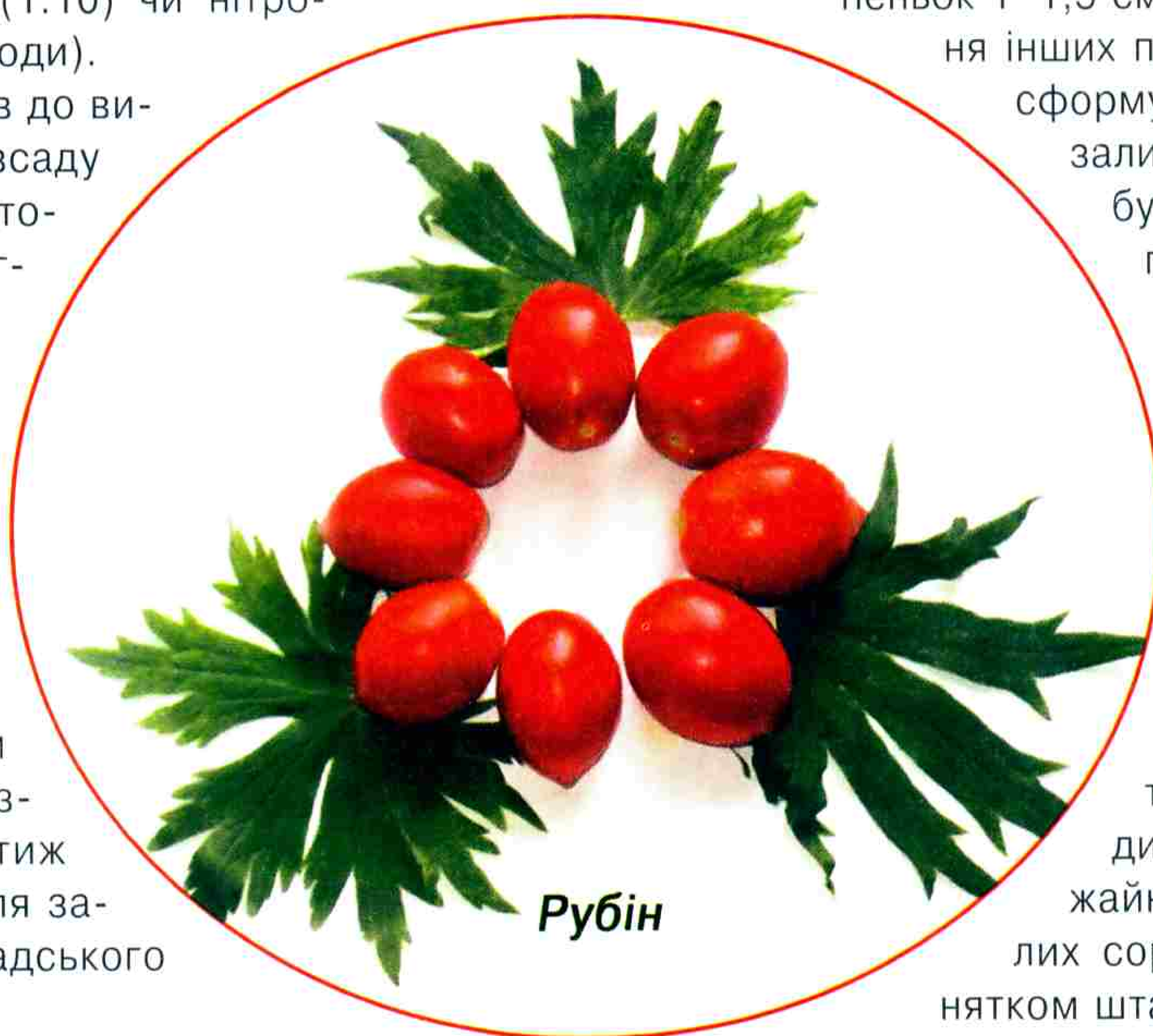
щільно, щоб насіння з'єдналося із земляною сумішшю. Ретельно поливаємо, накриваємо ящик поліетиленовою плівкою і ставимо у тепле приміщення з температурою 25–27°С, а якщо біля батареї, тоді треба щодня змінювати положення ящика по відношенню до джерела тепла.

Слід ретельно стежити за появою сходів, які з'являються на 4–7-й день у вигляді біленьких петельок. Негайно перенести ящик на підвіконня (там температура нижча на 5–6°), не знімаючи плівки до появи 80% сходів, а потім зняти плівку.

У фазі двох справжніх листочків (через 15–20 днів) рослини треба пересадити в утеплений парник або у глибший посуд. При цьому проводиться **пікірування** – прищипування головного корінця на третину (буде сильнішим коріння). Загортають рослини за 2–3 мм до сім'ядольного листочка. Після пікірування для кращого приживлення розсаду слід притінити (парник накрити темним рядном) на 2–3 дні.

Далі рослини необхідно в міру потреби розпушувати, прополювати та поливати. Бажано через 2–3 тижні підживити їх коров'яком (1:10) чи нітрофоскою (1 ст. л. на відро води).

Завчасно, за 10–12 днів до висаджування на грядку, розсаду потрібно поступово загартовувати, щоб рослини встигли звикнути до агресивних польових умов, щодня додаючи 2–3 год. У парнику на деякий час відкривати кришку парника, наприкінці – навіть на всю ніч. Перед висаджуванням на грядку розсаду слід ретельно полити під корінь (за 6–8 год.) розчином препарату Престиж (30 мл на 10 л води) – для захисту від нападів колорадського жука.

Рубін

За кілька днів до загартовування розсади провести ***першу профілактичну обробку*** від фітофторозу препаратом ТАТТУ побутовим обприскувачем РОСИНКА по листках (у концентрації 15 мл на 2,5 л води).

Другу обробку проводити через 14 днів після висаджування розсади (30 мл : 5 л води на 1 сотку площі розсади).

Третю обробку провести через 20 днів після другої (60 мл : 10 л води на 2 сотки площі розсади).

Низькорослі томати, висіяні безпосередньо в ґрунт, проривати в рядку, а розсаду висадити через 35–40 см одна від одної з міжряддями 45–50 см. Через кожні 3–4 рядки бажано робити міжряддя 60–70 см – для зручності під час збирання врожаю.

Високорослі сорти томатів краще висаджувати парними рядами (відстань між ними 50 см і в ряду – 40 см) з широкими міжряддями (60–70 см, залежно від потужності куща окремого сорту), потрібно підв'язувати до кілків (2–3 рази за вегетацію) та регулярно пасинкувати.

Пасинкуванням формуємо крону куща – визначаємо кількість стебел на рослині. При одному стеблі – залишити головне стебло зрізуванням всіх бокових пагонів ножицями так, щоб на їхнім зрізі залишався пеньок 1–1,5 см, який припиняє відростання інших пагонів на цьому місці. Щоб сформувати в 2–3 стебла, треба залишити 2–3 пасинки для майбутніх стебел (вниз від першого суцвіття).

Девіс

Аби вирішити це питання, треба виходити з такого міркування: чим менша кількість стебел, тим скоріше достигають плоди, вони більші за розміром, а врожайність менша; чим більша кількість стебел, тим довше затягується достигання, плоди дрібніші, але загальна врожайність вища. Кущі низькорослих сортів не пасинкують. за винятком штамбових. Їх можна пасинкувати до першого суцвіття.

Для зручності при дотриманні сортності низькорослих томатів краще висаджувати в 2–3 рядочки кожен сорт окремо з широкими міжряддями між сортами або чергувати їх за формою чи кольором плодів. На початку кожного сорту ставити кілок з табличкою назви сорту.

Збирати плоди слід у міру їхнього достигання. Можна починати ще навіть із зелених чи бурих плодів. Але тут давати пораду немає сенсу, тому що смаки й уподобання в кожного різні.

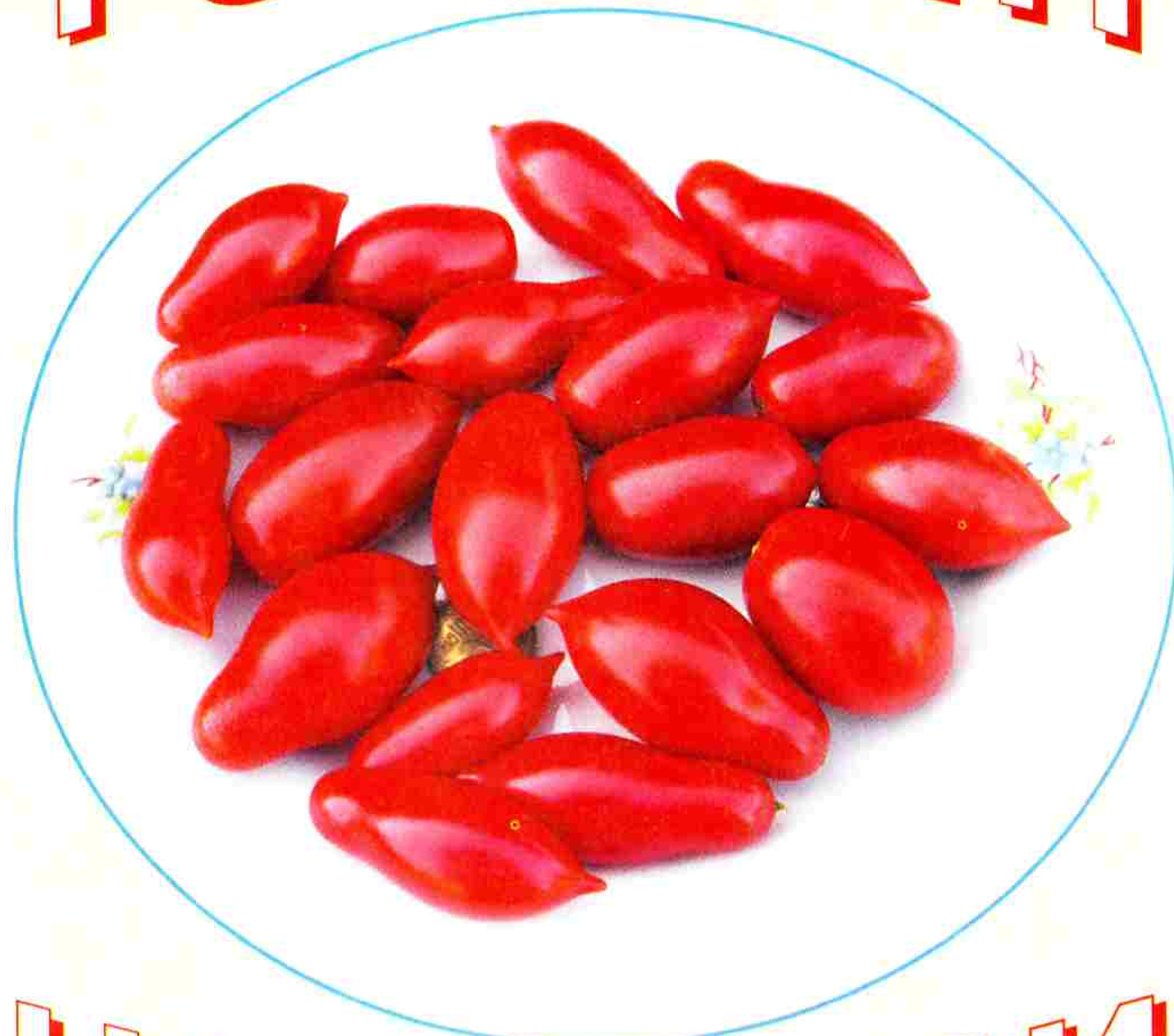
Для вироблення томатної продукції чи консервування цілими, або засолювання добре зарекомендували себе нові сорти помідорів Девіс УС-82, Бачено-небачено, Юля або Дзівер.

Бажаю щедрого врожаю початківцям у томатній справі. Сподіваюся, що мої поради будуть корисними.

В.І. Чебаненко,
с. Бреусівка, Козельщинський р-н,
Полтавська обл., 39150

Томат – одна з найпопулярніших і смачних овочевих культур. Завдяки своїм цінним поживним і дієтичним якостям, великому розмаїттю сортів, високій врожайності його вирощують майже в усьому світі й одержують гарні врожаї у відкритому та захищеному ґрунті. На них дуже великий попит у будь-яку пору року. Вони дійсно дуже смачні й корисні для організму людини. В останні роки ми багато уваги приділяли сортам черрі, їх у нашій колекції – 94. У минулому сезоні одних тільки новинок черрі на нашому городі було до 50 сортів, зібраних із усього світу.

ТОМАТНІ ЦУКЕРКИ

Зазначу, що перевага дрібноплідних сортів над звичайними – у їхній невибагливості; практично для їхньої врожайності не потрібний високий агрофон. Прекрасно плодоносять і без використання хімічних засобів захисту, урожай дуже високий. Починають достигати дуже рано й плодоносять до заморозків. Гірлянди плодів виглядають напрочуд декоративно на кущах, а коли їх зірвати – це вишукана прикраса для страв. Поклавши таке томатне асорті на тарілочку, побачите замилування гостей. Різати плоди не треба, навіть дитина покладе в рот цілий помідорчик. Смачні вони і свіжі, й консервовані, їх маринують, солять і навіть роблять з них варення. І запевняємо вас: все це смачно!

Ці високорослі сорти томатів ми вирощуємо на шпалерах. Мотузку натягуємо в три яруси. Ширина міжрядь – 1 м, відстань між кущами в рядку – 50 см. Всі дрібноплідні сорти ми вирощували без пасинкування. Перші стебла підв'язували, інші – рівномірно розподіляли по шпалерах внаклад.

Черрі я називаю томати з вагою плодів до 20 г. У даний опис ми включили й сорти томату з дещо більшою вагою. На нашу думку, в асорті це буде прекрасним доповненням. Окремі сорти щодо вмісту цукрів посідають перше місце в усьому томатному різноманітті. Найсолодші сорти до цього сезону завжди перебували у групі "багатобарвних" сортів. Багатобарвними ми називаємо ті,колір яких змішаний не тільки зовні, але й всередині. З-поміж черрі це **Підгірський, Rose Quartz, ISIS GANDY BI GOLOP** – колір плодів змішаний, оранжево-жовтий з рожевим. Вага плодів Rose Quartz – 10 г, ISIS GANDY BI GOLOP – 20 г. У сорту Підгірський плоди краплеподібні, вагою 15–30 г. Всі вони напрочуд солодкі, справжні томатні цукерки. Під час дегустації ніхто не може стримати своє захоплення.

Такі ж солодкі плоди виявилися і в інших за кольором сортах. **Барбарис** – плоди овальні, червоні, щільні, дуже солодкі. **Суін Тинг Грейп** – плоди пальчикоподібні, червоні, глянсові, немов лаковані. Дуже солодкі й настільки щільні, що під час жування хрумтять, немов горіхи. У сорту **Доктор Керолін** круглі білі плоди вагою 20 г, солодкі. Аналогічний йому **Доктор Грін**, тільки плоди у нього зеленого кольору. У сорту **Elfin (Ельф)** – краплеподібні, яскраво-блискучі плоди. Є в нас багато дуже смачних і солодких сортів черрі, але вище – згадані щодо смаку й цукру стоять на сходинку вище від інших. З-поміж сортів черрі багато й от таких дивин: **Gold Rush Currant** (Голд Раш Курант) – плоди жовто-гарячі, вагою 1, 5–2 г – томатне насіннячко. Подібний до нього й сорт **Лабіринт Веннети**, але плоди у нього червоні, і їх безліч.

Багато з'явилося й чорноплідних черрі: **Чорне черрі, Вишня чорна, Пляжний черрі, Шоколадний зайчик** (він же – Фіолетова троянда). Смак у них своєрідний, у трьох перших нагадує винний. І справжня дивина – **Блево-20** (BLEVE P20) із зовсім чорним, як вугілля, кольором плодів від низу й червоно-фіолетовою плямою на верхівці. Колір їх з того боку, який звернено до сонця, фіолетовий, як у баклажана, але інтенсивне забарвлення доведене до чорноти. Середня вага плодів 25–30 г, окремі – до 80 г. Колір м'якоті червоний, смак гарний, гармонійний, із з слабким присмаком екзотики. Ще одну групу можна назвати черрі умовно, оскільки вага їхніх плодів сягає до 30 г. Це **Кейнос Ботермо, Чорна зебра-черрі, Тигрові, Дзи БиЮ**. Всі сорти високорослі, зі строкатим малюнком плодів. Тому вони декоративно виглядають свіжими на столі й у консервах.

Ще один сорт – **Geranium Kiss**, або Поцілунок Герані. В

ISIS Gandy bi golop

Доктор Грін

Медова крапля

Україні поки що цей сорт вирощують під назвою Кращий. Найперше впадає в око незвичайно пишне цвітіння, ми нічого подібного не бачили. Кущ середньорослий, 1,0 м, червоні, з носиком, щільні плоди на просто величезних гронах зацвітають одночасно. Випробовуючи сорти черрі, ми насамперед відбираємо із щільними, товарними плодами, придатними для продажу в барах, супермаркетах і т.д. З-поміж таких сортів відмінно себе зарекомендували червоноплідні – ***Спенсер, Томат з Халупа, Синьйорита, Мексиканський мед, Колібрі, Дорогоцінна перлина, Prihcipe Borchese, Приємні***.

Серед рожевих більше інших сподобалися ***Рожевий сніг, Рожева крапелька, Розаліта***. З-поміж жовтоплідних і жовтогарячих: ***Гажо де Мелано, Цукрова коштовність, Super Snow White***. Серед жовтоплідних кращі: ***Динне гроно*** – плоди його білі з жовтою й рожевою засмагою. ***Голдкроне, Ліцеперсикум Гумбольда, Манікюр, Медова крапля, Сонцегар, Золоті пальчики, Жовтий фінік*** (в останнього дуже тверді й хрусткі плоди).

Всі ці сорти високорослі або середньорослі, потребують підв'язування до шпалер або кілків. А що робити, якщо з певних причин городники не можуть виконати таку роботу? Тоді краще підійдуть низькорослі сорти ***Ідилія, Ідеал, Ред Черрі*** – ці сорти висотою 50–60 см. Плоди у них червоні, пружні і, головне, дуже рясно родять. Сорт ***Солодкі*** має висоту куща 0,40 см і невеликі сливки рожевого кольору. Мініатюрна ***Арктична вишня***, з висотою куща 30 см і плодами 0,15 г рожевого кольору, якомога краще підійде й для кімнатного вирощування. Те ж саме можна сказати й про сорт ***Тигрета черрі***. Є два його сортотипи зі строкатими жовтими й строкатими червоними плодами. Таких гарних плодів на карликових штамбових кущах ми ще не бачили.

Якщо в читачів виникнуть питання – пишіть, всім, хто надішле заадресований конверт, безплатно вишлемо Томат із Халупа – це навіть не сорт, а дикий вид томату з потужним кущем до 2 м і червоними плодами (вони лежкі, не гниють, гарні й смачні), а також і ***Prihcipe Borchese***, кущ у нього потужний, плоди дуже щільні, червоні, круглі, вагою до 20 г. В обох сортів на кущах – тисячі плодів.

Наведу рецепти страв із помідорів черрі, взятих мною з Інтернету.

Варення з томатів
(від шеф-кухаря ресторану "Сеттебелло" Валентино Бонтемпи)

2 кг очищених від шкірки й насіння помідорів прокип'ятити з 1,2 кг цукру. Для аромату додати гілочку свіжого розмарину й столову ложку лимонного соку. Дати постояти, потім прокип'ятити ще раз. Варення готове, приємного смаку.

Черрі консервовані

Помідори черрі, 1 гілочка петрушки, велика гілка сухого кропу з насінням, півлисточка хрону, 1 цибулина, перець чилі до смаку (від шматочка до стручка), 3 лаврові листки, 10 горошин чорного перцю, 5 горошин запашного.

Зелень промити, порізати і скласти в банку. Цибулю порізати кільцями і теж скласти в банку. Додати лавровий лист. Помідори помити й скласти щільно у банку.

Заливаємо їх окропом і накриваємо кришкою. Даємо постояти 30 хв. Зливаємо воду в каструльку. Додаємо I ст.л. (без верху!) солі й 3 ст.л. (без верху!) цукру. Додаємо 20 г яблучного оцту. Розсіл доводимо до кипіння й заливаємо ним помідори. Закриваємо кришкою та вкутуємо теплим пледом до повного остигання.

Мариновані черрі

Для рецепта важливо використовувати саме помідори сорту черрі, вони мають особливий смак. Мед обов'язковий, із цукром вийде зовсім не той смак!

0,5 кг помідорів черрі, 1 цибулину, 1 чайну ложечку меду, 5–7 зубчиків часнику (можна й більше), 2 ст. л. маслинової або соняшникової олії, по 1 чайній ложечці солі й цукру, спеції: чорний перець горошком, сушені листочки василька, 1 ст.л. оцту.

Для маринаду: часник нарізати дрібно, змішати з подрібненим у ступці васильком і чорним перцем, додати маслинову олію, цукор, оцет, сіль і мед, перемішати. Потім почистити цибулю, нарізати тонко напівкільцями Черрі помити, видалити плодоніжки і розрізати на половинки. Підготувати тару (краще робити це в скляних банках). Кладемо на дно банки помідори, потім кільця цибулі й поливаємо чайною ложечкою маринаду. І так по черзі, поки не скінчаться помідори. Після цього банку з помідорами закриваємо, струшуємо, щоб маринад розподілився більш рівномірно, і ставимо в холодильник. На ранок помідори готові до вживання.

Помідори черрі з начинкою

Помідори черрі – 12 шт., яйця варені – 3 шт., цибуляріпка – 1 шт., яблуко зелене – 1 шт., ковбаса напівкопчена – 50 г, огірки солоні – 2 шт., маслини без кісточок – 12 шт., майонез – 3 ст. ложки, сметана – 2 ст. ложки, гірчиця – 1 ч. ложка, порізана зелена цибуля – 1 ст. ложка, листки салату лоло-росса, сіль.

У помідорів зріжте верхню частину. Ложкою вийміть частину м'якоті. Для соусу майонез з'єднайте з гірчицею й сметаною, додайте зелену цибулю, посоліть і перемішайте. Ріпчасту цибулю, яйця, яблуко, ковбасу та огірки наріжте дрібними кубиками, з'єднайте, заправте соусом. Помідори наповніть приготованою масою, кожний з них прикрасьте маслиною або гілочкою крес-салату. Подавайте фаршировані помідори на блюді, вистеленому листками салату лоло-росса.

О.І. Кулик,
вул. Леніна, 67, с. Куземин, Ахтирський р-н, Сумська обл., 42752

Маловідомий, корисний і чудодійний салат мокрець

Дуже часто ми полюємо за новими суперсучасними видами салатів і трав, витрачаємо гроші на заморське насіння, дороге й добре розрекламоване, але при цьому не знаємо, що росте під нашими ногами. Тупцюємо, а ще гірше – безжалісно знищуємо рослини, які вважаємо бур'янами. Але ж часто це навіть не просто їжа. а ще й цілющі ліки, смачні й корисні.

Хочу звернутися до всіх дачників: перш ніж виполоти бур'ян на своїй присадибній ділянці, вивчіть, що ви знищуєте. Я дійшла висновку, що жодна трава не росте на нашій землі просто так, кожна має своє призначення й приходить до нас саме тоді, коли вона нам потрібна. Колись, у дитинстві, відпочивала я на канікулах у бабусі. Збирали ми з нею траву, щоб підгодувати курочок і кізку. Бабуся говорила: "Курочки будуть більше яєчок нести, кізка дасть більше молочка, і собі в салатик наріжемо трішки". Я зацікавилася, а навіщо нам у в салатик ця трава? "Нам треба, щоб ніжки не боліли", – говорила бабуся. Звичайно ж, у віці 10 років ніякі ніжки не боліли, я просто вірила бабусиним словам, тим більше, що в салаті ця трава була соковита й смачна.

Минуло багато років, сама я стала бабусею. Багато років маю дачну ділянку, але лише нещодавно з'явилася в мене на ділянці ця трава. Виросла сама, як бур'ян, тому що вона й росте зазвичай по узбіччях доріг, у городах, як бур'ян, полюбляє вологі місця, того й кличуть її – "мокрець", по-російськи – "звездчатка", бо вона цвіте маленькими непоказними квіточками – білими зірочками.

Побачивши мокрець, відразу згадала дитинство, нарізала трави, зробила прекрасний салат. У салаті він чудово поєднується з іншими овочами. Сама трава не має смаку й запаху, просто соковита зелень, не гірша за будь-який інший салат. Протягом місяця ми регулярно вживали мокрець у салатах, у поєднанні з іншими овочами. Всій родині прийшлася до смаку ця невибаглива рослина. Але найприємніше відкриття чекало попереду. Ще навесні помітила, що ноги після зими ослабнули. Піднімаючись із льоху, не могла відразу стати на ноги, доводилося спочатку стати на коліна, допомагати собі руками. А до середини літа ноги зміцніли, піднімалася без допомоги рук, не встаючи на коліна. Згадалися відразу бабусині слова: "Нам треба, щоб ніжки не боліли". Невже така чудодійна ця бур'ян-трава мокрець? І хіба не диво, що ця трава з'явилася саме тоді, коли вона мені була так необхідна? Начебто Всевишній послав мені цю лікарську рослину.

Їла салати з мокрецем все літо, ноги зміцніли. Піднімаюся з легкістю на них, як дівчинка. Звичайно ж, зацікавилася й зібрала інформацію про мокрець. Офіційна медицина повідомляє, що ця рослина не вивчена. У той же час народна медицина з давніх часів використовує її для поліпшення серцевої діяльності, нормалізації нервової системи, для загоєння гнійних ран, зупинки кровотеч, у тому числі внутрішніх та гемороїдальних. Але найціннішу інформацію, як для себе, знайшла в статті Наталі Земної "Як коза вилікувала бабусю..." У ній говориться, як у кози відмовили ноги, а бабуся годувала її "зірочником" і через місяць коза "вибрикувала, як молоде козеня".

Коли вживати цю рослину, вона зміцнює м'язи, надає сили ослаблим ногам. А якщо заварити і зробити з відвару ванночки, то минає біль у ногах. Чим більше читаєш про мокрець, тим більше дивуєшся. Чудо-ліки ростуть у нас під ногами, а ми не тільки не використовуємо їх, але ще й знищуємо, як бур'ян з наших городів. А цей непоказний бур'ян лікує гіпертонію, сечокам'яну і жовчокам'яну хвороби, хвороби щитоподібної залози. За регулярного вживання зникають головні болі, дратівливість, утома, поліпшується пам'ять. Сік рослини очищає кровоносні судини, виводить із організму шкідливі речовини, сповільнює процеси старіння.

Я додаю в салати мокрець із провесни й до пізньої осені. От кілька рецептів з додаванням трави залежно від пори року:

1. Весняний салат. Топінамбур і корінь селери подрібнити у блендері. нарізати зелену цибулю, яйце, свіжу зелень мокрецю й кульбаби, додати волоський горіх, посолити, заправити маслиновою олією і яблучним оцтом.

2. Літній салат. Зелень мокрецю, селери й васильків дрібно нарізаємо, додаємо помідори, солимо та заправляємо сметаною.

3. Осінній омлет. На сковороді тушкуємо шматочки броколі, заливаємо збитими, як для омлету, яйцями, запікаємо під кришкою кілька хвилин. Зверху посипаємо зеленню мокрецю.

4. Зимова заготовка для бутербродів. Беремо в рівних кількостях свіже сало, зелень мокрецю, часник, зелень кропу й петрушки, червоний гіркий перець. Все ретельно перемелюємо у блендері, перемішуємо й підсолюємо до смаку. Бутербродна закуска виходить гостра, ситна й смачна. Мажемо її на чорний хліб і їмо з борщем.

Можна заготовити мокрець на зиму в сушеному вигляді. Для цього збираємо мокрець під час цвітіння й сушимо в затінку. Зберігаємо у скляній банці, щільно закривши кришкою. Додаємо в супи, борщі.

Вживаючи у їжу мокрець, ми одночасно приводимо свій організм у збалансований здоровий стан, не допускаючи розвитку й прогресування хвороб. Звичайно ж, лікуватися таблетками швидше і менш клопітно, але, на мою думку, краще не доводити себе до такого стану, коли без таблеток не обійтися. Отож давайте користуватися послугами й дарунками природи і просто насолоджуватися життям без хвороб.

Г.М. Любинецька,
м. Київ. тел. 353-24-90

Фізаліс: їстівний, лікувальний і декоративний

Великий рід фізаліс має близько 100 видів, які поширені у тропічних, субтропічних і частково в інших ґрунтово-кліматичних зонах.

У фізалісу звичайного чашечки при плодах особливо великі та яскраві. Тому ця рослина дуже популярна як декоративна. Фізаліс – це однорічна трав'яниста рослина родини пасльонових. Він – ботанічний "родич" томату, перцю, баклажана, картоплі і поділяється на три групи: фізаліс їстівний, лікувальний і декоративний. Характерною ознакою всіх фізалісів є об'ємна чашечка-ліхтарик, всередині якої розвивається плід (ягода). При дозріванні плоду чашечка залишається на ньому у вигляді чохлика.

В Україні вирощують фізаліс трьох однорічних видів: мексиканський, суничний і перуанський. Плоди фізалісу зовні нагадують інжир, та й хімічний склад його надзвичайно близький до хімічного складу інжиру, різниця лише у відсотковому складі різних компонентів. Він містить від 3.5 до 6% цукру, 2,5% білка, дубильні речовини, пектин і 2,8 мг/100 г вітаміну С. А також 1,4% лимонної кислоти. Після війни, коли лимонну кислоту почали добувати шляхом біологічного зброджування цукру, фізаліс перестали вирощувати. І дарма, бо він з успіхом може замінити томати там, де вони не вдаються через фітофтору або вплив низьких температур. Молоді рослини фізалісу витримують навіть короткочасні легкі заморозки.

Я вирощую фізаліс більше 20 років. У мене овочевий фізаліс має чохлики двох кольорів: синій і жовтий. Вирощую лише через розсаду, бо коли сіяти безпосередньо у ґрунт, плоди виходять дрібні і не встигають дозріти.

На вузьку грядку висаджую семитижневу розсаду в останніх числах квітня. Спосіб садіння – дворядний у шаховому порядку, з інтервалом у рядку 70 см. За вегетацію фізаліс підживлюю до 9 разів. Кущі фізалісу не формують, пасинки не видаляють. Бо, чим більше буде гілкуватися рослина, тим більше на ній буде плодів.

Плоди починають достигати у червні і закінчують перед заморозками. Краще збирати їх у стані біологічної стиглості, коли вони набувають характерного для сорту забарвлення. Але й зірвані перед заморозками недостиглі плоди добре дозарюються у приміщенні. Використання плодів універсальне: від варення і цукатів до соління, маринування та приготування ікри. А також у свіжому вигляді – в салатах. На поверхні ягід, що знаходяться в чохлику, є клейка речовина, із досить специфічним неприємним запахом. Проте, якщо обмити ягоди окропом, ця речовина зникає. Врожайність стандартна – 5 кг з куща, адже вирощуємо його за технологією Міттлайдера.

Якщо тримати непошкоджені плоди в чохликах у неглибоких ящиках, у добре провітрюваному теплому приміщенні, товарні якості зберігаються 2–3 місяці. У сирих приміщеннях, особливо під час зберігання в купах, плоди швидко загнивають. Недозрілі плоди, покладені в ящики шаром в 1–2 плоди, можуть зберігатися до весни, поступово дозріваючи.

Свіжі плоди фізалісу, сік, а також паста й відвари висушених ягід застосовують як сечогінний засіб при коліках у нирках і сечовому міхурі, водянці, подагрі, суглобовому ревматизмі. Він виводить з організму важкі метали (ртуть, свинець), що запобігає отруєнню ними.

Страви з фізалісу

Фізаліс маринований. Плоди мексиканського фізалісу очищують від чохликів, бланширують, кладуть у скляні банки з укладеними в них спеціями, заливають маринадом, накривають кришками і стерилізують 10–20 хвилин (залежно від ємкості банки). Закатують кришками, охолоджують і ставлять на зберігання. Вживати можна через місяць. Як спеції використовують корицю, гвоздику, перець духмяний, лавровий лист.

На 1 кг плодів беруть такі самі спеції, що й для соління – всього 50 г. Для маринаду на 1 л води – 50 г цукру і 40 г солі, 80–100 г 9%-ного оцту.

Варення. Стиглі плоди фізалісу (краще суничного) очищують, миють у гарячій воді, наколюють (бо щільна шкірочка не пропускає цукровий сироп). Заливають гарячим сиропом (0,5 кг цукру розчинити у 0.5 л води) і кип'ятять 3–4 хв, після чого додають ще 0,5 кг цукру, підігрівають до повного його розчинення. Обережно перемішуючи, варять 8–10 хв., не допускаючи бурхливого кипіння. Знову витримують 6 годин, потім додають залишок цукру і доварюють. На 1 кг фізалісу – 1,9 кг цукру.

Ікра. На олії обсмажують очищені й ошпарені у гарячій воді плоди мексиканського фізалісу. Подрібнюють цибулю, моркву і білі корінці (петрушка, селера). Все це перемішують, додають сіль, цукор, чорний мелений перець, лавровий лист, подрібнений часник, зелень кропу і петрушки. Перемішують та підігрівають. Споживають ікру охолодженою.

На 500 г фізалісу – по 200 г цибулі та моркви, 100 г корінців, 100–150 г олії, зелень і спеції за смаком.

Фізаліс солоний. Очищені й відмиті у гарячій воді плоди мексиканського фізалісу бланширують, разом з прянощами складають у банки, заливають розчином і залишають на 7–10 днів за кімнатної температури для бродіння (періодично знімаючи плісняву). Після закінчення бродіння розсіл зливають, кип'ятять, знову заливають у банки, закатують кришками, охолоджують і ставлять на зберігання.

Цукати. Плоди мексиканського фізалісу середнього розміру очищають, бланширують, наколюють вилкою і засипають у киплячий сироп (на 1 кг плодів – 1 склянка води і 1,2 кг цукру). Варять 5 хв., після чого знімають з вогню і витримують 8–10 год.

Так повторюють до п'яти разів. Потім плоди фізалісу відкидають на друшляк, дають стекти сиропу і розкладають їх для просушування, після чого складають у банки.

В.В. Беспалов,
агроном-плодоовочівник,
м. Миколаїв

Яблуня – найпоширеніша плодова культура в Україні. Це зумовлене сприятливими ґрунтово-кліматичними умовами для її вирощування. Ви вирішили посадити сад. Не має значення, яку він займе площу. Головне, щоб плодоношення було раннє, плоди якісні й було їх багато на кожному дереві.

Для початку потрібно визначитися з вибором сортів і підщеп, на яких вони мають рости. Навіть досвідченим садівникам, не кажучи вже про початківців, буває дуже важко визначитися з вибором потрібних сортів яблуні, оскільки у світі на сьогодні налічується їх більше 20 тис. Із цим я щороку стикаюся восени й навесні, під час реалізації саджанців у розсаднику, де вирощую більше 150 сортів яблунь, 80 сортів груш та інших культур. Пропоную каталог. Люди читають і більшість не знає, що вибрати з цього розмаїття.

Яблуня. Вибір сорту

Якими критеріями потрібно керуватися під час вибору сорту? На щастя, наш вибір значно звужується, тому що вирощувати потрібно сорти, придатні для даного регіону. Районовані сорти для кожного конкретного регіону саме й становлять ту золоту середину, з якої необхідно зробити вибір. Це сорти з найкращими смаковими якостями, здатні успішно продукувати в даній місцевості.

З-поміж районованих сортів необхідно вибрати ті, які влаштовують вас за строками достигання: літні, осінні, зимові. Крім того, вибираючи сорт, не можна забувати про такі важливі якості, як швидкоплідність, урожайність, лежкість, смак плодів, їхні розміри, зимостійкість дерев та стійкість до захворювань. І який садівник не мріє про нові, перспективні, економічно вигідні сорти! При цьому необхідно бути гранично обережним. Під час реєстрації нового сорту оцінку йому дають автори, і вона не завжди об'єктивна. Ще більш барвисто описуються сорти в каталогах різних фірм, які торгують саджанцями.

Багато нових сортів тільки починають випробовувати, і тому не можна по одному або двох урожаях судити в цілому про сорт. Той самий сорт на різних підщепах, у різних кліматичних зонах, поводиться по-різному. Тому, читаючи похвальні "оди" тому або іншому сорту, важко втриматися від спокуси придбати й собі їхні саджанці. Але пам'ятайте: ідеального сорту не існує. Кожний з них, поряд з перевагами, має й свої недоліки. Саме їх потрібно враховувати, обираючи сортимент для вашої ділянки. Найбільш об'єктивну оцінку новим сортам дають садівники-ентузіасти, які випробовують ці сорти на своїх ділянках і з якими постійно доводиться обмінюватися садивним матеріалом та інформацією.

Хочу дати короткі характеристики сортам, які за моїми спостереженнями користуються підвищеним попитом у садівників-аматорів.

Список цей дуже великий, тому виділю окремі врожайні сорти, багатьом уже добре знайомі, а також інші, нові, перспективні, але малознайомі.

Літні сорти

Літній мед. Літнього строку достигання, друга половина липня – початок серпня. Дерево середньої висоти, швидкоросле, утворює округлу крону середньої густоти. Зимостійкість гарна, стійкість до парші та борошнистої роси висока. Плодоношення на карликових підщепах починається з другого року після садіння однорічних саджанців.

Плоди великі, масою 170–190 г, одномірні, округлоконічні, зеленувато-жовті з неяскравим червонуватим розмитим рум'янцем на сонячному боці. Шкірочка тонка, щільна, гладенька, з підшкірними крапками. М'якоть біла, щільна, хрустка, ароматна, гарного винно-солодкого смаку з ледве помітною кислинкою, що надає неповторного смаку. У холодильнику плоди зберігаються до двох місяців. Використовують їх зазвичай у свіжому вигляді. Транспортабельність висока. Саджанці виростають гарні, багато з них вищі від стандарту, із закладеною кроною.

Катя. Літній швидкоплідний сорт шведської селекції. Дерево середньоросле, із широкоовальною або округлою, компактною, середньозагущеною кроною. Зимостійкість вища середньої, стійкість до парші та борошнистої роси висока. Плоди середніх розмірів, 110–140 г, одномірні, округло-конічні, зеленувато-жовті, з яскраво-червоним розмитим рум'янцем майже по всій поверхні. Шкірочка тонка, щільна, еластична, гладенька, блискуча. М'якоть світло-кремова, щільна, дрібнозерниста, соковита, гарного кисло-солодкого смаку.

Знімальна й споживча стиглість настає в другій половині липня. У холодильнику плоди зберігаються до двох місяців, використовують їх у свіжому вигляді. Транспортабельність висока. Однорічні саджанці гарні, усі із закладеною кроною.

Вільямс Прайд. Літній сорт американської селекції. Дерево сильноросле, із широкоовальною кроною. Зимостійкість середня. Стійкість до хвороб висока. Плодоношення на кільчатках і плодових прутиках.

Плоди – від середніх до великих, масою 150–180 г, округлі, з інтенсивним розмитим фіолетовим рум'янцем майже на всій поверхні. М'якоть світло-кремова, щільна, середньозерниста, дуже соковита, хрустка, з легким ароматом, винно-солодка, прекрасного смаку. Сорт швидкоплідний, радувати плодами він буде більше місяця (кінець липня, серпень), достигання плодів неодночасне, тому строки споживання розтягнуті. Однорічні саджанці вищі стандарту, багато з яких із кроною.

Заслуговують на увагу також літні сорти: Джуліред, Жорж Кав, Квінті, Спасівка, Пірос, Женева Ерлі, Коваленківське, Білий налив, Амбасі Ерлі Мак, Делькорф, Джулія, Дискавері.

Осінні сорти

Слава переможцям. Сорт ранньоосіннього строку достигання, плоди зберігаються 1,5 місяця. Зимостійкість вища середньої. Відносно стійкий до парші. Урожайність висока, періодичність плодоношення не різко виражена. Крона широкопірамідальна, густа. Плоди середньої й вищесередньої величини, 125–180 г, кулястої або злегка видовженої форми. Шкірочка тонка, з легким восковим нальотом, жовтувато-зелена з темночервоним розмито-смугастим рум'янцем майже по всій поверхні плоду. М'якоть кремова, іноді з рожевим відтінком, середньозерниста, соковита, ніжна, ароматна. Смак дуже гарний, кисло-солодкий. Однорічні саджанці рівні, прямостоячі, не кроновані.

Кадел. Осінній французький сорт. Дерево середньоросле, має компактну форму крони. Зимостійкість середня, сорт стійкий до парші та борошнистої роси. Швидко вступає в плодоношення, плодоносить рясно й регулярно. Схильний до перевантаження врожаєм, тому потребує нормування зав'язі.

Плоди середні, 120–145 г, конічної форми, темновишневого забарвлення по всьому плоду. М'якоть біла, соковита, приємного винно-солодкого смаку. Знімальна стиглість настає в середині вересня, плоди зберігаються до грудня. Однорічні саджанці гарні, частково із кроною.

Вітос. Сорт польської селекції, осіннього строку достигання. Дерево сильноросле, зимостійке, має високу стійкість до парші, до борошнистої роси стійкість середня.

Плоди великі, 160–180 г, сплющено-округлі із червоним смугасто-розмитим рум'янцем по всьому плоду. М'якоть біла, ніжна, дрібнозерниста, тонізуюча, гарного кисло-солодкого смаку. Через тонку шкірочку транспортабельність їх невисока, тому цей сорт перспективний переважно для аматорського садівництва. Однорічні саджанці гарні, майже всі закладають невелику крону.

Делічія. Осінній сорт яблуні американської селекції. Дерева середньорослі, із широкоокруглою, компактною, не густою кроною. Паршею, борошнистою росою та бурою плямистістю уражується слабо навіть в епіфітотійні роки. Сорт вирізняється швидкоплідністю, слабкою інтенсивністю росту й стабільністю плодоношення.

Плоди середніх розмірів, 150–190 г, темно-червоні зі смугасто-розмитим рум'янцем майже по всій поверхні. М'якоть світло-жовта, соковита, щільна, відмінного кислувато-солодкого смаку. Знімальна стиглість настає у першій декаді вересня. У холодильнику плоди зберігаються 1, 5–2,5 місяця. Транспортабельність висока. У розсаднику росте добре. Вихід однорічних кронованих саджанців високий.

Кращими з цієї групи також є сорти: Делікатес, Юпітер, Анетта, Сава, Амулет, Пепінка литовська, Ренетне Сидоренка, Антонівка, Грінс Лівз.

Зимові сорти

Користуються у садівників підвищеним попитом. Це й зрозуміло. Усі хочуть продовжити споживання свіжих плодів до квітня–травня. А таку можливість надають зимові сорти різного строку споживання.

Ренет кубанський. Пізньозимовий сорт яблуні інтенсивного типу селекції Північнокавказького зонального НДІ садівництва й виноградарства – клон сорту Ренет Симиренка.

Дерево слаборосле, формує пласкоокруглу, помірно загущену крону. Зимостійкість гарна, стійкість до парші та борошнистої роси середня. Плоди середньої величини або великі. Поверхня плодів гладенька або з ледь помітною ребристістю. Основне забарвлення плодів яскраво-зелене, з великими білими підшкірними крапками. На плодах із сонячного боку темно-малиновий рум'янець. М'якоть при зніманні щільна й дуже соковита, блідо-зеленувата. При достиганні – прозоро-зеленувата, кремова, чудового кислувато-солодкого смаку, із сильним ароматом.

На слаборослих підщепах дерева починають плодо-

Росавка

Грені Сміт

Катя

носити на другий–третій рік. Продуктивність сорту висока, плодоношення без різкої періодичності. До знімальної стиглості плоди відмінно втримуються на дереві. Зберігаються до травня. Транспортабельність висока. Саджанці гарні, більшість із кроною. Гілки відходять від провідника близько до 90°. Легко формується веретеном.

Росавка. Пізньозимовий сорт. Виведений на Мліївській дослідній станції садівництва ім. Л. П. Симиренка. Сорт відносно посухостійкий, зимостійкий, слабко уражується паршею і борошнистою росою.

Дерево сильноросле, з округлою, середньозагущеною кроною. Не вибагливий до умов вирощування. Плодоносить щедро й регулярно, без періодичності плодоношення. Плоди великі, одномірні, масою 150–180 г, на молодих деревах до 210–290 г, округлоциліндричні. Шкірка середньої товщини, міцна, світлозелена з темно-червоним розмито-смугастим рум'янцем, що покриває більшу частину поверхні плоду. М'якоть кремова, щільна, соковита, ароматна, приємного кисло-солодкого смаку. Зберігається до травня. Транспортабельність хороша. Саджанці – одні із кращих у розсаднику, частина з них із кроною.

Ріхард. Сорт походить із Німеччини, пізньозимового строку споживання. Дерева слаборослі, з компактною кроною. Стійкість до парші та борошнистої роси висока. Плоди великі, ребристі, інтенсивно темночервоні. Шкірочка товста, дуже щільна. М'якоть кремова, хрустка, соковита, солодка, ароматна, чудового смаку.

Знімна стиглість плодів настає наприкінці вересня – на початку жовтня. Сорт швидкоплідний і врожайний, плодоносить щороку без періодичності. Порівняно зимостійкий. Плоди транспортабельні, зберігаються до травня. Слаборослість проявляється в саду дуже виражено, тому періодично потрібне омолоджувальне обрізування дерева. Однорічні саджанці ростуть посередньо, більшість досягають стандарту, але без крони.

Літній мед

Флорина. Зимовий сорт. Дерево середньоросле, крона середньої густоти. Плоди одномірні, масою 140–160 г, округлої або пласко-округлої форми. Забарвлення жовтувато-зелене із сизувато-червоним суцільним рум'янцем. М'якоть зеленувато-біла, щільна, кислувато-солодка. Плоди зберігаються до травня.

Сорт імунний до парші. Відразу хочу заспокоїти супротивників генної інженерії: до модифікованих продуктів імунні сорти не мають ніякого відношення. Імунні сорти – це шлях до екологічно чистої продукції зі зменшенням витрат на засоби хімічного захисту плодів від найнебезпечніших хвороб цієї культури – парші та борошнистої роси. Однорічні саджанці середні, досягають стандарту, багато з них із кроною.

Грені Сміт. Пізньозимовий сорт, виведений в Австралії. Дерево середньої висоти, швидкоросле. Крона пірамідальна, середньої густоти. Плоди великі, масою 160–210 г, середньої одномірності, за формою округлі, правильної форми. Забарвлення зелене. М'якоть зеленувато-біла, щільна, аж колеться, дрібнозерниста, соковита. Смак кисло-солодкий, із середнім ароматом. Плоди транспортабельні, добре зберігаються до літа. Однорічні саджанці у переважній більшості із кроною.

Внучка. Перспективний зимовий сорт інтенсивного типу. Вирізняється помірним ростом дерева. Крона округла, середньозагущена. Зимостійкість висока. Стійкий до парші та борошнистої роси.

Плоди великі, масою 180–250 г, пласко-округлі, зеленувато-жовті із червоним розмитим рум'янцем на більшій частині плоду. М'якоть кремова, щільна, соковита, приємного кисло-солодкого смаку. Знімальна стиглість плодів настає в другій декаді вересня, зберігаються до травня. Транспортабельність висока. Однорічні саджанці гарні, багато з яких вищі стандарту, частина із закладеною кроною.

Мавка. Зимовий сорт яблуні селекції Мліївської дослідної станції садівництва. Дерево середньоросле, з округлою або широкоовальною компактною середньозагущеною кроною. Зимостійкість і стійкість до парші середня, до борошнистої роси – висока. Один із найвисоковрожайніших сортів.

Плоди середнього та вище середнього розміру, 150–170 г, одномірні, видовжено-округло-конічні, зеленувато-жовті з оранжево-червоним розмитим рум'янцем на незначній частині плоду. Шкірка середньої товщини, міцна, гладенька, суха. М'якоть жовтувато-кремова, із зеленими прожилками, щільна, ламка, соковита, гарного кисло-солодкого смаку.

Знімальна стиглість плодів настає наприкінці вересня, споживча у грудні. Зберігаються до березня. Транспортабельність висока. Однорічні саджанці розвиваються добре, більшість із кроною.

Чемпіон. Ранньозимовий сорт чеської селекції. Сорт виправдовує назву, відзначається швидкоплідністю, високою й регулярною врожайністю, стійкістю до парші та борошнистої роси й, звичайно ж, відмінним смаком досить привабливих плодів. Дерево слаборосле, з овальною середньозагущеною кроною.

Плоди великі, масою 160–190 г, середньо-овальні, з жовтогарячо-червоним смугасто-розмитим рум'янцем. М'якоть світло-кремова, середньої щільності, дуже соковита, ароматна, відмінного кисло-солодкого смаку. Строк споживання – листопад–січень. Однорічні саджанці середні, досягають стандарту, зазвичай, без крони.

З-поміж зимових сортів заслуговують на увагу ще такі: Джонаголд, Гала, Голден делішес, Ред чіф, Граф Езо, Пінк леді, Хапі крісп, Аскольда, Канзі, Рубенс, Рум'яний альпініст, Бребурн, Старкінг делішес, Каріот-7, Корів, Синап канділь, Грін старий, Розмарин білий, Уманське зимове, Скіфське золото, Рубінола, Топаз, Глостер, Еліза та інші.

Підведемо підсумки

Щоб посадити сад і мати стабільні врожаї із плодами високої якості, необхідно дотримуватися дуже важливих, але елементарних правил.

Саджанці раджу купувати тільки в плодорозсаднику. Бажано, аби їх викопування відбувалося при вас і відразу ж, на місці, за осіннього викопування, видаляли секатором листя, щоб не відбувалося зневоднення рослин. Під час транспортування на місце призначення коренева система має перебувати у вологому стані. Садити рослини бажано в день викопування, якщо ж так не виходить, слід прикопати їх, рясно поливши водою.

Після садіння саджанця на постійне місце встановлюють опору й до неї підв'язують деревце (внизу й угорі). У такий спосіб саджанець закріплюється та захищається від вітрів, щоб його не хитало й не підривалися всмоктувальні корінці, інакше він буде погано розвиватися. Далі ґрунт навколо деревця мульчують, на зиму штамбик захищають мішковиною або папером. За такого підходу до справи саджанець одержує мінімальний стрес, добре приживлюється.

І наостанок. Якщо саджанці високої якості, з гарною кореневою системою, обрізувати їх не слід. Вони приживляться, будуть повільніше рости в саду, ніж після обрізування, й обов'язково за належного догляду закладуть квіткові бруньки. Якщо деревце в рік садіння зацвіло (10% однорічних саджанців закладають квіткові бруньки ще в розсаднику, на слаборослих підщепах), квітки не раджу обривати. Плодоношення слід нормувати, залишивши на дереві 2–3 яблука. Плоди сповільнюють ріст дерева, а це створює сприятливі умови для закладання квіткових бруньок на урожай майбутнього року. Дерево стабільно починає плодоносити.

Всім садівникам бажаю успіхів і гарних урожаїв!

В.Ф. Левенець,
м. Кривий ріг,
Дніпропетровська обл.,
тел. 097-940-16-27

Що купити, аби не "прогоріти"

У журналі "Дім, сад, город", № 2, 2013 р. В'ячеслав Францішко у статті "Де і як купувати саджанці?" цікаво виклав свою думку щодо придбання саджанців. Враховуючи власний більш як п'ятдесятирічний досвід роботи з рослинами, хочу дещо доповнити розповідь автора згаданої статті.

Вибираючи саджанці, необхідно пам'ятати, що з поганого саджанця не можна виростити доброго древа. Саджанці яблуні, груші варто брати дворічного віку, а вишні, сливи, черешні, абрикоса можна висаджувати і в однорічному віці. Саджанці персика висаджувати слід в однорічному віці. Дерева старшого віку при викопуванні втрачають більшу кількість мичкуватого коріння. А від стану і життєздатності підземної частини рослини залежить її "здоров'я" в цілому.

При пересаджуванні дерев, з врахуванням втрати кореневої системи, здійснюється й обрізування надземної частини дерева, щоб сприяти подальшому його росту. Враховуючи, що у дорослого дерева втрачається багато мичкуватого коріння, відповідно і багато гілок обрізується, на відновлення яких у подальшому дерево витрачає багато енергії і, як наслідок, пересаджені дорослі дерева більше хворіють та повільно вступають у плодоношення.

Стандартні плодові саджанці повинні мати добре розвинуту кореневу систему (скелетне й обростаюче коріння) завдовжки не менше 35–40 см, без ракових наростів. У місці зростання підщепи й прищепи не повинно бути напливів. Надземна частина саджанців повинна мати не менше трьох добре розвинутих бічних гілок і рівний центральний провідник. Вибираючи саджанець, зверніть увагу, щоб штамбик був рівний, без механічних пошкоджень, з добре загоєними ранами в місцях вирізування шипиків підщепи і мати поблизу кореневої шийки товщину діаметром не менше 15 мм.

Окремі садівники віддають перевагу буйно ростучим саджанцям (з дуже товстими штамбиками і довгими гілками),які не закінчили росту. Або надто високі саджанці, понад 1,5 м і без гілок. Неякісний садивний матеріал не слід брати, тому що він буде вразливий до хвороб, навряд чи вдасться і сформувати потрібну крону, що,безумовно, позначиться не тільки на формі дерева, а й на його врожайності.

Від висоти штамбу в подальшому буде залежати і висота дерева. Чим вищий штамб, тим вище буде дерево. Для кожної плодової породи і її сорту визначається висота штамбу. Зокрема, у яблуні і груші вона має бути 70–90 см, у черешні з розлогою кроною 50–70 см, 30–40 – з пірамідальною, у слаборослих вишень – 40, у середньорослих – до 60 см. Штамб у абрикоса 50–70 см, у персика – 50–60 см.

При всьому цьому не слід забувати й про запилювачі. Треба вибирати такі сорти, які б сприяли доброму запилюванню, а це покращує не тільки врожайність, але і якість плодів.

Безумовно, найкраще саджанець брати, коли його щойно викопали, і в той самий день посадити. Але не завжди так буває, ось тому і В'ячеслав Францішко рекомендує, щоб коріння саджанців обов'язково було занурене у бовтанку з коров'ячого перегною та глини. Хочу доповнити: якщо саджанець зберігався після того, як він був викопаний, для поповнення втраченої вологи обов'язково ставлю його у воду з температурою близько 18°С і у відро додаю не менше двох ложок бджолиного меду. Так тримаю саджанець не менше 8 годин.

Не слід брати садивний матеріал з листям. Такий садивний матеріал продають люди, які на мій погляд, ніякого відношення до вирощування саджанців не мають, або справжні зловмисники.

Висаджуючи дерева, я особисто попередньо заповнюю садивну яму водою і, коли ставлю саджанець, то під нього кладу склянку ячменю, коріння посипаю попелом і, розправивши його, опускаю саджанець у яму. Засипаю землею верхнього шару так, щоб коренева шийка була на 5–6 см вище рівня ґрунту. Втоптування не допускаю, аби не пошкодити обростаючого коріння. Завдяки виконанню цих вимог мої дерева раніше вступають у плодоношення і радують добрими врожаями.

Саджаю дерева, коли місяць перебуває у "родючих знаках": Тільця, Рака, Терезів, Скорпіона, Козерога й обов'язково, коли він зростає.

А.І. Кочур

Дім Сад Город маркет

www.dim-sad-gorod.com

Касети пластикові з піддоном

- на 18 вічок 14 грн
- на 36 вічок 14 грн
- на 50 вічок 14 грн
- кришка прозора 7 грн

Торф'яні таблетки у сітці "Willy"

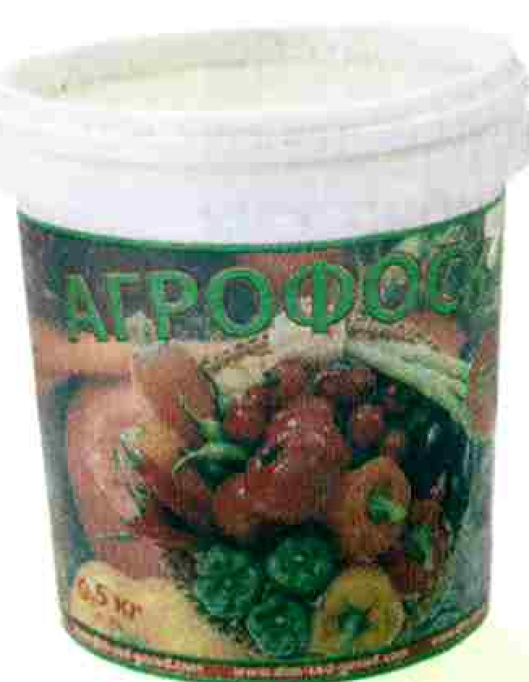
- 27ø, 20шт. 11 грн
- 36ø, 20шт. 17 грн
- 42ø, 20шт. 21 грн
- 70ø, 10шт. 35 грн

Торф'яні горщики "Willy"

- 80х80мм, круглі 24шт. 20 грн
- 50х90мм, круглі 32шт. 28 грн
- 60х60 мм, квадратна торф касета на 16 вічок 15 грн

Мінеральні добрива

- Агрофоска, 0,5кг 13 грн
- Цеоліт, 0,5 кг 12 грн
- Гумак, 0,5л 18 грн
- Гумат, 0,5л 18 грн
- Попіл соняшника, 0,5л 12 грн
- Кальцієва селітра, 0,5кг 18 грн
- Біогумус, 0,5кг 12 грн
- Екоплант, 1 кг 20 грн
- Цеоліт, 1кг 20 грн

В зручному пластиковому горщику.

Супутні товари

- Табачний пил, 0,5кг 10 грн
- Мідний купорос, 0,1 кг 9 грн
- Борна кислота, 0,1кг 7 грн
- Суміш Бордо, 0,3кг 10 грн
- Мох сфагнум, 0,5л 12 грн
- Вермікуліт, 0,5л 6 грн
- Субстрат "Орхідеї", 0,8л 9 грн
- Горщик"Орхідея" 1,5л 12 грн
- Сітка шпалерна 1,6х10м, 25 грн
- Садовий бинт 20х1000см 20 грн
- Садова замазка на основі бджолиного воску, 100г 55 грн

Сидеративні культури

- Гірчиця жовта, 0,5кг 22грн
- Горлиця, 0,5 кг 22грн
- Люпин, 0,5 кг 25 грн
- Соя, 0,5кг 25 грн
- Рапс, 0,5 кг 32 грн
- Редька, 0,5кг 32 грн
- Конюшина, 0,1кг 25 грн

Агроволокно

чорне 1,6х10м щільність 60 г/м — **79,00 грн**

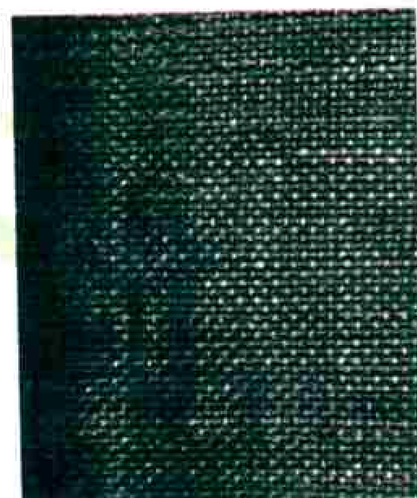
біле 1,6х10м щільність 30 г/м — **49,00 грн**

або

При замовлені від 30м діють спеціальні ціни за погоний метр:

- Агроволокно біле 1,6м щільність **17 г/м** з УФ стабілізатором — **3,00 грн/м**
- Агроволокно біле 1,6м щільність **30 г/м** з УФ стабілізатором — **4,70 грн/м**
- Агроволокно чорне 1,6м щільність **60 г/м** з УФ стабілізатором — **7,70 грн/м**

Геотекстиль 1,6х10м

Нетканий матеріал для ландшафтних та будівельних робіт. Для газонів, альпінаріїв, квітників, компостних ям. Поділ шарів грунту, захист землі від вимивання, пригнічення росту бур'янів.

щільність 90г/м 99,00 грн

щільність 120г/м 129,00 грн

Регулятори росту рослин

- Потейтін, для картоплі
- Івін, для овочевих культур
- Чаркор, для укорінення живців дерев, чагарників, квітів
- Емістим С, універсальне, для всіх видів рослин

3 ампули по 1 мл - **15,00 грн**

Кристалічні добрива "Чистий лист"

- для троянд, 250г
- універсальне, 250 г
- для витких, 250 г
- для фіалок, 250 г
- для хризантем, 250 г
- укорінювач, 250г
- для хвойних, 250г
- для саду та городу, 250 г

19,00 грн

Замов на 90 грн або більше - отримай ПОДАРУНОК!* та безкоштовну доставку

*Під подарунком розуміється покупка "Міні теплички та 12 торф таблеток" за **0,01 грн**

Умови виконання замовлення:

1. Мінімальна сума замовлення з безкоштовною доставкою товарів має складати **не менше 90грн.**
2. В разі замовлення на суму менше 90грн товари пересилаються за ваш рахунок.
3. При отриманні посилки на пошті чи курьерською службою Ви додатково сплачуєте тариф за переказ грошей (2-5% від вартості посилки).
4. Замовлення можна відправити:
   а. поштовим листом: **ДСГ маркет (Донцов Я.О), А/С 208, 02002 Київ**
   б. електронним листом - info@dim-sad-gorod.com
   в. в інтернет магазині - www.dim-sad-gorod.com
   г. за телефоном: **044 599-53-52, 095 572 02 80, 067 938 92 41, 063 130 03 16**
5. Детальні умови замовлення товару читайте на сайті **http://dim-sad-gorod.com/ua/uslovija_prodazhi**

Захистимо сад з весни!

Настала весна. А це означає, що для мільйонів українців почалися звичні клопоти в саду, на дачі, в городі, на особистому подвір'ї. Практично всі, хто має навіть невеличку ділянку землі, вирощує плодові дерева. Догляд за ними починається з ранньої весни. Значна частина садівників у цю пору білять свої дерева вапном. Побілка виглядає красиво, щоправда, недовго: весняні дощі за якийсь місяць змивають значну її частину, а за літо вапно сходить повністю, що змушує господарів повторювати процедуру восени. Безумовно, вапно дає якийсь захист для дерева – від сонячних опіків, морозобоїн, деяких хвороб і паразитів. Але при всій простоті та дешевизні цього дідівського методу захисту дерев слід визнати: ефективність його дуже низька. Побілка одночасно і допомагає, й шкодить: вапно обпікає кору, роблячи її уразливою для безлічі хвороботворних організмів, послаблює дерево в цілому.

На деревах, які білять двічі на рік, масово й благополучно живуть і розмножуються шкідники, тому такі дерева часто хворіють. На щастя, вітчизняні вчені знайшли ефективніший матеріал для захисту плодових насаджень, й при цьому абсолютно безпечний для дерев. На базі передових технологій розроблено спеціальний склад для захисту стовбурів дерев і чагарників – садова фарба під маркою «ЮНІФАРБ». Наразі новий продукт взявся тестувати Інститут садівництва НААН України.

За результатами Державної санітарно-епідеміологічної експертизи, на фарбу були оформлені ТУ У 24.3-31861906-002:2008. Перш за все, новий матеріал за стійкістю значно перевершує вапно, тому одного фарбування вистачає на цілий рік. Як показала багаторічна практика використання, садова фарба значно краще, ніж побілка, захищає дерева від сонячних опіків і морозобоїн, а також підвищує зимостійкість кори. Наприклад, садова фарба "ЮНІФАРБ" витримує морози до мінус 40 градусів. А яка побілка таке витримає? Крім того, садова фарба частково відлякує зайців і гризунів, які пошкоджують кору. Але головна перевага садової фарби в тому, що її дезінфікуючий ефект при обробленні стовбурів дерев і зрізів гілок після обрізування, на кілька порядків вищий, ніж за вапняної побілки. Цього вдалося досягти за рахунок використання спеціальних добавок іноземного виробництва, яких немає у вапні.

Садова фарба "ЮНІФАРБ" містить мідний купорос, сірку, антисептик і цілий ряд протигрибкових та протимікробних добавок. Всі ці компоненти садової фарби добре захищають від хвороб і паразитів, що люблять поселятися під корою дерев. Під час виробництва використовується високоякісна сировина світових лідерів виробництва хімсировини. Тому фарба надійно захищає дерево від таких поширених захворювань, як "молочний блиск", філлостиктоз, бактеріальний кореневий рак, а від чорного раку – здатна навіть вилікувати. Також, на відміну від вапна, садова фарба – абсолютно екологічно чистий матеріал, а, відтак, повністю нешкідливий для дерева. Фарба зручна у використанні: досить густа консистенція дає змогу економно фарбувати дерева, вона не розбризкується навколо дерева, як вапно. А наносити садову фарбу так само легко, як і білити стовбури вапном.

Обробка виконується звичайним пензлем або фарборозпилювачем в 1–2 шари після попереднього видалення старої кори, що легко відстає від стовбура, за допомогою кордщітки або щітки з твердою щетиною. Через 3–4 години фарба повністю висихає. Наносити фарбу не рекомендується за дощової, снігової або морозної погоди; кращий час – рання весна або осінь до опадання листя. Фарбу випускають у пластикових відрах місткістю 1,4 кг; 2,8 кг; 4 кг, 7 або 13 кг. Вона продається в багатьох супермаркетах і садових центрах по всій Україні та в Молдові. Протягом декількох років тисячі садівників, вітчизняних і не тільки, по достоїнству оцінили садову фарбу "ЮНІФАРБ" на своїх ділянках і назавжди відмовилися від вапняної побілки, відчувши масу переваг нового матеріалу.

Чотиристеблова рослина женьшеню з плодами

Женьшень – один із найстаріших представників родини аралієвих. Ця реліктова рослина збереглася від третинного періоду. Є дані, що як лікарська рослина він був відомий людині за кілька тисячоліть до нашої ери. Першовідкривачем його цілющих властивостей вважається Конфуцій – засновник філософсько-релігійної школи Китаю (VI ст. до н. е.). Відомий шведський вчений Карл Лінней 1753 року описав цю рослину під назвою панакс (Panax, від грецької "пан" – усе, "акос" – ліки, тобто ліки від усіх хвороб).

Які тільки назви не давали на Сході цій рослині: "сіль землі", "чудо природи", "дар богів", "божественна трава", "стосил", "корінь життя"... У дослівному ж перекладі з китайської слово "женьшень" означає "людинокорінь" (жень – людина, шень – корінь).

Женьшень – цілющий скарб природи

У багатьох травниках давнини йшлося про те, що женьшень допомагає за будь-яких недуг, а також надмірної розумової і фізичної втоми. Він розвіює страхи, дарує радість, вселяє в людину силу, бадьорість, свіжість молодості і втамовує голод. Женьшень, як твердять травники, може повернути молодість старому і підвести на ноги вмираючого. Не дивно, що корені цієї рослини в давнину коштували дуже дорого.

У недалекому минулому додавали певну дозу женьшеню (як універсальний цілющий засіб) майже до всіх ліків, що їх використовували у лікуванні туберкульозу, серцевих захворювань, кровотеч, жіночих хвороб.

Женьшень – рослина, яка росла ще понад мільйон років тому. Він пережив різні зміни клімату, що потрясали природу планети, зберігся у тайгових лісах до наших днів. Але тепер "корінь життя" занесений до Червоної книги рослин, що зникають і в природних умовах трапляються дедалі рідше. Тому, поряд із заходами щодо його збереження, необхідно ширше культивувати женьшень на плантаціях промислового типу і на ділянках садівників-аматорів.

Проте багаторічний досвід засвідчив, що під час вирощування цієї рослини женьшенівники зустрічаються з низкою труднощів, подолати які можна тільки за досконалого знання її біологічних особливостей.

Женьшень – багаторічна трав'яниста рослина, надземна частина якої щороку відмирає, а корінь зимує і може зберігтися в грунті життєздатним багато років. На шийці кореня знаходиться зазвичай одна брунька (іноді дві і дуже-дуже рідко три–чотири). Корінь стрижневий, веретеноподібний, білого кольору з жовтуватим відтінком, з низкою бічних розгалужень, що надають йому іноді схожості з фігурою людини з розведеними руками й ногами. Трапляється корінь іншої форми – короткоциліндричний, майже без розгалужень. На ньому добре помітні поперечні дрібні борозенки, завдяки яким він заглиблюється в грунт.

Корені, що мають непереплетені розгалуження – "ноги" і "руки" – в Японії, Китаї та Кореї вважаються чоловічими. У жіночих екземплярів чітко виражених розгалужень немає – розростається лише сам стрижневий корінь. Якщо "ноги" схрещені (переплетені), він також вважається жіночим. Чоловічі корені у згаданих країнах цінуються значне дорожче від жіночих.

Першого року життя рослина женьшеню, вирощена з насіння, має лише один листок, який складається з трьох листочків, на другий рік – один листок або, рідше, два листки, кожний з яких складається з 3–5 листочків. Три–чотирирічна рослина на прямому стеблі на висоті 20–50 см має 4–5 довгочерешкових листків, спрямованих від центру в усі боки і вгору під кутом 30–35°. Кожний листок складається з п'яти листочків, які за розміщенням схожі з пальцями руки. Над розеткою листків із середини листкового кільця піднімається тонка квітконосна стрілка. Висота рослини разом з нею сягає 60–70 см. П'яти–шестирічний женьшень має п'ять листків, на кожному – чотири–п'ять листочків. У подальшому число листків женьшеню в культурі майже не змінюється.

За середньобагаторічними даними, цвітіння женьшеню в Поліссі і в Лісостепу України припадає на третю декаду травня. Квітки дрібні, непоказні, двостатеві, з тонким, ледь відчутним запахом, самозапильні, зібрані в суцвіття – простий зонтик. Іноді на квітконосі утворюються додаткові зонтики на коротких ніжках або окремі квітки.

Плоди женьшеню круглі, яскраво-червоного кольору, зовні схожі на ягоду і являють собою кістянку розміром до 6–8 мм у діаметрі. Починають забарвлюватися в середині липня. Спочатку світло-зелені, потім з'являється рожевий відтінок, який через 10–15 днів переходить у яскраво-червоний колір, і в серпні вони придатні до збирання. В одному плоді, зазвичай, дві,

рідше одна кісточка. В умовах Полісся й Лісостепу в культурі одна шести–семирічна рослина може дати 80–120 насінин. Маса тисячі насінин – 30–35 грамів.

Біологічна дія та використання женьшеню

Біологічна дія кореня женьшеню зумовлена його хімічним складом, який давно цікавив дослідників.

Але, незважаючи на ретельне його дослідження, механізм лікувальної дії кореня женьшеню до цього часу ще повністю не з'ясований.

Лікувальну дію кореня пояснюють його збудливою дією на кору півкуль головного мозку і підкоркові центри. Він позитивно впливає на функціонування крові, збільшується газообмін в організмі, стимулюється тканинне дихання (переважно мозку), збільшується амплітуда серцевих скорочень.

Корені женьшеню містять у своєму складі набір сапонінів. Сапоніни женьшеню, які називають панаксозидами, являють собою новий тип глікозидів із стероїдним агліконом та пірокетальною групою із семи атомів вуглецю. Паноксозидів у женьшені виділено сім групп (А, В, С, D, E, F, G). У вуглеводних ланцюгах глікозидів женьшеню від 3 до 6 моносахаридних залишків (глюкози, рамнози, арабінози, ксилози).

Окрім сапонінових глікозидів, із кореня виділено пектинові речовини, крохмаль, сахарозу, невелику кількість вітамінів С, B_1, B_2, панаксонову кислоту (суміш жирних кислот – пальмітинової, стеаринової, олеїнової, лінолевої), алкалоїди, мікроелементи (залізо, марганець, алюміній, кремній та інші) й ефірну олію, яка зумовлює специфічний запах женьшеню.

"Жіночий" (а) і "чоловічий" (б) корені женьшеню у віці п'яти років

Найкориснішими речовинами в корені женьшеню є глікозиди (панаксозиди). Завдання людини – навчитися виділяти їх, як і інші речовини, не знижуючи їхнього фізіологічного впливу на організм людини й активності.

У лікувальних потребах корінь женьшеню використовують як у свіжому, так і в консервованому вигляді. Найбільш простим і доступним способом консервування є його висушування за температури не вище 60°С. Сухі корені зберігають не більше двох років.

Із кореня готують настоянку, відвари, порошки, мазі, таблетки, а також використовують у вигляді чаю, екстрактів тощо.

У сучасній медицині багатьох народів препарат із кореня женьшеню – це тонізуючий, загальнозміцнюючий засіб, такий, що підвищує розумову працездатність людини. Його використовують за різних форм неврозів, при атеросклерозі, психозах, різноманітних хворобах серцево-судинної системи, а також при лікуванні цукрового діабету. Препарат стимулює функцію статевих залоз, підвищує гостроту зору, поліпшує слух, нормалізує сон, діяльність залоз внутрішньої секреції, затримує ріст пухлинних клітин, справляє захисну дію за інфекційних захворювань (грип, ангіна, хвороба Боткіна та ін.), підвищує опірність організму негативним факторам зовнішнього середовища (перегрівання, переохолодження, кисневе голодування). Використовується також при лікуванні алкоголізму, клімаксу і супровідних розладів вегетативної нервової системи, при лікуванні хронічних захворювань органів травлення, органів дихання та ін.

В Україні застосовують переважно водно-спиртову настоянку женьшеню (1:10) по 10–25 крапель тричі на день (до їди), порошок або таблетки, покриті оболонкою (по 0,15–0,3 г тричі на день). У більшості випадків радять спочатку малі дози, а потім постійно збільшують їх. Курс лікування – від 1 до 2–3 місяців.

У медицині Китаю, Кореї, Японії, Індокитаю та інших країн препарати женьшеню радять не тільки хворим, але й здоровим людям. У Китаї настоянку женьшеню інколи використовують з метою профілактики різних інфекційних захворювань дітей (замість щеплень). У китайсько-тибетській медицині використовувати препарати женьшеню рекомендують тільки в холодну пору року.

І.П. НАДТОЧІЙ,
кандидат сільськогосподарських наук
Фото автора.
(Далі буде)

Допоможіть врятувати людину!

Для лікування тяжко хворої на лейкоз 39-річної жінки, матері малолітньої дитини, необхідні великі кошти, яких немає у бідних батьків-пенсіонерів. Будемо вдячні всім, хто пожертвує будь-які суми на: Приватбанк, рахунок 4149437745336337, на ім'я: Снаговський Микола Васильович (благодійна допомога на онколікування Снаговської Світлани Василівни). Якщо виникли запитання, телефонуйте або СМС на тел. 0674361684, або ел.скринька: idudovas@ukr.net

Гліцинія – королева царства ліан

Хочу розповісти вам про чудову ліану – гліцинію. Друга назва цієї рослини – вістерія, має дві історії походження. Перша розповідає про те, що ім'я вістерія запозичене від лікаря-анатома Каспара Вістера. За другою версією, вістерією гліцинію назвали на честь Чарльза Джонса Уістера – американського винороба, що постачав вино з назвою "Вістерія" в інші країни на судні. На борту цього судна й росла ця ліана, схожа на виноградну лозу зі звисаючими гронами суцвіть, що і була названа на честь прізвища виноробів вістерією.

Гліцинією ж рослина названа по-грецькому, завдяки своєму солодкому, дуже приємному аромату. У перекладі із грецької "глікос" означає "глюкоза", "солодкий". Суцвіття деяких сортів гліцинії містять цукор і на батьківщині цієї рослини з них навіть роблять вино. Ця назва застосовується й у ботанічній номенклатурі, а не вістерія. На німецькій мові вона називається BLAUREGEN, тобто блакитний дощ. Практичні німці назвали її так за чудове, рясне й барвисте цвітіння.

Мабуть, жодна квітуюча ліана не створює такого незабутнього враження. У неї чудові й квіти, і листя. Ця красивоквітуюча кучерява рослина не втрачає своєї декоративності навіть восени. Гліцинія не тільки може прикрасити паркани, альтанки, ворота й хвіртки, стовпи та стовбури відмерлих дерев, але й допомагає замаскувати непоказні куточки, не зовсім нові ґрати та штукатурку, що обсипається. Також може зм'якшити надто суворий зовнішній вигляд і строгі лінії високих стін і фасадів. Її, зазвичай, спрямовують уздовж стіни, а для демонстрації краси довгих китиць бажана споруда у вигляді ґрат.

Якщо вміло підібрати опору, кілька стовбурів гліцинії, переплітаючись, утворять найцікавіші форми. За це й полюбляють її садівники, створюючи унікальні ансамблі із гліциній. Потужні, скручені, вузлуваті стовбури після листопаду нагадують змій або дракона. Це породило легенду про злого дракона, що проковтнув красуню Гуй. Він так і застиг, вигадливо вигнутими батогами. Але чудесні коси дівчини оживають кожної весни, вириваючись на волю, і ховається злий дракон під ароматними квітами, очікуючи своєї години….

Є чимало людей, які все ще схильні вважати, що від кучерявих рослин сиріють стіни, а в гілках розводяться різні комахи. Проте доведено, що кучеряві рослини абсолютно не шкодять стінам, вони не псують ні штукатурку, ані саму кладку. Більше того, зелений навіс уздовж стін охороняє від спеки, не пропускає воду під час сильного дощу. Те ж саме стосується й фундаменту будинку, який менше відсирівае саме завдяки тому, що коренева система рослин поглинає надлишкову вологу із ґрунту. Варто тільки пам'ятати, що необхідно вчасно забирати прилиплі до стін або опадаючі листки, щоб після дощу під ними не накопичувалася вода, а також видаляти опале листя й ростучі пагони з ринв і жолобів.

Гліцинія, або вістерія (Wisteria) – це досить ефектна, витривала, велика, красиво квітуюча листопадна ліана, улюблена рослина всіх садівників. Її запашні квітки бувають білими, блакитними, фіолетовими або пурпуровими. Вони схожі на метеликів, зібрані у великі висячі китиці. Це бобова рослина, тому й квітки її мають типову для бобових човникоподібну форму. Плоди – видовжені сіро-жовті боби довжиною 10–15 см, з густим опушенням, вони довго не обпадають (тримаються до наступної весни), з однією–трьома сочевицеподібними насінинами. Живе гліцинія 100 і більше років. Відомі екземпляри, яким понад 150 років. А аматори бонсай із задоволенням використовують усі іпостасі цього довгожителя.

За гарного догляду й за наявності відповідної опори гліцинія сягає у висоту 20 метрів і більше. Доросла рослина морозостійка, але в молодому віці у північних районах потребує укриття. З роками стебла гліцинії перетворюються на потужні канати. Тоді лихо рослині,

на чий стовбур підніметься підступна красуня-ліана: використає й задушить...

Рід вістерія має 9 видів. Основний ареал їхнього поширення – у Східній Азії та Північній Америці. Культурний ареал цього роду в Україні – у південних та південно-західних областях. Ця ліана добре росте й швидко розвивається на пухких, глибоких і родючих ґрунтах. Вибаглива до освітлення, особливо під час цвітіння. Для розкішного цвітіння вона не менш як півдня має перебувати на сонці.

Цвісти й плодоносити починає з 3–5 років. Протягом одного вегетаційного періоду, наприкінці літа, може спостерігатися повторне цвітіння, хоча й значно слабкіше, з коротшими китицями. У спекотну погоду період цвітіння скорочується. Витримує затінок, але краще росте на освітлених місцях. Середньопосухостійка.

Якщо вам доводилося хоч раз бачити гліцинію квітуючою, то, природно, виникає цілком зрозуміле бажання спробувати виростити щось подібне у себе на дачній або присадибній ділянці. Найпростіше розмножувати її живцями. Для цього треба зрізати пізньої осені з куща лозу, нарізати живці, зв'язати й закласти на зберігання у вологий субстрат у холодний підвал (уся процедура така, як із виноградом). Навесні висадити в шкілку або на постійне місце під пластикові пляшки. Приживлюваність – близько 50 відсотків.

Розмножувати гліцинію можна й зимовим щепленням (у грудні) на коренях (тільки на коренях, тому що деревина в гліцинії пухка, і щеплення не вдається), або горизонтальними відсадками (але для цього треба мати десь поблизу маточну рослину). Восени, після опадання листя, нижні пагони нахиляють до землі, трохи "ранять" і пришпилюють. Зверху пришпилені пагони засипають ґрунтом, залишаючи на поверхні тільки їхні верхівки. Наступної осені, коли нова коренева система розів'еться, відсадки можна відокремлювати від маточної рослини. Якщо коріння відросло недостатньо, відсадки залишають ще на рік.

Розмножувати вістерію можна й зимовими живцями з однією брунькою в умовах закритого ґрунту. Строк живцювання лютий – березень. Заготовлені пагони розколюють навпіл уздовж осі, а потім із цих половинок нарізують живці довжиною 5 см з однією брунькою посередині живця. Укорінення виконують у ящиках або в горщиках у теплиці. Для цього живці занурюють у ґрунт бруньками догори на відстані 4–5 см один від одного. Потім їх присипають піском шаром 1–1,5 см.

Добре (до 100%) розмножується вістерія й зеленими напівздерев'янілими пагонами поточного року. Нарізувати живці можна секатором, але краще гострим ножем, тому що на гладкому зрізі утвориться наплив (калюс) і, отже, швидше розвинеться коріння.

Прискорити утворення коренів можна, обробивши нижні кінці живців синтетичними ауксинами: індолілмасляною кислотою (ІМК), 25–50 мг на 1 л води, або гетероауксином (100–150 мг на 1 л води). Живці поміщаємо в розчин нижніми кінцями на глибину 2–4 см і витримуємо 12–24 години. Потім їх споліскуємо чистою водою й висаджуємо у підготовлені дерев'яні або пластмасові ящики висотою у дві долоні, наполовину заповнені спеціально підготовленим пухким субстратом, що складається із землі з домішкою в рівній кількості торфу й піску, або у парник, заглиблюючи в ґрунт на 3–4 см, добре зволожуємо і накриваємо склом. Ящики ставимо у напівзатінок.

Для формування коріння потрібно створити умови досить високої вологості повітря й ґрунту. Живці, висаджені в парниках і теплицях, до утворення коренів протягом одного або півтора місяця необхідно захищати від прямих сонячних променів. Можна для цього побілити рами вапняним молоком. Дуже важливо регулярно поливати живці один – два рази на день, залежно від температури повітря. Після появи молодих пагонів поливи скорочують до одного разу в 2–3 дні. До осені притінення знімають.

Я пересаджую одно- або дворічні рослини із середини серпня й до кінця листопада, а найбільш ніжні – навесні, починаючи з березня і до середини травня. Пробувала розмножувати гліцинію й насінням. Насіння висіваю в теплиці у грудні–січні або у відкритому ґрунті ранньою весною. Схожість насіння зберігає 2–3 роки. Проростання пізнє. Сім'ядолі не виносять-

ся сходами із ґрунту й залишаються в землі. Сходи мають непарноперисті перші листки, з невеликою їх кількістю.

Насіннєвий спосіб теж має деякі переваги. За такого способу майбутні рослини з перших днів свого існування пристосовуються до умов середовища перебування й потім, у дорослому віці, вони досить витривалі та стійкі до будь-яких погодних сюрпризів. Такий спосіб розмноження найбільше підходить для північних регіонів України.

Сіянці зацвітають через 4–6, а деякі – й 9 років, а саме цвітіння "розщеплюється" як у кращий бік (у менших кількостях), так і в гірший. Гірші за своїми декоративними якостями сіянці використовую як підщепу для розмноження щепленням. Під час вирощування гліцинії з насіння трапляються і приємні сюрпризи. Бувають сіянці, які за своїми декоративними якостями перевершують батьків. Такі сіянці я використовую для селекційних потреб, відбираючи з них найкращі, а потім розмножую їх живцюванням, щоб у такий спосіб поповнювати сортоформи цієї гарної ліани.

Висаджують гліцинію навесні на найтеплішому сонячному місці в поживний ґрунт з належним дренажем та слаболужною реакцією. Для цього, готуючи ґрунт, вносять повне мінеральне добриво з розрахунку 25–30 г на 1 м^2 площі. Добриво рівномірно розсипають по поверхні ґрунту й загортають.

У перші роки свого розвитку гліцинія має довгі й тонкі пагони, а в зрілому віці утворюється щільна сукувата деревина. Квітки в цієї рослини з'являються на бічних, тонших гілках, які варто оберігати, проводячи омолоджування рослини або проріджуючи її гілки. Правильне обрізування гліцинії – запорука рясного цвітіння.

Квітки утворяться на минулорічній і старішій деревині або на коротких квіткових пагонах поточного року, що виходять із багаторічної деревини. Тому для одержання квіткових бруньок, від кількості яких залежить рясне цвітіння, необхідно щороку після весняного цвітіння сильно обрізувати минулорічні пагони (довжина їх має бути не більше 30 см). У серпні приріст поточного року також варто вкоротити на 4–5 бруньок. У цілому процедура обрізування не складна. Але виконувати її треба неухильно, інакше вам не домогтися рясного цвітіння. Гліцинія досить стійка до хвороб і шкідників.

І ще одна порада: у перші роки після садіння не можна очікувати, що вона відразу ж постане перед вами у всій своїй пишноті. Гарні зарості нерідко утворюються через кілька років, і вже потім рослини набувають сталості, створюючи естетичне незабутнє враження.

Незважаючи на те, що ця дивовижно гарна й корисна ліана має неабияке значення в житті людини, її побачиш не часто. Але я сподіваюся, що незабаром вона займе гідне місце у дворах будинків та на присадибних ділянках.

Л.В. Марущак,
м.Виноградів, Закарпатська обл.,
моб. 095 68 53 759

"...І щоб картоплю копав!"
Мотокультиватори "Євро" – багатофункціональні й надійні машини

Декілька загальних слів. Власне мотоблок – це одновісний трактор, на який консольно навішано основне робоче знаряддя – фрезерний культиватор, що являє собою окремий агрегат. Мотокультиватор є різновидом мотоблоку, на головному валу якого встановлено окремі фрези (ножі), і його рух вперед чи назад здійснюється обертанням фрез, які одночасно розпушують грунт, що з успіхом замінює оранку.

Одношвидкісні мотокультиватори – це найбільш доступні за ціною ґрунтообробні машини, які використовуються широкими верствами населення на городах, садах, присадибних ділянках. Ними легко виконуються операції суцільного обробітку ґрунту та міжрядного обробітку різних культур з одночасним знищенням бур'янів. Що ж до операцій, які вимагають суттєвого ***зменшення швидкості обертання*** робочого валу без втрати потужності двигуна, тобто без зменшення ("газу") частоти обертання його валу, то їх виконання одношвидкісним мотокультиватором неможливе. Справа в тому, що для виконання, наприклад, операції викопування картоплі корпус мотокультиватора необхідно підняти за рахунок застосування коліс відносно великого діаметра. Та застосування великого діаметра коліс без зменшення частоти обертання валу призводить до занадто великої швидкості руху 10–15 км/год. мотокультиватора, при якій оператор не може його утримати. Оскільки картоплю викопують усього раз на рік протягом кількох годин то, може, і не варто витрачати гроші на дорогий мотоблок з коробкою передач, а скористатися працею українських винахідників.

Розв'язати проблему вдалось ТОВ "Віда", яке більше15-ти років представляє в Україні мотокультиватори і мотоблоки "Євро" виробництва італійської фірми "Євросистемз" (докладніше див. журнал "Наш прекрасный сад" №3, 2013 р. та газета "Хазяин" від 13.03.2013 р.) Нагадаємо, що надійність "Євро" визначається унікальністю конструкції, яка полягає в тому, що їх редуктор складається не вручну, а роботами-автоматами, що гарантує мікронну точність в зчепленні, відсутність перекосу валів і, внаслідок цього, відсутність перенапруги робочих поверхонь черв'яка і черв'ячного колеса й виключає можливість будь-яких недоліків. Редуктор є простим, надійним і довговічним в роботі. Ресурс роботи такого редуктора у кілька разів більший, ніж ресурс роботи двигуна. Втім, у разі, коли редуктор вичерпає свій ресурс, його заміна на новий, зібраний в заводських умовах, буде суттєво дешевша, ніж ремонт традиційного розбірного редуктора з відповідною заміною шестерень, регулюванням зчеплення, установкою прокладок та ін.

Окремо зазначимо, що з 2008 р. фірма "Євросистемз" виготовляє "Євро" в Італії згідно з принципами японської філософії якості "Кайдзен", яку вперше застосувала японська автомобільна корпорація "Тойота". Тому й на найбільш популярні моделі "Євро" ***гарантія складає 5 років***.

Для легких культиваторів "Євро-2", "Євро-Z2R" вагою 25–32 кг комплект знарядь для викопування картоплі створив і запатентував кілька років тому Самойленко М.Г. (патент України 43509) і зараз садівники ним успішно користуються.

Культиваторам "Євро-3" та "Євро-5" вагою 40–55 кг обійти прикру ваду дозволяє система знарядь з картоплекопача, підгортальника, універсального зчепу, великих і пропашних металевих коліс. Її створила і відпрацювала впродовж кількох сезонів НВП "АГРОМОТО".

Великі колеса діаметром 34–45 см забезпечують підняття корпусу "Євро" над кущами картоплі. Картоплекопач рухається уздовж рядка і вигортає картоплю на поверхню ґрунту. Колеса при цьому йдуть між рядами картоплі по дну рівчаків і буксують. Завдяки цьому культиватор рухається з прийнятною для оператора швидкістю, яка забезпечується оптимальним співвідношенням розмірів ширини і діаметру обода, а також висоти зачепів і їх кількістю.

Малі колеса діаметром 25–27 см призначені для нарізання підгортальником рівчаків під посадку картоплі або для підгортання її рядків. При цьому операція підгортання здійснюється більш якісно, виключається можливе пошкодження кореневої системи і зменшується навантаження на оператора.

Універсальний зчеп призначено для регулювання "кута атаки" знарядь. Перед початком викопування картоплі необхідно відрегулювати "кут атаки" і заглиблення картоплекопача таким чином, щоб воно не перевищувало необхідне, виходячи з глибини залягання картоплі, а мотокультиватор, рухаючись уздовж рядка, займав положення, близьке до горизонтального. Якщо попереднє регулювання виконано якісно, то ряд картоплі довжиною, скажімо, 30 м мотокультиватор при буксуючих колесах проходить за 1,5–2 хв. Дуже важливо, щоб відстань між рядками співпадала з розміром коліс, встановлених на мотокультиваторі, а корпус редуктора рухався, не торкаючись поверхні рядка картоплі і, тим більше, не заглиблювався в нього. Тому кожна з систем знарядь по викопуванню картоплі комплектується інструкцією з користування, а також відеофільмом, які детально описують всі операції.

Мотокультиватори "Євро", які оснащені переліченими знаряддями – це багатофункціональні машини, що забезпечують виконання всіх без винятку операцій землеобробітку.

"Агро-Віда" пропонує також мотоблоки з консольними фрезерними культиваторами, важкі мотоблоки "Євро-6" та "Євро Z8" з двигунами 5,5–6,5 к.с., мотоблоки "Дніпро" та "Салют", а також іншу техніку виробництва Італії – сіно- та газонокосарки, електричні тримери, мотокоси і пилки "ОлеоМак", обприскувачі "Вольпі", високоякісний садовий інструмент з сертифікатом європейської якості. Особливо підкреслимо, що тільки у нас можна придбати справжні високоякісні ручні австрійські коси.

Диво-культиватори, з якими дуже легко працювати!

Так! Є такі! Це електричні культиватори "Євро", які, до того ж, напрочуд прості – вмикаєте вилку від подовжувача в звичайну розетку, натискаєте кнопку і обробляєте землю. Вони безшумні, на 100% екологічні і з цієї причини підходять і для теплиць. Їм не потрібні пальне й мастило, вони працюють під будь-яким кутом нахилу і на крутих схилах, де не можуть працювати інші мотоблоки. Вони настільки легкі й прості, що з ними впораються жінки та люди похилого віку.

В родині електрокультиваторів "Євро", що виробляються в Італії, 3 моделі. "Луччіола" (в перекладі "Метелик"), 250 Ватт, важить всього 4,8 кг, вміщується в господарську сумку, має ширину захвату фрез 16 см і використовується для суцільної культивації до 12 см, прополювання й обробітку вузьких міжрядь. Тому він є незамінним на клумбах й на дачних ділянках.

Моделі "Євро Z-1е" і "Євро 2е" мають потужність відповідно 900 і 1300 Ватт, вагу – 15 кг та 19 кг. Ширина обробітку землі – 18, 32 та 36 см, глибина до 20 см. Обидва вони можуть працювати з підгортальником, завдяки чому ці маленькі й надійні помічники підгортають, нарізають гребені під посадку картоплі та інших культур, закопують їх, допомагають вносити добрива в грунт, а також прополюють, культивують і т.д.

Працюючи з електричними культиваторами марки "Євро", Ви отримаєте задоволення від роботи на Вашій землі.

ТОВ "Агро-Віда" Київ, вул. Желябова, 2-а, оф.134,
тел.: (044) 456 6264, 223 9994, (067) 402 9091, (050) 034 4783.
www.motosad.com.ua E-mail: vida93@ukrpost.ua

Донецьк, тел.: (050) 478 8525. • Обухів, тел.: (097) 440 2239. • Харків, тел.: (057) 754 7861 .

Увага: до інтернет-магазинів мотоблоки "Євро" не надходять

На правах реклами

Біодинамічний календар

Квітень

У квітні, нарешті, настає справжня весна: щодня дедалі теплішає, яскраве сонце зганяє останній сніг з тінистих куточків саду, починає просихати ґрунт, з'являються перші листочки і квіти. А відтак – час братися за лопату, граблі, секатор, бо дачний сезон для садівників і городників уже розпочався. У цьому місяці необхідно своєчасно виконати чи не найбільше сільськогосподарських робіт, адже в квітні закладається основа для росту й розвитку більшості рослин на весь рік.

Стрілець 31.03 (5:15) – 2.04 (7:37)

На початку квітня ще є час перевірити стан і справність садово-городнього реманенту, поповнити запаси необхідних для підживлення добрив, придбати отрутохімікати для весняного обприскування дерев і кущів. Купувати всі препарати краще на сільськогосподарських виставках або в спеціалізованих магазинах, щоб уникнути придбання підробок.

Як уже зазначалося, у квітневі дні на садівників і городників очікує чимало роботи, однак чи не найголовніше завдання для них – правильно і своєчасно підготувати ґрунт до садіння.

На городній ділянці, щойно ґрунт розмерзнеться, виконують закриття вологи: землю на скопаній з осені ділянці боронують або розпушують граблями, великі грудки ретельно розбивають. Якщо ґрунт не удобрювали восени, по грядках рівномірно розсипають компост, перегній або попіл і неглибоко загортають вилами в землю. Бур'яни видаляють, поверхню розрівнюють граблями.

У плодовому саду також важливо не пропустити момент, коли можна буде розпочинати перекопування ґрунту в пристовбурних кругах дерев і кущів. Перевірити його готовність просто. Для цього необхідно взяти в руку жменю землі, стиснути її, а потім розімкнути кулак. Якщо ґрунт не розпадеться на великі шматочки, перекопувати його ще зарано, якщо ж він розсипався на порох, то вже трохи запізно.

Щоб не пошкодити коріння, ґрунт під деревами копають по радіусу від стовбурів рослин. На ягідниках з цією метою найчастіше користуються садовими вилами. Грудки розбивають, а потім граблями розрівнюють поверхню. Коріння бур'янів ретельно вибирають, адже навіть із дрібних частин корінців і кореневищ можуть вирости нові бур'яни.

Козеріг 2 (7:37) – 4 (10:43)
Остання чверть Місяця – 3 (6:36)

Овочівники на початку квітня продовжують доглядати за рослинами в теплиці, які дедалі частіше необхідно провітрювати. У зимовій теплиці починають збирати врожай огірків і салатної зелені, продовжують доглядати за помідорами, перцем і баклажанами, на яких зав'язуються плоди.

Приділяють більше уваги міні-городу на підвіконні. Розсаду овочевих культур підживлюють і поливають, додаючи у воду марганцевокислий калій (3 г на 10 л води), що підвищує стійкість рослин до захворювання на чорну ніжку.

Варто також нагадати, що перед висаджуванням у ґрунт розсаду необхідно загартувати, інакше рослини можуть загинути, отримавши сильні опіки або обмороження. Щоб уникнути цього, в тихі теплі дні ящики з розсадою виносять на балкон, відкриту веранду або ставлять у плівкову теплицю, притінюючи від прямих сонячних променів, а в холодні ночі заносять до приміщення. Тривалість притінення поступово знижують і врешті-решт залишають розсаду на сонці протягом усього дня, орієнтуючись при цьому на погоду.

Оскільки вже зовсім скоро розпочнеться картопляний сезон, городники викладають на яровизацію картоплю. Робити це слід за 30–40 днів до садіння, розкладаючи бульби на світлі, але не на сонці. Під час яровизації корисно також обприскати бульби розчином гетероауксину для поліпшення проростання вічок – 2 таблетки на відро води.

Якщо наприкінці квітня – на початку травня посадити в ґрунт попередньо пророщені бульби і накрити сходи плівкою або іншим укривним матеріалом, то можна значно прискорити дозрівання врожаю, який за сприятливої погоди збирають уже в червні.

Водолій 4 (10:43) – 6 (15:02)

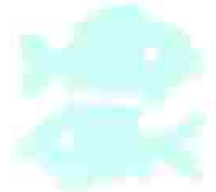
У дні, коли Місяць перебуває у сузір'ї Водолію, астрологи не радять висівати й висаджувати культурні рослини. Однак можна зайнятися впорядкуванням компостної купи. Тим більше, що на початку квітня, щойно зійде сніг і трохи підсохне ґрунт, господарі, зазвичай, прибирають на садовій ділянці: згрібають відмерле листя, бадилля, яке не встигли зібрати восени, вирізують сухі стебла, гілки і дуже часто спалюють їх. А дарма! Адже з цих рослинних решток можна приготувати компост – відмінне органічне добриво.

Виконують ранньовесняний вологозарядковий полив саду, якщо запас вологи у ґрунті недостатній.

Напровесні садівники мають бути готові до захисту свого саду від весняних заморозків. Тому варто заздалегідь подбати про матеріал для димових куп: торішнє листя, ялинове і соснове гілля, скошена трава, зрізані гілки плодових дерев і ягідних кущів – усе це може стати у пригоді, якщо необхідно буде влаштувати задимлення, щоб захистити рано квітуючі сорти від заморозків.

Не варто також забувати про дощування, застосування якого ефективно зменшує шкідливий вплив пізніх весняних заморозків, що особливо помітно на рослинах суниці. Здавалося б, цей агрозахід недоцільний, тим більше, що заморозки, зазвичай, бувають незначні – всього 3–5° нижче нуля і тривають вони лише якихось 3–4 години рано вранці. Однак давно помічено, що їхні наслідки часто виявляються згубними для раннього врожаю цієї культури.

Адже під час заморозків, насамперед, пошкоджуються перші квітки на суниці, які, зазвичай, дають найбільші ягоди. Полив квітуючої суниці напередодні заморозку дає хороші результати і загибель квіток при цьому значно зменшується.

Риби 6 (15:02) – 8 (21:04)

Садівники продовжують перевіряти загальний стан дерев і ягідників після зимівлі. Кожне дерево уважно оглядають і за виявлення на стовбурах тріщин, ран від морозобоїн, обламування та пошкоджень гризунами, їх обов'язково лікують. Для цього рани ретельно зачищають, дезінфікують 1%-ним розчином мідного купоросу і замазують садовим варом.

Помітивши на дереві дупло, що утворилося за осінньо-зимовий період, долотом вибирають із нього всю потерть, зачищають дупло стамескою, забивають товченою цеглою і заливають розчином цементу.

Під час огляду саду знімають прикріплені до гілок павутиною старі листки й окремі засохлі плоди, які добре проглядаються на деревах напровесні. Це гнізда шкідників і розсадники хвороб, тому їх необхідно обов'язково видалити за межі ділянки й спалити.

За необхідності до розпускання бруньок пересаджують молоді дерева, ягідні кущі та багаторічні квіти, на заздалегідь підготовлені місця висаджують нові саджанці. Для кращого вкорінення їх обробляють розчином гетероауксину. Особливо цього потребують саджанці із слабкою кореневою системою, які радять занурювати по саму кореневу шийку у водний розчин гетероауксину з концентрацією 0,06 г/л на 18–20 годин. Такий захід сприяє кращому приживленню рослин на новому місці за рахунок посиленого росту коренів.

На початку квітня необхідно звільнити пагони малини, які зв'язували і пригинали до землі для зимівлі. Поступово, за 15–20 днів, вони практично повністю відновлять вертикальне положення. Після цього необхідно ретельно оглянути кущі і вирізати всі сухі, поламані, пошкоджені шкідниками та хворобами і дуже тонкі пагони, звичайно, якщо не зробили цього торішньої осені.

На 1 м ряду малинника залишають 12–15 сильних здорових пагонів, а решту вирізують біля самої основи. Залишені стебла потрібно вкоротити до висоти 15 см над землею і прив'язати до встановлених шпалер.

Овен 8 (21:04) – 11 (5:23)
Новий Місяць – 10 (11:35)

У дні Молодика астрологи не рекомендують виконувати будь-які садивні роботи. Однак у цей період можна більше уваги приділити квітуючим та декоративнолистяним багаторічникам. Зокрема, після сходження снігу необхідно зняти укриття з рододендронів, гортензій та інших теплолюбних чагарників, а також звільнити від укриття й обв'язування крони хвойних рослин. Але знімати укриття з чагарників необхідно поступово, застосовуючи притінення рослин протягом кількох днів, щоб сонце не обпекло їхню ніжну кору й бруньки.

Варто також нагадати, що на початку квітня ймовірні періоди похолодання й зворотні заморозки. Тож, розкриваючи теплолюбні рослини, не слід про це забувати. Для їхнього захисту завбачливі господарі заздалегідь купують укривний матеріал типу лутрасил, щоб за необхідності мати змогу швидко вкрити теплолюбні рослини.

Квітникарі продовжують поступово знімати укриття з троянд. Спочатку його лише потроху піднімають вдень, збільшуючи провітрювання. А з настанням потепління знімають на кілька годин, частково притінюючи рослини, які звикли до вологого повітряного середовища і можуть отримати опіки. Остаточно укриття з троянд знімають, лише коли повністю зійде сніг.

Тілець 11 (5:23) – 13 (16:14)

Виноградарі закінчують розкривати кущі після зимівлі. Виконують цю роботу, щойно просохне ґрунт на ділянці і за прогнозами погоди на найближчий тиждень не очікуватиметься зниження температури до -10°С. Насамперед це стосується виноградників, укритих землею на чорноземах і суглинках. Укриття торфом, тирсою або хвоєю знімають до набрякання вічок.

Вносять органічні та мінеральні добрива. Інколи застосовують рідке підживлення, поєднуючи його із вологозарядковим поливом. Після розкриття кущів жмутики лоз, не розв'язуючи, прикріплюють вертикально або похило до шпалер, попередньо очистивши їх від землі і рослинних решток.

За необхідності обприскують виноград від хвороб і шкідників, особливо за сильного ураження кущів минулого року. З цією метою використовують Нітрафен, ДНОК або інші наявні препарати, виконуючи обробку за температури 4–5°С.

Трохи згодом, коли знизиться ймовірність повернення заморозків, але обов'язково до набрякання бруньок, виконують сухе підв'язування виноградних кущів. При цьому рукави підв'язують похило, а всі плодові стрілки – горизонтально до першого дроту шпалери, трохи вигнувши їхні кінці дугою вниз. Нагадаємо, що у правильно сформованого виноградного куща плодові стрілки рівномірно заповнюють перший дріт, не перетинаючись і не накладаючись одна на іншу.

Близнята 13 (16:14) – 16 (4:51)

Власники зелених газонів після підсихання верхнього шару ґрунту повинні обов'язково прочесати газонну ділянку, видаливши з її поверхні суху траву, пагони, сміття, що залишилися з осені, і хоча б частково мох. Це поліпшує доступ повітря до коріння газонних трав.

Для виконання цього агрозаходу, зазвичай, користуються віяловими граблями або спеціальними боронами, якими прочісують газон уздовж і впоперек. Крім того, що прочісування надає ділянці красивого вигляду, воно також забезпечує розпушування поверхні газону, створюючи сприятливі умови для повітрообміну в прикореневому шарі ґрунту та запобігаючи появі різних грибкових хвороб трав'яних рослин.

Після прочісування виконують підсівання газону, рівномірно розкидаючи необхідну кількість насіння по його поверхні. Потім ділянку мульчують сумішшю піску й торфу і обов'язково поливають весь газон.

Для якнайшвидшого відновлення газону після зимівлі його підживлюють комплексними добривами, в яких повинен переважати азот у поєднанні з фосфором, калієм

та мікроелементами. Добриво рівномірно розкидають по ділянці, дотримуючись норм, зазначених на упаковках.

Рак 16 (4:51) – 18 (17:15)
Перша чверть Місяця – 18 (14:31)

Продовжують сіяти на розсаду теплолюбні зеленні культури: базилік, естрагон, гісоп, мелісу, чабер, шавлію, майоран тощо. Кожну культуру висівають в окрему коробочку або іншу ємкість і вирощують без пікірування до висаджування у відкритий ґрунт.

Закінчують висівати насіння огірків на розсаду для плівкових теплиць, насіння кабачків, гарбузів і патисонів. Після 20 квітня висівають на розсаду насіння огірків для відкритого грунту. Попередньо насіння замочують у розчині одного із стимуляторів росту для підвищення енергії проростання і схожості насіння (10–20 крапель на 100 мл води).

Розпочинають висівати редиску у відкритий грунт під плівку, трохи згодом сіють листкову, кучеряву і кореневу петрушку, листкову селеру, кріп, щавель у відкритий грунт. Для раннього споживання висівають моркву.

В останній декаді квітня готують ґрунт під ярий часник, сіють горох, боби тощо.

Лев 18 (17:15) – 21 (3:10)

Садівники продовжують обрізувати дерева і кущі, враховуючи, що хороші результати під час виконання цієї роботи можна отримати лише за допомогою добре підготовлених інструментів. Саме тому дбайливі господарі заздалегідь готують ножі, стамески, пилки, перевіряють, як наточені секатори. Під час обрізування не повинно бути задирок, розщепів або зішкребів. Не можна залишати пеньків, підрізувати верхню частину бруньки, щоб ріст гілки не відхилився від потрібного напрямку.

Зазвичай, гілки випилюють повністю по кільцю. Зрізи замащують тонким шаром садового вару. Шорсткі спили зачищають ножем або стамескою.

Слід також зазначити, що дуже важливо своєчасно закінчити виконання обрізування. Адже наприкінці квітня у дерев і кущів закінчується період спокою і починають бубнявіти бруньки. Тому в цей час припиняють будь-яке обрізування, крім видалення сухих, поламаних і хворих гілок. Рани і зрізи відразу ж замазують садовим варом або спеціальною фарбою, виготовленою на натуральній основі. Адже ще І.В. Мічурін з цього приводу писав: "Сорт фарби не має значення, головне, щоб до складу її не входили будь-які мінеральні олії, як-от: нафта, гас, бензин тощо". Досліди свідчать, що, коли на ранову поверхню наноситься фарба (будь-якого кольору), виготовлена на мінеральній олії, живі клітини камбію швидко втрачають здатність до поділу й утворення калюсу. Якщо олія, на якій приготована фарба, містить хоча б дуже незначну кількість гасу або бензину, то вона проникає всередину тканини дерева на глибину 3–5 см. У зв'язку з цим рана дуже довго не загоюється або на цьому місці утворюється дупло.

До початку травня закінчують білити стовбури дерев у саду, хоча краще виконати цю роботу в першій половині квітня. Нагадаємо, що білити варто не лише штамби дерев, а й скелетні гілки. Тільки за таких умов можна досягти справжньої мети побілки й отримати максимальний результат, захистивши кору дерева від перегрівання та проникнення інфекцій. З цією метою до розчину додають мідний купорос або інші препарати для захисту дерева. Щодо готових сумішей для побілки, то вони, як правило, вже містять захисні препарати, тому їх необхідно використовувати згідно інструкції.

Діва 21 (3:10) – 23 (9:26)

Квітникарі знімають укриття з клематисів, підживлюють їх нітрофоскою та іншим складним або азотним добривом (близько 10–15 г на рослину), розпушують ґрунт навколо кущів і мульчують його перегноєм.

Після розкриття троянд кущі обрізують, видаляючи підмерзлі, засохлі й поламані пагони до верхньої здорової бруньки. Варто також видалити на рослинах усі слабкі, тонкі й хворі пагони.

Однак слід зазначити, що різні садові групи троянд обрізують по-різному. Зокрема, найбільшого обрізування потребують троянди флорибунда і чайно-гібридні, на кущах яких залишають по 3–5 сильних пагонів із 2–3 бруньками на кожному. У плетистих троянд залишають сильні однорічні пагони, а мініатюрні й паркові троянди майже не обрізують, видаляючи лише зайві пагони, які надто загущують кущі.

Для садіння нових троянд вибирають у декоративному саду відповідне місце, яке має бути затишним і сонячним. Троянди можуть рости на одному місці понад 10 років, тому перед садінням важливо оптимально підготувати ґрунт для рослин. Найкращі для них удобрені суглинисті ґрунти з нейтральною реакцією.

Якщо ґрунт глинистий, то вносять перепрілий гній, компост і пісок, до піщаного ґрунту додають суглинок, гній і вапно.

Слід також враховувати, що для хорошого росту й рясного цвітіння троянд небажана надлишкова вологість ґрунту, а при застоюванні вологи листя рослин уражується грибковими хворобами.

Терези 23 (9:26) – 25 (12:27)

На плодоносних плантаціях суниці напровесні, після того як встановиться стійка тепла погода і підсохне ґрунт, згрібають і спалюють сухе й відмерле листя, на якому часто зимують спори різних хвороб і шкідники. Потім виконують обприскування рослин 3%-ним розчином бордоської рідини, щоб запобігти розвитку сірої гнилі суниці та інших хвороб. Грунт розпушують, рослини підгортають. Коріння, яке оголилося за зиму, присипають ґрунтом. Наприкінці квітня висаджують розсаду.

Для прискорення достигання ягід після сходження снігу суниці можна вкрити поліетиленовою плівкою. За таких умов створюється сприятливий мікроклімат для їхнього росту й розвитку. Плівку натягують на каркас, найпростіша конструкція якого складається з дротяних дуг, розміщених одна від одної на відстані 1 м. Кінці дуг заглиблюють у землю на 20–30 см, залежно від щільності ґрунту. Висота каркаса становить 45–50 см, а його ширина залежить від ширини ділянки суничника, який планують накрити плівкою.

З одного боку каркаса край плівки можна присипа-

ти землею, інший кінець прибивають до рейки, на яку можна буде нагортати плівку під час знімання при провітрюванні суниці або збиранні врожаю. Під таким укриттям урожай достигає на 1,5–2 тижні раніше.

Скорпіон 25 (12:27) – 27 (13:33)
Повний Місяць – 25 (21:57)

У дні, коли Місяць уповні, будь-яке втручання в життя рослин потребує обережності: не рекомендується виконувати обрізування й пересаджування. Однак, за твердженням астрологів, поживна цінність плодів і ягід, зібраних у цей період, буде найвищою.

Наприкінці квітня закінчують готувати теплиці під огірки і томати, звичайно, якщо не встигли зробити цього раніше. Натягують на каркаси нову плівку, готують грядки, дезінфікують ґрунт (на 10 л окропу – 1 столову ложку мідного купоросу). Якщо використовують торішню плівку, обов'язково промивають її теплою водою з порошком або милом.

Продовжують доглядати за розсадою і посівами зеленних і пряносмакових культур, посіяних у парник ще в березні. У теплі дні для провітрювання рами парника піднімають на підставки.

Стрілець 27 (13:33) – 29 (14:23)

Незважаючи на те, що найсприятливіший час для висаджування ягідних культур – осінь, але садити їх можна і навесні, до початку розпускання бруньок. Саджанці смородини під час садіння розміщують у ямці похило, а аґрус – вертикально або з невеликим нахилом і трохи заглиблено (на 5–6 см вище кореневої шийки). Надто заглиблювати кореневу шийку саджанця не варто, особливо на важких суглинистих і глинистих ґрунтах, бо за таких обставин створюються несприятливі умови для росту нових коренів і рослина може загинути.

Відразу ж після садіння у смородини та аґрусу обрізують усі пагони, залишивши над поверхнею не більше двох бруньок на кожному – наступного року матимете небагато здорових, сильних пагонів. Вони і становитимуть основу майбутнього куща.

Не варто загущувати насадження. Кущі смородини та аґрусу розміщують не ближче, ніж через 1,5 м. Після висаджування рослини поливають, ґрунт навколо кущів мульчують.

Для підживлення дорослих кущів чорної смородини та аґрусу під ними розсипають сечовину, селітру і по 30–40 г суперфосфату на кущ, поливають гноївкою або курячим послідом. У міру висихання ґрунт розпушують і мульчують.

Козеріг 29 (14:23) – 1.05 (16:21)

Квітникарі приділяють більше уваги догляду за багаторічними рослинами, зокрема, ділять, садять і пересаджують чимало з них. Строк виконання цієї роботи дуже короткий, бо в цей період ґрунт має повністю відтанути й прогрітися, а бруньки ще не повинні почати розвиватися. У квітні за необхідності можна ділити й пересаджувати півонії, іриси, астильби, лілійники, хости, флокси, дельфініуми та багато інших багаторічників. Розсаджують також ґрунтопокривні рослини: молодила, очитки, ломикамені, живучки тощо.

Слід зазначити, що всі рослини, пересаджені або поділені навесні, потребують ретельнішого догляду і регулярних поливів, особливо за посушливої погоди.

У другій половині квітня також найкращий час для висаджування хвойників.

Садівники у період від набухання і розпускання бруньок до початку цвітіння виконують заходи боротьби з яблуневим квіткоїдом – чи не найпоширенішим шкідником у саду, який дуже часто пошкоджує яблуні, а також груші. Найкраще струшувати жуків з гілок дерев рано вранці, коли температура повітря не вище 10°С, бо за підвищення температури основна маса жуків розлетиться. Повторюють такий агрозахід 2–3 рази для кожного дерева, підстеляючи під нього поліетиленову плівку, брезент або інший матеріал. Потім жуків збирають і висипають у відро з солоною водою.

Наприкінці квітня – на початку травня обприскують дерева 3%-ним нітрафеном (300 г на 10 л води) для знищення яєць попелиць, мідяниці, щитівок, плодового кліща, зимового п'ядуна та інших шкідників. Одночасно з обробкою дерев обприскують ґрунт під деревами, у рядах і міжряддях саду для руйнування зимуючих на опалому листі плодових тіл гриба – збудника парші яблуні й груші.

Так вирощуємо індиків

Після опублікування мого матеріалу про вирощування індичок на мою адресу надходять не тільки телефонні дзвінки, але й листи з проханням поділитися досвідом вирощування цих птахів.

Одна читачка з Миколаївської області розповіла про те, що у 2011 р. з 40 індичат у неї вижило тільки 10, а в 2012 р. – усього троє. На запитання, чому так сталося, ветлікар сказав, що ці птахи дуже складні у вирощуванні. За ними потрібний догляд, як за маленькими дітьми, тобто багато турбот, ліків. Я у даній публікації поділюся досвідом вирощування індичок у своєму господарстві й сподіваюся, що дам відповіді на всі дзвінки й листи, які надходять до мене.

Тепер я для них – мама

Добових індичат від розвідника перевозимо в утепленій коробці із грілкою. Під час транспортування індичата зазнають стресу, стомлюються, заколисуються. Вдома акуратно вибираємо їх по одному з коробки, тихо з ними розмовляємо, зважуємо й робимо на них мітки йодом: ставимо крапку на певному місці, тобто – одному на крильце, іншому – на спинку, третьому – на хвостик, і т.д. Записуємо кожного до зошита під своєю кличкою – "крильце", "хвостик", ну, й далі за списком. Вага одно–дводобових індичат 60–70 грамів. По одному підносимо їх до напувалки, занурюємо дзьоб, щоб індича попило, потім поміщаємо пташат до затіненої частини вольєра на електрогрілку, де вони заспокояться, зігріються й відпочинуть.

Основні вимоги під час вирощування індиченят: світловий і тепловий режими, сухість і чистота, якісний комбікорм, профілактика захворювань, своєчасне застосування лікарських ветпрепаратів для профілактики захворювань. Хворобу, звичайно ж, легше попередити, ніж лікувати.

Зважуємо індиченят перші 2 місяці через кожні 10 днів. Зважування допомагає стежити за станом кожного птаха. Якщо якийсь із них відстає від нормативних показників живої маси, з'ясовуємо причину та вживаємо заходів. Вага індиченяти залежить від комбікорму, фізичного стану та умов утримання.

Тепловий режим

На першому тижні життя індиченятам потрібно забезпечити температуру 36°. Тепло у наших умовах створюємо за допомогою електрогрілки, а надалі – теплої лежанки із шиферу, що обігрівається двома електролампами потужністю 25 ВТ. Частина вольєра, яка обігрівається, затінена, а над напувалками та годівницями змонтовані електролампи потужністю 60 або 40 вт. За такого режиму в приміщенні немає парильні, індичата перебувають у задовільних умовах. Їдять вони в тій частині вольєра, де є обігрів та освітлення лампами, а після їжі сідають грітися на теплу лежанку. Тепло для індичат бажано підтримувати два місяці, тому що переохолодження призводить до сповільнення росту, збільшення ймовірності виникнення захворювань.

Особливо хочу звернути увагу читачів журналу на нічний тепловий режим для індичат віком до 30–40 днів. Якщо вдень їх утримують у теплі, то на ніч оселяють до коробки, в ній вони перебувають усю ніч без обігріву. Це ще одна причина переохолодження та схильності до захворювань. Вночі індичата мають перебувати за температури + 37°С. У нас вночі вони гріються на шиферній лежанці.

У своєму господарстві перші 5–10 днів ми тримаємо індичат в картонному вольєрі, де підлогу застелено пелюшками, а з 6-го дня підлога ґратчаста. З 11-го дня індичат поміщаємо в металеву клітку із ґратчастою підлогою, там же розташована шиферна лежанка. Якщо погода тепла, сонячна, клітки виносимо надвір і ставимо в захищеному від вітру місці, або обкутуємо три боки клітки плівкою. Тепла лежанка знаходитиметься у клітці. Індичата гріються на сонечку, але варто набігти хмаринці, відразу ж усі збираються на лежанці. У клітках індичат вирощуємо два місяці. Потім переносимо до вольєра на земляну підлогу. Підлогу у вольєрі прибираємо двічі на день. Індичата ростуть без проблем, не хворіють.

Світловий режим

Світло індичатам необхідне так само, як і тепло. Перші дні вирощування освітлення потрібне для того, щоб індичата, які ще погано орієнтуються на місці, змогли знайти

годівниці та напувалки, почали їсти й пити воду. Два тижні освітлення має тривати цілодобово. В міру підростання індичат світловий режим зменшуємо до 14 годин. За цілодобового освітлення частина вольєра, яка обігрівається, повинна бути затінена, щоб індичата могли відпочивати.

Напування

Перші дні використовуємо вакуумну напувалку, але ставимо її у тарілку, аби індичата не замочили лапки. Поїлки із пластикових пляшок так само підвішені на стінках вольєра: індичата цікаві й згодом знайдуть їх, а вакуумну можна буде забрати. Першу–другу добу напуваємо кип'яченою водою з вітаміном С (аскорбінова кислота) і цукром: 1 л води й 1 ст. ложка цукру. У 3–4–5 добу напуваємо антибіотиками на вибір: байтрил, енроксил, трисульфон, флосан або інші. Доза препарату зазначена в інструкції. Після застосування антибіотиків індичат рекомендується напоїти полівітамінами. 6–10 діб напуваємо водорозчинними вітамінами на вибір: нутрил-селен, аміновіт, чик-тонік або інші. У дні напування антибіотиками або вітамінами воду індичатам не даємо. В міру росту індичат поїлки піднімаємо, щоб верхній край їх перебував на рівні плечей індичат. Вода в поїлках має бути безперебійно. Мити поїлки треба 2–3 рази на день.

Корми, годівля, годівниці

Годівниці для одно–тридобових індичат краще поставити в білі пластмасові одноразові тарілочки. По центру тарілочок встановити перевернені склянки, а довкола них насипати корм. Надалі, в міру росту індичат, для годівниці краще підійдуть дерев'яні корита або із пластикових пляшок. Їх необхідно підвішувати по стінках вольєра на висоті рівня плечей індичат.

Перші 5 днів індичат привчаємо іздзьобувати корм, оскільки вони слабко бачать. До тарілки насипаємо стартовий комбікорм, а зверху нього посипаємо пшоно. Воно яскраве й індичата його бачать. Стукаємо по корму жовтою дерев'яною паличкою. Індичата починають дзьобати комбікорм і пшоно, а ми тим часом ласкаво з ними розмовляємо. Поступово індичата запам'ятовують голос і надалі сприймають його як сигнал до їжі. Пшоно сприяє запуску травної системи й нормальному її функціонуванню. Підсипаємо його 5 днів, а надалі індичата добре їдять один комбікорм.

Який комбікорм кращий для індичат

Ринок пропонує великий вибір комбікормів. У своєму господарстві перший місяць ми годуємо індичат спеціальним стартовим для індичат "Мультигейн" або Таращанським. Ці комбікорми купуємо у ветаптеці "Укрзооветпромпоставка". На 10 індичат на місяць вистачає 10 кг стартового комбікорму.

Другий і третій місяці годуємо виробничим комбікормом "Щедра нива", "Фідлайф" або Новопокровським. Ці фірми виготовляють комбікорми для бройлерів. Оскільки індичатам потрібно більше білка, до комбікорму бажано додавати 1 кг рибного борошна (на 10 кг комбікорму). Щоб здешевити комбікорм, рибне борошно можна замінити вареними яйцями (потерти їх на тертку й змішати з комбікормом безпосередньо перед згодовуванням). Можна додати свіжий некислий сир.

У тих, хто живе біля моря, є можливість додавати до корму свіжовиловлену рибу. але її потрібно відварювати. Комбікорм можна зволожити сироваткою або свіжопрокислим молоком. Зволожений корм не повинен бути липкий. Готувати його потрібно на одне годування перед роздаванням, щоб він не прокис. 70-денних індичат поступово переводимо на комбікорм домашнього приготування. Рецепт його простий і доступний у кожному господарстві:

1–30 днів: пшениця 1,5 кг; кукурудза 2,1 кг; горох 0,6 кг; макуха соняшникова 3 кг; сухе молоко 0,5 кг; дріжджі кормові 1 кг; рибне борошно 1 кг; одновідсотковий вітамінний премікс 100 г; крейда 200 г.

31–90 днів: пшениця 1,6 кг; кукурудза 2,2 кг; горох 1 кг; макуха соняшникова 2,8 кг; дріжджі кормові 1 кг; рибне борошно 1 кг; одновідсотковий вітамінний премікс 100 г; крейда 300 г .

91–120 днів: пшениця 1,5 кг; кукурудза 4 кг; горох 0,6 кг; макуха соняшникова 2 кг; дріжджі кормові 0,6 кг; рибне борошно 1 кг; м'ясокісткове борошно 0,4 кг; одновідсотковий вітамінний премікс 100 г; крейда – 200 г.

120–180 днів: пшениця 2 кг; кукурудза 3 кг; горох 2 кг; макуха соняшникова 2 кг; дріжджі кормові 0,6 кг; одновідсотковий вітамінний премікс 100 г; крейда 300 г.

Усе зерно має бути розмеленим. Щоб здешевити корм, замість сухих кормових дріжджів у ранкове годування даємо дріжджований корм, приготований звечора. Порцію комбікорму на одне годування зволожуємо дріжджованою закваскою і залишаємо:на ніч.

Зелень, овочі й фрукти в раціоні

Зелень у раціоні індичат має бути щодня. Зелені трави, багаті на вітаміни та білки, поліпшують обмін речовин і збільшують апетит. Починаючи з другої доби, зелень даємо в окремій годівниці. Спочатку зелену цибулю й кропиву, а потім конюшину, люцерну, спориш, амарант, зелень вівса, кульбабу. Ці трави багаті на білок, але не забуваймо: на самих лише травах індичата вагу не наберуть. Головне у відгодівлі – збалансований за білками та вітамінами зерновий корм.

Після 60 днів до корму додаємо варену картоплю, перетерту з комбікормом. Норма картоплі на одне індича на добу – не більше 50 г і не в одне годування, а протягом дня. Із збільшенням віку кількість картоплі можна поступово збільшувати. Після 90 днів до корму потроху додаємо кормові буряки, яблука, груші, виноград, сливи, капусту, дині й кавуни. Індики – птахи всеїдні, але у всьому має бути міра.

В окрему годівницю обов'язково потрібно класти гранітну крихту, подрібнені черепашки, а також подрібнену червону цеглу. Ні в якому разі не давайте птахам бите скло! Крім травм внутрішніх органів, "користі" від нього немає.

До окремої коробки насипте попіл наполовину з піском і небагато тютюнового пилу, щоб індичата могли "митися" й звільнятися від пухоїдів.

Власним досвідом ділилася та давала поради з утримання й розведення індиків у власному господарстві

Д.В. Замотайло,
птахівник-практик,
тел. 0962106301.

(Далі буде)

Молочна коза повинна мати міцне здоров'я, гармонійну будову тіла, добре розвинуте вим'я і походити від батьків з високими продуктивними ознаками. Здорова коза жвава, 'її вовновий покрив гладенький, блискучий, шкіра тонка й щільна, легко відтягується на стегнах. У кози з гармонійною будовою тіла мають бути глибокі й широкі груди, широка пряма спина, рівні й широко поставлені ноги з міцними ратицями, міцний, добре розвинутий кістяк, довгий, з широкою задньою третиною тулуб.

Альпійська порода

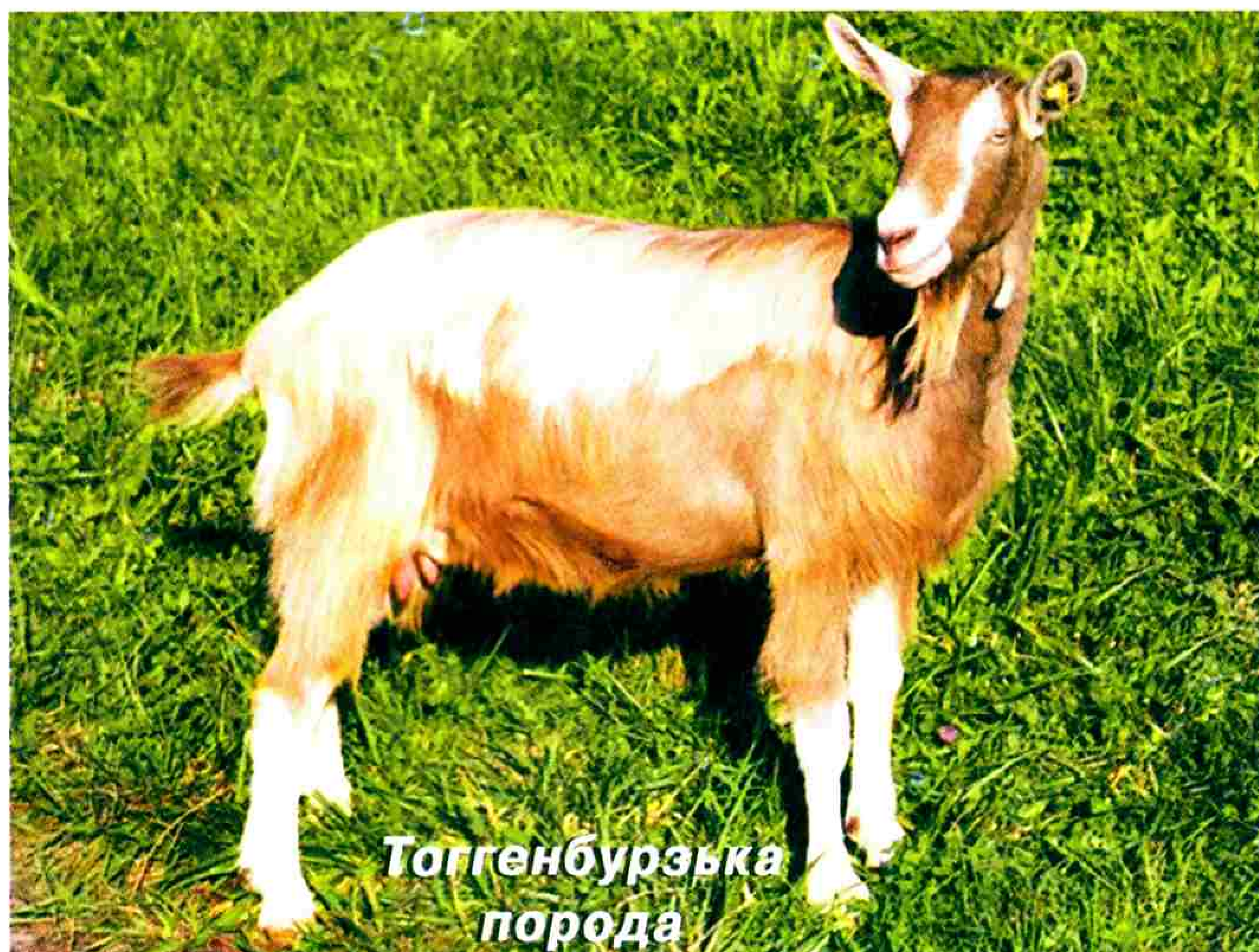
ВИБИРАЄМО МОЛОЧНУ КОЗУ

Найважливішою ознакою продуктивності кози є ступінь розвитку вим'я. Краще, коли воно добре розвинуте, не відвисає, грушоподібної або кулястої форми, не обросле грубим волоссям.

Перед доїнням у молочної кози на вим'ї помітні венозні судини (молочні жили), воно пружне. Після доїння таке вим'я зменшується і зморщується. Якщо після доїння воно не зменшується, то це вже не молочне, а жирове вим'я.

Відвисле, що гойдається під час ходьби, а також розділене борозною на дві половини вважається небажаним.

Дійки у молочної кози повинні бути середньої величини й спрямовані дещо вперед та в боки.

Тоггенбурзька порода

Треба пам'ятати, що найкращий спосіб визначення молочної продуктивності – доїння. Походження кози також має велике значення. Продуктивні ознаки передаються у спадок. Коза, предки якої давали високі надої молока, буде продуктивнішою порівняно з тією, що походить від низькопродуктивних батьків. Вовновий покрив у молочної кози повинен бути помірним, характерним для місцевих кіз молочного типу. Такі ознаки, як масть, наявність або відсутність рогів чи сережок не пов'язані з молочністю.

Вік кози визначається по зубах-різцях. У дорослої кози 32 зуби. На верхній щелепі тільки 12 корінних зубів, на нижній – 12 корінних зубів і 8 різців. Форма молочних і постійних різців у кіз овальна. До річного віку в кіз усі різці молочні, потім вони починають випадати і змінюватися на постійні. Постійні різці ширші й більші, ніж молочні, за формою нагадують лопаточки. До 15–18-місячного віку виростає перша пара постійних різців (зачепів) замість молочних. До 24–27 місяців змінюється друга пара молочних різців, приблизно у три роки – третя і в 3–4 – остання пара крайніх різців, так званих окрайків. Усі різці на цей час мають форму широких лопаточок. У п'ять років вони стають довгими й рудими і нагадують долото, в 6–7 це вже рідкі пеньки, які хитаються.

Зааненська порода

У молодої кози, як і в старої, можуть бути відсутні деякі різці. Щоб правильно визначити вік тварини, треба знати різницю між молочними й постійними різцями. Найвища молочність маток у віці 3–5 років, а далі вона знижується.

І насамкінець: бажано купувати тварин тільки в племінних господарствах, у яких на кожну тварину видається племінне свідоцтво.

Дмитро Білай,
магістр з технології виробництва та переробки продукції тваринництва

НАЦІОНАЛЬНИЙ КОМПЛЕКС "ЕКСПОЦЕНТР УКРАЇНИ"

21-23 березня

Тринадцята національна
спеціалізована
виставка-ярмарок

УКРАЇНА Аграрна'2013

НАЦІОНАЛЬНИЙ КОМПЛЕКС "ЕКСПОЦЕНТР УКРАЇНИ"

МСП 03680, м. Київ,
пр–т Академіка Глушкова, 1

тел./факс: (044) 596-98-01, 596-91-11
E-mail: agro@expocenter.com.ua
www.expocenter.com.ua

25-28 квітня

Спеціалізована виставка-ярмарок

САД. ГОРОД. УРОЖАЙ

2013

Технології вирощування, збирання, переробки, пакування та зберігання овочів та фруктів. Добрива, засоби захисту та стимулятори росту рослин. Насіння, саджанці, декоративний садивний матеріал. Міні-техніка. Садово-городній інвентар. Декоративні прикраси для саду. Квітникарство. Спецодяг, індивідуальні засоби захисту.

Національний комплекс "Експоцентр України"
пр-т Академіка Глушкова, 1, м. Київ, МСП 03680
тел./факс: (044) 596-98-01, 596-91-11
e-mail: agro@expocenter.com.ua www.expocenter.com.ua

На правах реклами

"Тепла" чи "холодна" хата, або Сонце в оселі і на подвір'ї

Про теплу хату мріє більшість приватних забудовників. Напевно, і нашим читачам доводилося якщо не на власному досвіді стикатися з цим питанням, то, принаймні, чути про таку проблему. В чому ж полягає різниця між "теплою" і "холодною" хатою?

"Теплу" хату легко опалювати, в ній довго зберігається тепло, а відтак панує затишок, здоров'я. Натомість у "холодній" хаті завжди зимно й похмуро, навіть якщо в пічці горить вогонь.

Свого часу автор також зіткнувся з цим явищем на батьківському подвір'ї, де стояла стара-старезна сільська хата, виготовлена з глини та соломи. Однак, незважаючи на це, в ній завжди було комфортно, затишно, а, отже, й привітно.

Згодом виникла потреба збудувати новий дім, але руйнувати стару оселю не хотілося. Оскільки місця на подвір'ї було небагато, довелося розпочинати новобудову на вільному клаптику землі, зорієнтувавши її "обличчям" до старої хати. Будували старанно і, звичайно ж, подбали про утеплення, значно краще, ніж у старій хаті. Проте в новій оселі завжди було холодно й не дуже затишно. Чому так трапилося? Ця загадка довго не давала автору спокою і спонукала його до подальших пошуків, спостережень та експериментів.

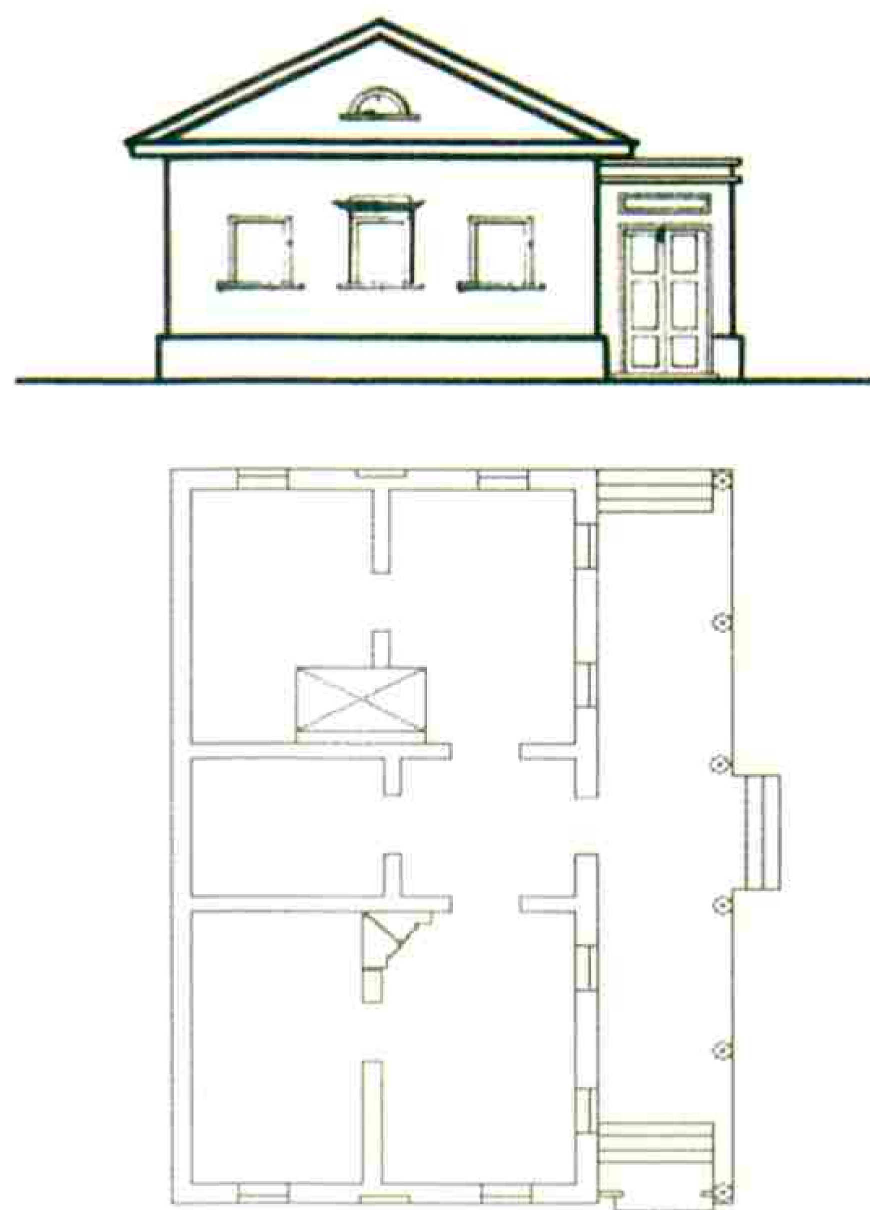

Рис. 1. Креслення (частково відреставроване) плану сільської хати XIX ст. з піддашком, надане краєзнавцем Ф.М. Плотніром (с. Нова Прага Олександрійського району Кіровоградської обл.).

Виходячи з власного багаторічного досвіду дослідження цієї проблеми, наведу кілька найсуттєвіших причин, які можуть призвести до того, що хата виявиться не "теплою", а "холодною". Сподіваюся, що вони будуть корисними для читачів журналу.

Зокрема, коли я згодом докладно дослідив це питання, то виявилося, що секрет нашої старої, але "теплої" хати крився в тому, що вона була майже ідеально зорієнтована своєю довгою стороною по лінії "схід-захід". Крім того, її не затінювали дерева та інші будівлі. Майже всі вікна і вхідні двері цієї хати виходили на південь, а ось з північного боку їх взагалі не було.

Слід також зазначити, що такі самі принципи були закладені під час спорудження більшості сусідських старих будинків, тож і не дивно, що всі вони виявилися "теплими".

Яскравим свідченням доцільності такого підходу до будівництва власної оселі є старовинні українські хати, одна з яких зображена на фото. Варто лише зауважити, що подекуди з південного боку хати мали так званий піддашок – винос даху, який не заважав обігріву оселі сонцем взимку, але затінював південну стіну влітку, що давало таку бажану прохолоду в спеку.

Шкода, що ідея та секрети спорудження "теплої" хати згодом майже забулися і не враховуються сучасними забудовниками, як це трапилося і з нами під час спорудження нового будинку, який виявився "холодним". Зокрема, майже всі вікна в ньому зорієнтовані на північ та захід і лише одне з них – на південь, бо під час проектування оселі батьки наполягали, що хочуть мати гарний вид на власне подвір'я та вулицю.

Куди рідко заглядає сонце, туди часто заходить лікар

Такі самі проблеми, зокрема невдала орієнтація будинку до сторін світу та його затінення, характерні для всіх "холодних" будинків. Тож необхідно докладніше розглянути чинники, що визначають комфорт у наших оселях. А для цього, насамперед, варто згадати старовинне народне прислів'я: "Куди рідко заглядає сон-

це, туди часто заходить лікар". Ця ідея споконвіку інтуїтивно використовувалася для будівництва осель. Підтвердженням цього слугує і план хати XIX століття, яку планувалося свого часу збудувати у нинішній Кіровоградській області (рис. 1).

Переконаний, що, подібно до інших "теплих" будинків, ця хата з піддашком була зорієнтована довгою стороною по лінії схід-захід, аби забезпечити максимальне надходження тепла через південні вікна. Крім того, згідно зображеного на рис. 1 плану, за такої орієнтації вікон з північного боку взагалі не було. Сам піддашок виконаний не у вигляді виносу даху, а як добудова, що мала бічні двері, які додатково захищали південну стіну від видування тепла вітрами зі сходу та заходу.

Логічно припустити, що в цій хаті були "теплі" й "холодні" внутрішні приміщення. "Холодні" приміщення розташовувалися з північного боку і могли використовуватися влітку, а в "теплих" приміщеннях господарі перебували переважно взимку, де було значно тепліше завдяки надходженню додаткового сонячного тепла через південні вікна. Крім того, "холодні" приміщення могли відігравати роль теплового ізолятора від втрат тепла з "теплих" кімнат у навколишнє середовище за відповідного розташування печі та ізоляції переходу між кімнатами.

Подібні підходи, що ґрунтуються на пасивному поглинанні сонячного тепла та теплоізоляції додатковими прибудовами, мали місце і в старовинних селянських хатах.

Отже, "тепла" хата завдяки своїй конструкції добре освітлена через вікна взимку сонячними променями, що призводить до суттєвого додаткового обігрівання її внутрішнього об'єму, а відтак – і гарного самопочуття та міцного здоров'я мешканців. Натомість влітку ця хата не перегрівається прямими сонячними променями, що надає певної прохолоди в літню спеку.

Така властивість "теплої" оселі залежить від шляху, який проходить сонце по небу в різні пори року. Уявімо, що ми (нерухомий спостерігач, рис. 2) живемо у світі, утвореному з горизонтальної площини та розташованої згори безкінечно великої півсфери (небесна сфера) із центром у місці нашого розташування. Шлях Сонця по небесній сфері визначається лише порою року та місцевою широтою. Наприклад, шлях Сонця на широті Києва під час весняного чи осіннього рівнодення позначено зеленою дугою. Лише протягом цих днів сонце сходить точно на географічному сході та заходить на географічному заході, а кут між площиною, в якій рухається сонце, й вертикальною площиною, визначеною зенітом та лінією схід-захід, дорівнює місцевій широті. В інші дні року сонце рухається у площинах, майже паралельних до площини руху під час рівнодення, день за днем віддаляючись у північному напрямку до крайнього положення під час літнього сонцестояння (20–21 червня, червона дуга на рис. 3) і потім у південному напрямку до крайнього положення під час зимового сонцестояння (21–22 грудня, фіолетова дуга на рис. 3). Зауважимо, що відповідно до наведеного опису сонце сходить і заходить північніше лінії "схід-захід" між днями весняного й осіннього рівнодення, та південніше у протилежному випадку.

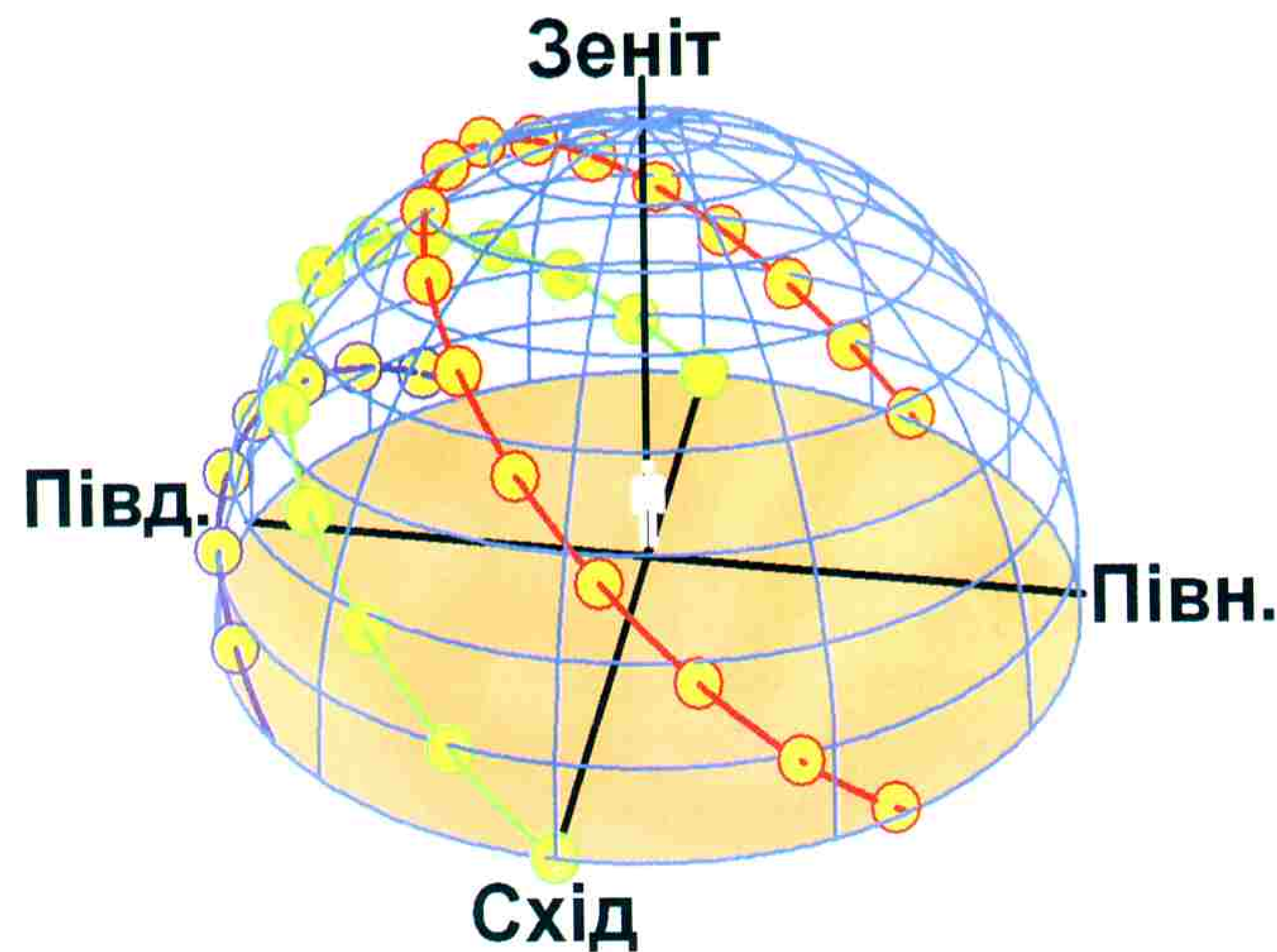

Рис. 2. Шлях Сонця по небесній сфері у різні пори року. Кола позначають положення Сонця з інтервалом в одну годину.

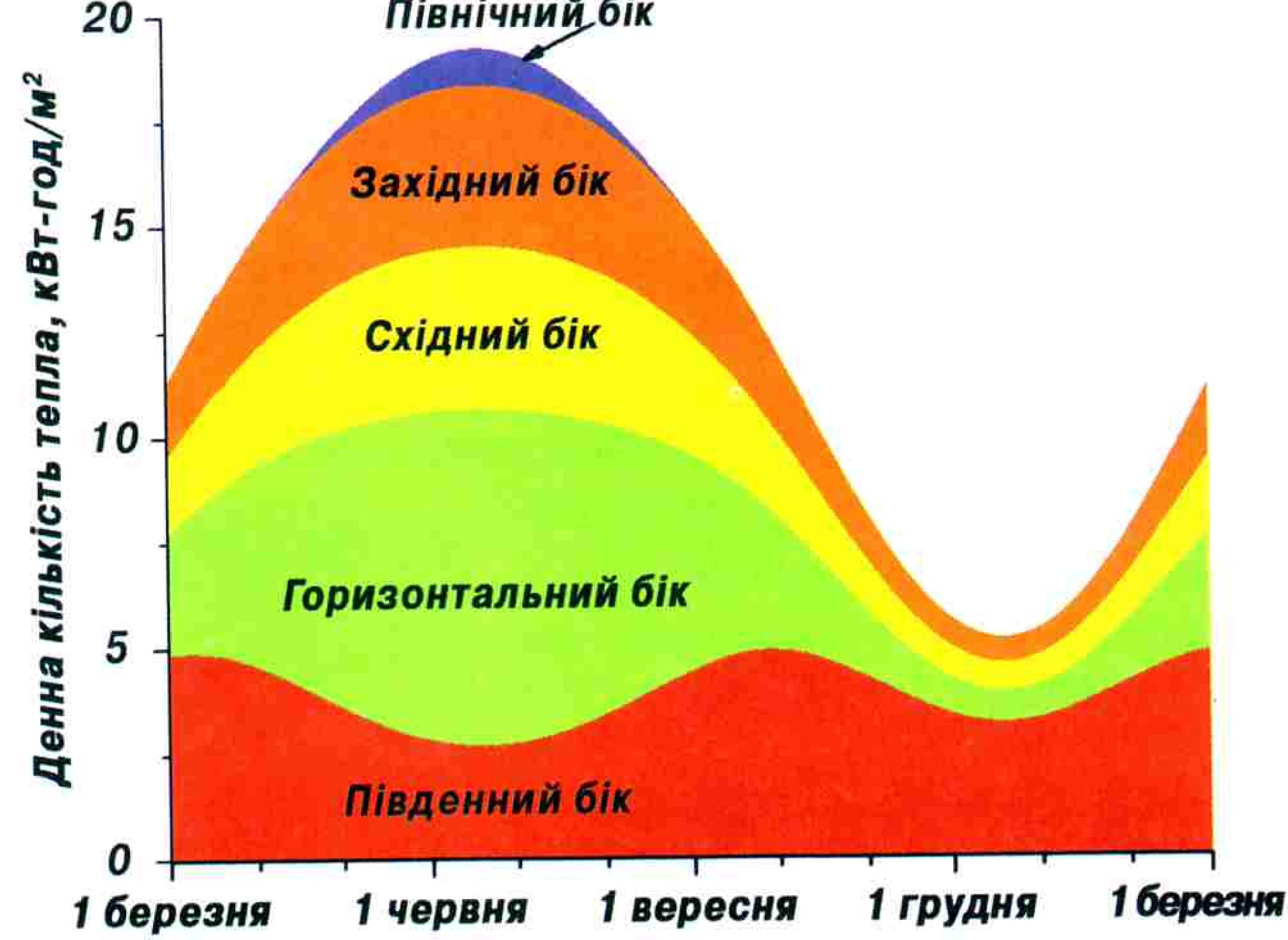

Рис. 3. Надходження сонячного тепла протягом одного сонячного дня до різних сторін незатіненої господарчої будівлі в різні пори року.

Сонце гріє, але по-різному

Різні шляхи Сонця по небесній сфері влітку та взимку обумовлюють різне нагрівання поверхні землі. Пояснюється це просто: якщо сонячні промені потрапляють на поверхню під прямим кутом (90°), то поверхня нагріватиметься найкраще, а під час зменшення цього

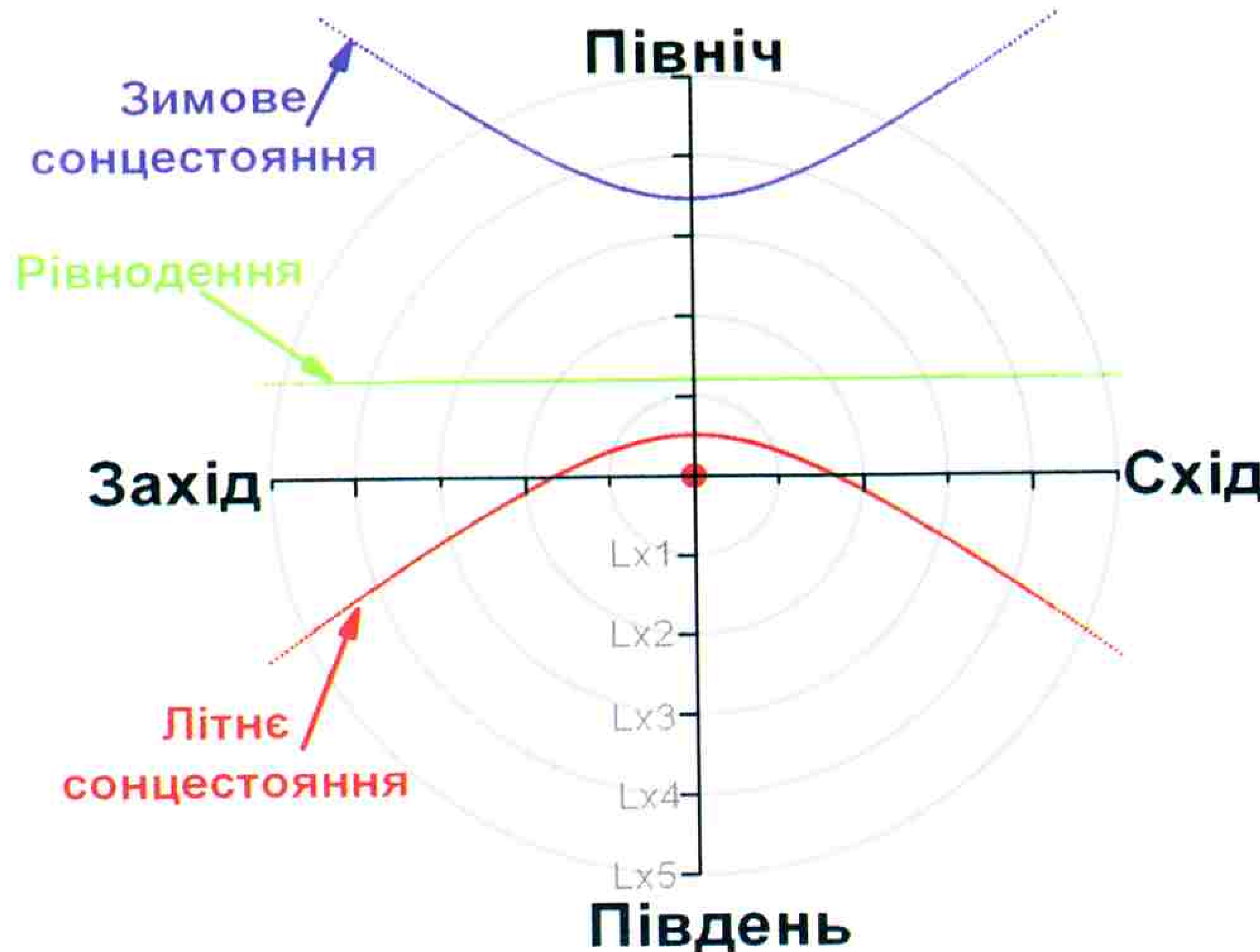

Рис. 4. Шлях кінця тіні по горизонтальній поверхні від вертикального об'єкта з висотою L у різні пори року.

кута до нуля її обігрів також зменшуватиметься. Розглянувши рис. 2, можна побачити, що влітку сонячні промені опівдні дістаються землі під кутом значно більшим, ніж опівдні взимку. Це призводить до різного надходження тепла до земної поверхні та зміни пір року. Втім, повертаючись до теми "теплої" і "холодної" хати, із наведеного можна зробити висновок, що навіть взимку є можливість значно збільшити надходження тепла, якщо його "збирати" з вертикальної поверхні, спрямованої на південь, бо тоді сонячні промені потраплятимуть на неї опівдні під кутом, близьким до прямого.

Виконані розрахунки підтверджують це припущення. Для досліду було обрано споруду у вигляді куба, одна з граней якого спрямовувалася на південь. Крім того, кожна грань, крім основи, мала вікна розміром 1 м². Результати розрахунків денного надходження сонячного тепла до різних вікон споруди з урахуванням шляху Сонця по небесній сфері на широті Києва, тривалості дня та розсіювання сонячних променів в атмосфері наведені на рис. 3.

Отже, можна зробити висновок, що споруда взимку одержує суттєву кількість сонячного тепла саме через південні вікна, тепловий внесок решти вікон дуже незначний. Зокрема, північне вікно не допомагає в обігріванні будинку сонячними променями за холодної пори року, і лише незначна кількість тепла потрапляє до будинку влітку, коли додатковий обігрів небажаний. Саме тому багато вікон, роташованих з північного боку, слугуватимуть причиною "холодної" хати.

Наведені нами дані (щодня близько 3–5 кВт-год тепла через кожні 1 м² південного вікна) дають змогу також оцінити економічний ефект від "дармового" підігрівання оселі в сонячні зимові дні. Звичайно, за умови, що будинок правильно спроектований і ви отримали "теплу" оселю. Наведені на рис. 3 значення знижуються до 20% у дні з щільною хмарністю.

Затінення – важливий чинник

Однак варто зазначити, що навіть таке раціональне проектування, яке забезпечує пасивний обігрів будинку, малоефективне, якщо на ділянці з південного боку ростуть високі дерева або дім затінюють інші споруди, які обмежують потрапляння сонячних променів до оселі. Справа в тому, що в зимовий час усі об'єкти відкидають на горизонтальній поверхні довгі тіні, навіть опівдні. На рис. 4 зображено шлях кінця тіні протягом дня від достатньо товстого вертикального стовпчика, розташованого на широті Києва. Як бачимо, під час зимового сонцестояння найкоротша довжина тіні опівдні від будь-якого об'єкта в три з половиною рази більша його висоти L, а в інший час вона довша залежно від того, наскільки близько перебуває сонце до небосхилу.

Ось чому варто при проектуванні "теплої" оселі розташовувати її поблизу північної межі ділянки, аби надходженню сонячного тепла до вашого будинку не перешкоджали сусідські дерева чи споруди. До того ж, ви маєте змогу розпланувати розміщення будівель на власній ділянці таким чином, аби південний бік вашої оселі добре освітлювався взимку.

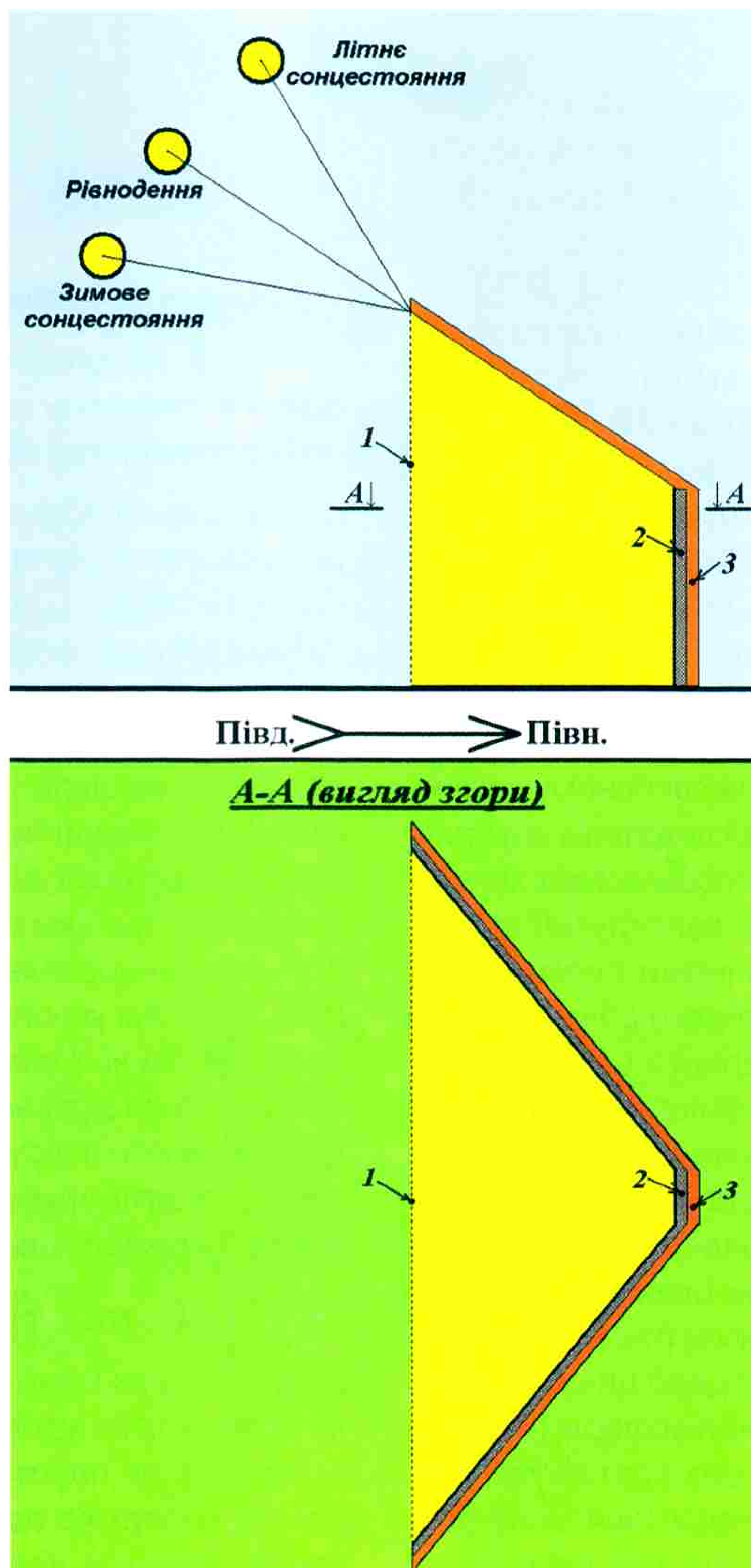

Рис. 5. Конструкція новітньої теплиці (1 – скло або інший прозорий матеріал; 2 – світлопоглинаюче покриття; 3 – термоізоляція).

І про теплицю не забудьте

Слід зазначити, що за принципом "теплої" або "холодної" хати варто споруджувати не лише житловий будинок. Наведений підхід дає змогу за аналогічним принципом збудувати теплицю, яка буде ефективно обігріватися безкоштовним сонячним теплом. Дуже часто овочівники-аматори помиляються, вважаючи, що достатньо лише просто накрити поліетиленовою плівкою каркас або засклити його, і теплиця, яка обігріватиметься завдяки парниковому ефекту, створеному водяною парою та вуглекислим газом, що виділяються рослинами та з ґрунту, готова. Суттєві втрати тепла у такій теплиці відбуваються через її прозорі елементи (плівка, скло). Шкода, що при цьому абсолютно не враховують денний шлях сонця на небі та затінення споруди від оточуючих її об'єктів.

А даремно, бо суттєвим джерелом тепла в парнику або теплиці може слугувати сонце, тепло якого має акумулюватися теплопоглинаючими компонентами каркасу з того боку, через який не очікується надходження сонячних променів. Парниковий ефект у такій теплиці відіграє другорядну роль і може бути важливим лише за хмарної погоди.

Пропонуємо розглянути принцип дії теплиці, наведений на рис. 5. Її дах та зовнішні стіни розташовані таким чином, аби сонячні промені протягом зимового дня найкраще нагрівали внутрішні стіни теплиці, які віддаватимуть рослинам закумульоване тепло вночі. Додатковою перевагою такої конструкції теплиці є й те, що вона має знижені втрати тепла через дах та північну стінку.

Насамкінець зазначимо, що додаткову інформацію з докладними розрахунками можна знайти в Інтернеті на веб-сторінці автора: http://vhavrus.googlepages.com. Якщо у читачів виникнуть запитання, охоче надам пояснення.

В. Хаврусь,
кандидат хімічних наук,
м. Дрезден, Німеччина

Енвідор на захисті плодових та овочевих культур від кліщів

Рослиноїдні кліщі є одними з найнебезпечніших шкідників плодових та овочевих культур.

Кліщі-шкідники поділяються на дві морфологічні групи. До першої відносяться павутинні і бурі кліщі. Вони живуть і харчуються відкрито на листі, дорослі особини і німфи мають 4 пари ніг. Другу групу складають представники родини галлових кліщів. Ці мікроскопічні істоти мають усього 2 пари ніжок і живуть в наростах (галлах) які утворюються на рослинах в місцях пошкодження.

Бурий плодовий кліщ

Червоний плодовий кліщ

Ушкодження виноградним зуднем

Хижий кліщ

Успіху боротьби з кліщами намагаються перешкодити кілька факторів. По-перше, різні види, присутні, зокрема, на яблуні, зимують в різних фазах. По-друге, в розвинутій популяції зазвичай одночасно живуть і харчуються особини всіх стадій розвитку. І, нарешті,— за сприятливих умов кліщі дають від 4 до 8 поколінь, при підвищенні температури період розвитку окремої генерації скорочується з 40 до 10 днів, і потомство однієї-єдиної самиці може сягнути 20 мільйонів!

З вищенаведеного виходить, що боротися з кліщами краще в той період, коли популяція не досягла піку чисельності, і бажано використовувати препарати, які контролюють максимально широкий спектр життєвих форм шкідника.

Не слід забувати і про наших природних помічників. Ворогами кліщів-фітофагів є їхні хижі родичі, наприклад, кліщі з роду *Typhlodromus*.

Таким чином, вимоги до сучасного акарициду – бути активним проти більшості фаз розвитку шкідника і водночас безпечним для їхніх природних ворогів.

В повній мірі їм відповідає препарат **Енвідор® 240 к.с.**, який впевнено контролює практично усі види шкідливих кліщів,

На зерняткових, крім того, **Енвідор®** ефективний проти деяких сисних комах, наприклад грушевої мідяниці, комоподібної щитівки і деяких видів цикадок .

Енвідор® є ефективним завдяки контактній дії проти всіх стадій розвитку рослиноїдних кліщів – яєць, личинок, протонімф, дейтонімф, а також проти дорослих самок.

Самці кліщів-фітофагів, що лишаються живими після обробки, стають головним об'єктом харчування хижаків які допомагають зберігати в саду екологічну рівновагу і стримувати розвиток шкідників в подальшому.

Найдоцільнішим терміном обробки проти кліщів слід вважати ранній, коли рівень популяції низький, що дозволить заощадити на подальших обробках. Проте **Енвідор®** демонструє високу ефективність від початку до кінця сезону вегетації, тому його можна використовувати також під час спалаху чисельності кліщів.

На яблуні та груші проти рослиноїдних павутинних кліщів (глодовий та червоний плодовий) і бурого плодового кліща використовують 4-6 мл препарату на 10 л води для обробки від 3 до 8 дерев в залежності від віку дерева та його розміру в період формування плодів.

Бажано використовувати максимальну кількість робочої рідини, яку здатні утримати рослини на цій площі.

На огірках та баклажанах відкритого ґрунту проводять обприскування розчином **Енвідор®** з розрахунку 5 мл препарату на 5 літрів води на 1 сотку культури в боротьбі з павутинним кліщем. Обприскування проводять в період вегетації після появи павутинних кліщів (початок цвітіння – формування урожаю).

Придбати препарат **Енвідор®** в упаковці 5 мл (монодози) та 60 мл (флакони) Ви зможете в найближчому до Вас ТКЦ «Зелений Світ» або іншому спеціалізованому магазині.

Каушан О.О.,
кандидат с.-г. наук

На правах реклами

Страви прості, але смачні

Я залюбки читаю "Дім, сад, город". Майже з кожного номера використовую кулінарні рецепти і готую щось нове й смачне. Хочу подарувати читачам і свої прості у приготуванні рецепти. Можливо, вони стануть комусь у пригоді.

Оксана Коровай,
с. Богданівка, Чернігівська обл.

Грінки зі шпротами

Треба мати: білий батон, 2 яйця, 1 банку шпротів, пучечок зеленої цибулі, майонез, кілька зубків часнику.

Батон нарізати скибочками, а ще краще купити вже нарізаний, підсмажити скибочки у тостері або на сковороді і з одного боку натерти кожну скибочку часником. Варені яйця і 0,5 банки шпротів розім'яти виделкою до однорідної маси. Цією масою змастити той бік скибочки батона, який вже змащений часником, поверхню розрівняти і зверху викласти одну цілу рибку шпротів. Намалювати майонезом навколо рибки будь-який узор і посипати бутерброд подрібненою зеленою цибулею. Якщо шпротів немає, їх можна замінити банкою сардин, але зверху доведеться класти не цілу рибку, а шматочок.

Салат із курячих сердечок

Треба мати: 200–300 г курячих сердечок, 300 г зеленої стручкової квасолі (можна використати заморожену), 2 солодких перці, 6 листочків салату, 0,5 чайної ложечки порошку карі, оливкову або рафіновану соняшникову олію, сіль, перець.

Для маринаду треба мати: 1 апельсин, 1 чайну ложечку меду, 2 столових ложки соєвого соусу.

Віджимаємо сік із апельсина, змішуємо його із соєвим соусом та медом. У цей маринад кладемо ретельно промиті курячі сердечка і залишаємо на 1 годину. Якщо поспішаєте, можна обмежитися 30 хвилинами. У сковороду наливаємо оливкову олію, викладаємо стручки квасолі й обсмажуємо на сильному вогні. Потім вогонь зменшуємо і доводимо страву до готовності.

Перець очищуємо від плодоніжки і насіння й нарізуємо великою соломкою. 3–4 хвилини обсмажуємо перець на тій самій сковороді, з якої щойно вийняли квасолю. Обсмажений перець викладаємо у салатник до смажених стручків зеленої квасолі. Курячі сердечка виймаємо з маринаду, даємо стекти рідині та смажимо на цій же сковороді 5–10 хвилин. Наприкінці смаження посипаємо сердечка порошком карі. Промиті салатні листочки викладаємо на тарілку. 3–4 листочки рвемо руками й вимішуємо обсмажені сердечка, перець, стручки квасолі та рвані листочки салату. Куштуємо, в разі потреби приправляємо салат сіллю та перцем, кладемо на тарілку, викладену салатними листочками, і відразу ж теплою подаємо страву до столу.

Салат асорті

Треба мати: 2 свіжих або консервованих огірки, 100 г консервованих шампіньйонів, 100 г будь-якого твердого сиру, 200 г копченої грудинки, 200 г консервованого горошку, 3–4 варених яйця, 150 г білоголової капусти, майонез. Перець, сіль кладемо за смаком.

Огірки, гриби, сир, яйця та копчене м'ясо нарізати кубиками. Викласти у салатник. Капусту дрібно нашинкувати, посолити, поперчити і розім'яти виделкою або чистою рукою. Викласти у салатник, додати відціджений консервований горошок та перемішати.

Додати майонез і ще раз перемішати. Прикрасити за своїми вподобаннями, найкраще листочками зелені.

Канапе з куркою

Канапе – це маленький бутерброд.

Треба мати: 400 г хліба, 50 г вершкового масла, 200 г філе курки, 30 г майонезу, 30 г томатної пасти.

Хліб нарізати у формі трикутників або зірочок, підсмажити грінки, охолодити, змастити маслом. Зверху гіркою викласти філе вареної або смаженої курки, злегка змастити майонезом і томатним соусом, прикрасити гілочкою петрушки або кропу.

Короп або карась, запечені в духовці

Треба мати: 2 кг невеликих (не більше долоні) коропів або карасів. Пачку (400 г) майонезу, 1 головку часнику, 2 столових ложки рідкого меду, олію для смаження. Сіль, перець кладемо за смаком.

Перш за все ретельно готуємо рибу: патраємо, очищаємо від луски, видаляємо зябра, миємо так, щоб остання вода була прозора. Даємо стекти воді і трохи обсушуємо паперовим або полотняним рушником. Потім рибу солимо й перчимо всередині та іззовні. У майонез додаємо подрібнений часник і мед. У цій суміші маринуємо рибу в прохолодному місці (від 20 хвилин до 1 години). Потім рибу викладаємо рядком на змащене олією деко, сумішшю, що залишилася в каструлі, знову зверху змащуємо рибу і ставимо в гарячу духовку. Запікаємо за температури 200°С 50–60 хвилин. Подаємо запечену рибу до столу разом з деком, але не гарячу, а ледь теплу. На гарнір смакуватиме відварена картопля.

Екзотична курятина з ананасом

Треба мати: 2 курячих філе, баночку консервованих ананасів шматочками, 150 г копченого м'яса,

приправу до м'яса "Мівіна", 200 г майонезу, 200 г твердого сиру. Сіль, перець кладемо за смаком.

Куряче філе змастити майонезом, посолити, поперчити й посипати приправою до м'яса. Копчене м'ясо нарізати шматочками. Сир натерти на тертушці з великими вічками. Філе накрити плівкою і злегка відбити. Потім на нього покласти копчене м'ясо, по дві ложки кубиків ананасів і присипати твердим сиром. Запікати у гарячій духовці 30 хвилин.

Подавати гарячим. Кількість порцій кожна господиня готує за потребою.

Плачинда з капустою

Треба мати: 7 склянок борошна, 100 г олії або вершкового масла, 1 столову ложку без верху солі.

Для начинки треба мати: половину або чверть (залежно від розміру) головки білоголової капусти, 1 пучечок кропу, 1 пучечок зеленої цибулі, олію для смаження. Сіль і перець кладемо за смаком.

Спочатку треба просіяти борошно, додати сіль, розтоплене масло і воду. Замісити м'яке тісто. Місити до тих пір, поки воно перестане липнути до рук.

Зелень миємо, даємо стекти воді, обсохнути, а потім дрібно січемо. Капусту тремо на тертушку або дуже мілко нарізуємо ножем. Мнемо рукою, а потім з'єднуємо із зеленню. Солимо й перчимо за смаком.

Тісто, що відстоялося 1 годину в теплому місці, ділимо на 6 частин. Кожну розкачуємо у корж круглої форми. На тісто викладаємо по 5 столових ложок начинки. Піднімаємо краї тіста вгору, добре защипуємо. Це й буде плачинда. Кожну плачинду треба приплюснути руками або злегка розкачати качалкою. Смажити на гарячій сковороді в олії швом донизу, а потім перевернути й обсмажити з другого боку. Готові плачинди скласти гіркою і подавати до столу.

Можна смажити плачинди і в духовці без олії, виклавши на деко, посипане борошном. Але це вже хто як любить.

Делікатесні курячі котлети з курагою та чорносливом

Треба мати: 400 г курячої грудинки, 4 шматочки батона, 1–2 яйця, по 100 г кураги і чорносливу.

Чорнослив та курагу без кісточок у окремому посуді промити й розпарити. Залишити, щоб підсихали. А тим часом м'ясо разом із розмоченою у молоці булкою пропустити через м'ясорубку. Додати яйця, сіль і перець. Ретельно вимішати. Фарш розкласти на однакові кульки. Кожну кульку розплескати на долоні і в одну покласти курагу, а в іншу – чорнослив. Сформувати котлету й підсмажити. Дітям такі котлети можна готувати паровими.

Сосиски або сардельки у тісті

Треба мати: 10 сосисок або 10 невеликих сардельок, пакет листкового тіста.

Сардельки вимити в теплій воді і викласти на сито. А тим часом тісто нарізати на квадрати розміром 9х9 см. Викласти на кожний квадрат сардельку, загнути з двох боків так, щоб збоку було трохи видно сардельку. Змастити яйцем, викласти на зволожене деко і випікати 25 хвилин за температури 240°С. Якщо побачите, що тісто підгоряє, прикрийте його фольгою або зволоженим папером.

Торт нашвидкуруч

Треба мати: 300 г масла або маргарину, 3 яйця, 300 г цукру, 300 г сметани, 300–400 г борошна, 0,5 кг яблук, розпушувач для тіста або 0,5 чайної ложечки соди.

Масло, жовтки і 100 г цукру розтерти до однорідної пишної маси. Додати сметану, попередньо розмішавши в ній соду та борошно. Вимісити тісто й перекласти його у форму для торта. Поставити форму в духовку. А тим часом очищені від шкірки яблука розрізати на шматочки і проварити 3 хвилини у підсолодженій воді, відкинути на сито і дати стекти рідині.

Збити у піну білки з цукром. Вийняти із духовки корж, охолодити та викласти на нього яблука. Залити їх білками і знову на 15 хвилин поставити торт, але вже не в гарячу, а у слабо нагріту духовку і дати білкам підсохнути.

Торт із ківі

Треба мати для бісквіта: 120 г цукру, 4 яйця, 90–100 г борошна, 30 г крохмалю.

Для крему треба мати: 500 г домашнього сиру, 40 г апельсинового лікеру, 160 г цукру, 2 пакетики ванільного цукру, 16 г желатину, 50 г вершків, 4 ківі для прикрашання.

Жовтки відокремити від білків і збивати із цукром доти, поки не вийде густа маса. Борошно змішати з крохмалем і з'єднати з жовтками. Яєчні білки збити з двома столовими ложками холодної води, з'єднати з тістом і все обережно перемішати, щоб не погасити піну. Дно роз'ємної форми вистелити пергаментним папером і викласти тісто. Випікати в гарячій духовці за температури 200°С приблизно 25 хвилин.

Пакетик желатину (15–16 г) замочити на десять хвилин у холодній воді. Сир змішати з апельсиновим лікером, цукром, додати ванільний цукор. Желатин у воді поставити на вогонь і, постійно помішуючи, розчинити повністю. Потім надібрати невелику кількість сирної маси, влити в неї желатин, енергійно розмішати і з'єднати з рештою сиру. Сирну масу поставити на одну годину в холодильник. Потім вийняти, додати в неї збиті вершки. Це і буде крем до торту.

Бісквітний корж викласти на блюдо. Якщо його висота дозволяє, розрізати на два однакові коржі, змастити кремом, накрити другим коржем, оточити бортиком і рівномірно викласти зверху сирний крем. Якщо бісквітний корж розрізати не вийде, то використовуйте один корж. Торт треба поставити у холодильник, щоб крем повністю застиг, і тільки потім прикрасити почищеними й нарізаними скибочками ківі.

Із журналу "Чумацький шлях". Передплатний індекс 22436. (Комплект журналів "Дім, сад, город" + "Чумацький шлях". Передплатний індекс 98881)

ТІСТОТВОРЧІ ТРАДИЦІЇ
Диканьщини, Зіньківщини, Котелевщини
(XX століття)

Українці – "хлібний" народ, що з давніх-давен вирощував ХЛІБ, уміло і з любов'ю готував тісто. А вже з нього – що тільки уявити можна: від простої прісної перепічки, яку готували нашвидкуруч, до пишного весільного короваю, що мав "сходити-підходити" щонайменше тричі, а відтак готувати його потрібно було щонайменше півдоби. І дотепер страви з тіста займають чи не одне з перших місць в українській кулінарії. Існує приказка: "що не край, то свій звичай". Це стосується і технології приготування хлібів, пирогів, калачів...

У даній статті розгляну тістотворчі традиції (приготування пирогів, весільних короваїв, медяників та шишок, житніх коників, "крупців" (каші качаної), вергунів, різдвяних пряників, весняних жайворонків, паски) окремих населених пунктів Полтавщини. А саме: селища Опішня, сіл Велика Павлівка, Лютенські Будища, Комсомольське, Човно-Федорівка (Зіньківський р-н), селища Диканька, села Великі Будища, села Писарівщина (Диканський р-н), села Деревки (Котелевський р-н). В основі дослідження – матеріали, зібрані автором під час польових експедицій впродовж 2009–2011 років.

Пироги

Ще якихось п'ятдесят–шістдесят років тому, коли в кожній українській хаті була піч, на всі свята-празники та в неділю господині обов'язково випікали хліб, пироги, перепічки... Пироги – харч універсальний: це й основна страва, і на десерт, і на обід, і замість вечері, і на гостинець... А що вже діти люблять ласувати пирогами! У кожній місцевості з часом склалися певні традиції випікання пирогів, які передавалися з покоління до покоління. Нині спечені в печі пироги (я їх називаю "бабусині") – до певної міри екзотична страва. Хоч сама я й не опішнянка, але, здається, смачніших за опішнянські пироги куштувати не доводилось. Давно мені хотілося не лише побачити на власні очі, але під керівництвом вмілої господині власноруч приготувати опішнянські пироги. На моє щастя, одна з них, відома майстриня опішнянської іграшки Ганна Павлівна Діденко, погодилася поділитися "секретами" смачних опішнянських пирогів. Для підсилення місцевого мовного колориту використовуватиму висловлювання господині, які довелося почути під час приготування тіста. Випікання пирогів було заплановано заздалегідь. Випадково співпало, що сталося це напередодні Святої Трійці, з суботи на неділю. Ганна Павлівна одразу попередила, що "пироги – довга справа, почнемо звечора – на ранок буде снідання". Вона зробила всю необхідну роботу по господарству, щоб бути вільною біля печі й тіста: "воно любить, коли біля його ходять". Господиня вдягнулася "так, як до тіста йдуть" – запнула хустку, підперезала фартух. Потім прогріла піч, наготувала посуд: жаровні, складені одна в одну, сковорідку, миски. Дістала "з гори" (горища – О.Щ.) глиняну макітру, яка лежала боком, вимита, накрита чистою рядниною. Завчасно наготувала необхідні інгредієнти в теплій кухні, щоб вони прогрілися до необхідної температури. Особливо, як наголошувала Ганна Павлівна, ні в якому разі не може бути холодним борошно. "Борошно треба таке, аби на сход хароше було. Бува борошно жовте, але не сходе".

Почали ми близько 19-ї години вечора. "Щоб навчитися, треба зробити все своїми руками", сказала мені господиня, тому тісто готували у двох макітрах – кожна своє.

Красиві опішнянські глиняні макітри ми поставили на м'які подушки, накриті рушником. У них спочатку влили половину необхідної кількості сироватки, розмішавши з більшою частинкою приготованих дріжджів, жменю цукру. Додали борошна стільки, щоб утворився "заміс" консистенції густої сметани. Отриману масу ретельно і довго, мені здавалося, що дуже довго, збивали дерев'яними копистками. "Щоб не думали, що пироги, це все не просто, більше не схочеш", – жартома приказувала Ганна Павлівна. Після цього тісто залишили "підходити", накривши макітри з "підколоченим" тістом рушником, а поверх – теплою ковдрою. При цьому господиня пояснила, "що тісто в теплому любе бути". Насамкінець господиня зачинила вхідні двері із словами:

"хоч задавись, але тістові годи" (що означало терпіти жар, яким пашіла піч – О.Щ.).

"Це тісто ще не "вчиняне", через годину будемо його "підчинять", – сказала Ганна Павлівна. На моє питання, як же раніше тісто готували, коли й дріжджів не було, відповіла, що "раніше тісто робили на запарці, парили запарку, розшумовували її, то ще дужче годили тістові".

Минула година, прийшов час "підчинити-підколотити" тісто. Тісто "підійшло" (збільшилося в об'ємі) майже вдвічі, ми його гарно вимішали кописткою, додаючи збиті з цукром яйця, сироватку, що залишилася. Знову гарно підбивши, залишили на годину, щоб підходило.

Господиня періодично поглядала на тісто, "чи сходе?". Задоволена побаченим, посміхалася, а воно лізло-вилазило з макітри, що не було для Ганни Павлівни несподіванкою, бо хутенько підв'язала вінця посудини картоном.

Через ще одну годину в тісто, яке збільшилося в об'ємі вже втричі, ми додали масло, сіль, і залишок дріжджів, знову підбивши тісто кописткою. Тісто, що "правильно" підійшло, має бути теплим і з тонкими нитками-павутинками.

Через годину, додавши ложку смальцю, ми ретельно вимішували тісто, додавши борошна, щоб воно було м'яким. Періодично вмочали руки в олію, вимішували, доки воно не стало відлипати від рук і не зробилося еластичним.

Нарешті настав час формувати пироги, наповнюючи начинкою. Тістечко було пластичним і не липло до рук. З макітри Ганна Павлівна набирала його рукою і формувала кульки, які клала рівненькими рядочками на стіл. Їх було рівно двадцять, бо рівно стільки поміщалося в жаровню. Всі вони були однаковісінького розміру. Тих кульок, які формувала я, було більше, тому й ледве уміщала я "вироблені" пироги тісними рядами в жаровню. Хоч, за порадою господині, я ретельно змащувала бічки олією, але коли вони спеклися, було нелегко відділити їх одне від одного (тепер знатиму!).

Доки "вироблені" піріжки "підходили" (за моїми підрахунками це вже був п'ятий раз "сходження" тіста), господиня натопила піч так, щоб добре прогрівся черінь. Потрібну температуру вона кілька разів перевіряла, кидаючи по жмені борошна на черінь. Двічі воно миттєво чорніло, через деякий час вкинуте борошно повільно набувало світло-коричневого кольору. Лише після цих маніпуляцій, тричі перехрестившись і приказавши: "Господи, поможи нам в час добрий. Піченько, ану вироби нам", – Ганна Павлівна посадила наші піріжечки в піч. "Сиділи" вони там під пильним наглядом господині 50 хвилин. За цей час вона їх двічі пересувала з місця на місце – "щоб загнітилися краще".

Рум'яні, запашні пироги Ганна Павлівна обережно витягла з печі, вийняла з жаровні на заздалегідь простелену ряднинку і накрила мокрою ганчіркою – "щоб відходили". Чи то Свята Трійця, чи борошно було гарне, чи рецепт "вдашній", чи годили добре тістові, але наші пироги з м'ясом, капустою, вишнями та маком вдалися на славу...

Готові та охолоджені пироги господині найчастіше складали в глиняну макітру, в якій вчиняли тісто, зверху обв'язували рушником. Випіканню хліба, пирогів дочку вчила мати, раніше всі пекли, "це січас хліба накуплять, а раньше пекли, і хліб і пироги зранку спечені – день свіжі, на другий день вже вони дубові". В кожній родині були пироги, як кажуть в народі, по достатку. В бідних – чорні (бо ж і з житнього борошна – О.Щ.), в багатих – білі.

Ми закінчили пекти пироги, коли годинник показував три години ночі...

Рецепт на двадцять штук опішнянських пирогів: один літр сироватки, сто грамів дріжджів, семеро яєць, двісті грамів масла, три кілограми борошна, двісті грамів цукру, одна столова ложка смальцю. Начинка може бути м'ясна (відварене м'ясо або тельбухи, подрібнене на м'ясорубці, змішане із засмажкою з цибулі), овочева (смажена з цибулею та морквою капуста, відварена картопля, квасоля, горох), сирна (солодко-солона), плодово-ягідна (яблука, вишні, сливи, абрикоси, калина), макова або яка завгодно.

Олена Щербань,
старший науковий співробітник
Відділу етнографії новітнього часу
Національного музею-заповідника
українського гончарства в Опішному

(Далі буде)

Пропоную...

...кролі великих елітних порід, багатоплідні (австрійської, словацької селекції).

Володимир Федорович Гордієнко,
м. Вінниця, тел. (097) 308-20-95

...цибулини лілій, ОТ-гібриди, ЛА-гібриди, Лонгіфлорум, Азіатські гібриди, Орієнтальні, горщикові. Конверт – кольоровий каталог. Новинки.

Л.В. Петрусенко-Касьянова,
вул. Шевченка, 77, смт Голоби,
Ковельський р-н, Волинська обл.,
тел. (096) 796-69-62

...саджанці, чубуки елітних столових, технічних, безкісточкових сортів винограду. Найкращі сорти великоплідної малини, суниці садової. Ожину безколючкову, жимолость, фундук, актинідію, голубику, смородину, гумі, гібіскус, інжир. Штамбову смородину, аґрус. Конверт – каталог.

О.М. Онищенко,
вул. Санітарна, 19, м. Запоріжжя, 69118,
тел. (066) 755-50-38, www.naslada.info

...високоякісну сортову картоплю вітчизняної та зарубіжної селекції. Новинки та суперновинки 2012 року. Конверт – каталог.

С.А. Пилипков,
с. Ковтунове, Шосткинський р-н, Сумська обл., 41122,
тел. (095) 932-27-47, (096) 884-66-81

...вроздріб та оптом. Саджанці великоплідної суниці звичайного та постійного плодоношення, малини, ожини, смородини, аґрусу.

О.Ю. Савейко,
с. Хорішки, Козельщинський р-н, Полтавська обл., 39112,
тел. (096) 771-24-75, (050) 230-98-44,
http://www.olegsaveyko.org.ua

...саджанці декоративних кущів – пістряволистих, вічнозелених, хвойні, лілії, лілійники, іриси. Ківі, лимони, лимонники, актинідія, жимолость, зізіфус. Німфеї, аїр, рогіз та багато іншого. Конверт – каталог.

С.В. Тимофєєва,
вул. Вечірня, 11, м. Севастополь, 99018,
тел. (095) 304-05-21

...велика колекція цибулинних квітів та багаторічників. Каталог з фото – безкоштовно у вашому конверті.

В.О. Головко,
с. Олексіівка, Арбузинський р-н, Миколаївська обл., 55333

...насіння традиційних, екзотичних та кімнатних овочів, всього понад 1000 сортів, а також садивний матеріал озимого часнику. Каталог та пакет насіння безкоштовно – у вашому конверті з марками на 2,5 грн.

М.В. Семикопний,
с. Нова Басань, Бобровицький р-н, Чернігівська обл., 17461

...саджанці і насіння високоврожайних овочевих та плодоягідних культур. Багато дуже цікавих новинок. З/а конверт з марками на 2,5 грн. – каталог.

В.М. Головатенко,
с. Малі Крушлинці, Вінницький р-н, Вінницька обл., 23242,
тел. (097) 457-01-58 (телефонувати з 20-00 до 22-00).

...кури: орпінгтон, брама, кохінхін – курчата, яйця.
м. Кіровоград, тел. (095) 009-19-64

...насіння і саджанці: овочевих, плодоягідних, нових, екзотичних, малопоширених, лікарських культур та квітів. Каталог у вашому конверті з марками на 2,5 грн.

О.І. Джус,
с. Малі Крушлинці, Вінницький р-н, Вінницька обл., 23242,
тел. (098) 530-32-60

...квіти – поштою: жоржини, лілії, гладіолуси, іриси, хости, лілійники, тюльпани, нарциси, гіацинти, крокуси... Велика колекція. Безкоштовно вишлемо чудовий кольоровий фотокаталог. Від вас – підписаний конверт. Всі замовники отримують подарунки. Наш сайт www.kvity.at.ua

Максим Васильович Левчук,
а/с 126, м. Южноукраїнськ, Миколаївська обл., 55001

...саджанці і чубуки новітніх комплексностійких сортів винограду селекції Капелюшного, Крайнова, Загорулько, Павловського, Вишневецького, Голуба, Бурдака та ін. Конверт – каталог.

Володимир Аполлінарійович Шпак,
вул. 60 років Жовтня, 55-а, м. Карлівка,
Полтавська обл., 39500,
тел. (05346) 2-46-47, (050) 304-15-42
E-mail:shpakvino@mail.ru

...колекція бородатих ірисів 300 сортів, піонів – 100 сортів. Для каталога висилайте великий конверт з марками на 3 гривні.

Микола Іванович Музичук,
с. Юльївка, Запорізький р-н, Запорізька обл., 70434,
тел. (067) 833-65-61

...розпродаж (знижка 40–60%) ірисів бородатих, лілійників, тюльпанів, цибулинних, пізньоцвітів.

Анастасія Іванівна Базильчук,
а/с 100, м. Київ, 04074

...саджанці морозостійкого винограду. Актинідію, жимолость, гумі, барбарис, ожину, малину, аґрус, кизил, смородину, калину, фундук, грецький горіх Ідеал, лимонник китайський, зізіфус, суницю садову, полуницю. Декоративні кущі та ліани. Конверт – каталог. Сайт: www ekzotikad.ucoz.ru

Олександр Федорович Дейцев,
вул. Жовтнева, 137, с. Садки,
Кременчуцький р-н, Полтавська обл., 39764,
тел. (066) 222-01-77, (098) 947-33-08

...іриси, лілійники, різне.

Тел. (063) 756-74-26

...кролі м'ясних порід, велетні.

Микола Юрійович,
м. Обухів, Київська обл.,
тел. (096) 230-01-07

...найкращі сорти суниці: Луїза, Альбіон, Фінеса, Капрі, Тельма, Портола, Монтерей, Азія та ін. Перспективні сорти малини: Полісся, Еріка, Жар-птиця, Атлант, Пінгвін, Зюгана та ін. Великий вибір ожини, також є ремонтантна Рубен. Смородина, аґрус, порічки. Опт, роздріб.

Ю.В. Коміренко,
вул. Леніна, 399, с. Мошни,
Черкаський р-н, Черкаська обл., 19615,
тел. (097) 575-77-81

...високоякісну насіннєву картоплю (50), саджанці великоплідних сортів: смородини чорної (22) та червоної (23), аґрусу (15) та малини (9). Конверт – каталог.

В.Б. Мосціпан,
пров. Чайковського 8, м. Прилуки, 17502

...кролі, кроленята великих порід.

Володя,
м. Київ, тел. (097) 270-71-05, (050) 510-32-20

...прищеплені саджанці айви, груші, персика, абрикоса, черешні, вишні, сливи, хурми, унабі, кизилу, шовковиці, порічок, смородини, аґрусу, малини, ожини, інжиру, шипшини.

Віктор Миколайович Передерій,
вул. Стратосферна,22, м. Запоріжжя, 69083,
тел. (095) 071-81-31

...бульбоцибулинні тубетроянди (дуже ароматна і красива квітка).

Клавдія Олексіївна Гордюшова,
вул. Ворошилова, 103, м. Гола Пристань,
Херсонська обл., 75602,
тел. (05539) 7-86-19, (095) 845-06-95

...малину: Глен Ампел, Патрицію, Краса Росії, Сіренєвий туман, ремонтантні: Оранжеве чудо, Полана, Пінгвін (штамбова). Нові сорти суниці: Альбіон, Сірано, Клері, Сірафін, Сіжозе та інші.

М.М. Макаренко,
с. Любомирка, Олександрівський р-н,
Кіровоградська обл., 27316,
тел. (099) 654-55-31

...саджанці актинідії (5 сортів), гумі, жимолость їстівна (4), журавлина (клюква) садова (4), чорниця (голубика) канадська (10), ожина безколючкова, лимонник китайський, кизил, хурма, великоплідна малина, смородина, гінкго, магнолії, піони, бругмансії (3), гортензії, корінь перстача білого лісового (п'ятипал, лапчатка) лікує щитоподібну залозу, зоб та ін. Конверт – каталог.

Мар'яна Юріївна Штігер,
вул. Лермонтова, 5/2, м. Жидачів, Львівська обл., 81700,
тел. (097) 209-10-40, E-mail:shtiger@ukr.net

...картоплю, кануфер, жоржини та інші декоративні, лікарські, технічні рослини. Конверт – каталог.

Іван Йосипович Матлай,
вул. Короленка, 14/13, м. Броди, Львівська обл., 80601,

...картоплю Тайфун. Недорого.

Тел. (099) 444-12-38

...саджанці троянд колекції Каньовського Віталія Михайловича. Чайно-гібридні, плетисті, кущові, бордюрні, ґрунтопокривні, флорибунда. Конверт – каталог.

Григорій Михайлович Мостіпака,
вул. Трояндова, 29, с. Кугаївці,
Чемеровецький р-н, Хмельницька обл., 31632,
тел. (03859) 9-86-19, (066) 706-51-98,
веб-сайт: picasaweb.google.com/rozamgm

...саджанці фундука, кизилу, граната, горіхів, винограду та інших садових і декоративних культур. Конверт – каталог.

Олександр Іванович Кожуховський,
с. Водяне, Новоукраїнський р-н, Кіровоградська обл., 27152,
тел. (097) 299-52-06, (066) 251-56-63

...збалансована колекція високоякісного насіння старих улюблених і кращих нових сортів помідорів та перцю солодкого, доповнена багатьма новинками. Від вас – конверт із зворотною адресою, від нас каталог із вичерпним описом кожного сорту і його фото з нашого городу на нашому сайті.

Володимир Федорович Сирай,
вул. Ак.Павлова, 17. кв. 81, м. Чернігів, 14027,
тел. (0462) 62-75-07, E-mail:siray Chernigov@rambler.ru
Фото і опис сортів на сайті: http://siray.at.ua/

...смородину 12 сортів – по 5 грн. Живці смородини – по 50 коп.

Андрій Іванович Гончар,
пров. Східний, 5, смт Іваничі, Волинська обл., 45300,
тел. (067) 332-52-42, Сайт: ehnaton.com.ua

...саджанці, чубуки комплексностійких сортів винограду. Каталог.

Е.М. Олефір,
вул. Авраменка, 18-84, м. Запоріжжя, 69120,
тел. (0612) 67-49-53, (066) 772-58-89, (097) 479-56-25,
olefir@ukr.net

...великий вибір саджанців суниці садової. Багато новинок та провірені часом сорти. Опт, роздріб. У подарунок – поради по вирощуванню. Конверт – каталог.

Олена Федорівна Ясінська,
а/с 1, м. Біла Церква, Київська обл., 09113,
тел. (067) 184-95-23, (066) 937-56-51, (093) 732-73-46
E-mail:klubnikalena@ukr.net

...саджанці кращих сортів білої смородини (Умка і Біла Версальська) та рожевої смородини (Любава і Китаївська) на весну 2013 р. Конверт – каталог на осінь 2013 р.

Микола Васильович Капля,
а/с 1354, м. Черкаси, 18008,
тел. (0472) 63-26-51, (067) 439-12-80

...саджанці та живці сортових, дикорослих плодоягідних, вітамінних, гарноквітуючих лікарських, рідкісних, занесених у Червону книгу рослин.

О.П. Гудь,
вул. Коцюбинського, 6/43, м. Тернопіль, 46002

...картоплю 200 кращих сортів. Новинки 2012 року. Конверт – каталог.

А.М. Дзюба,
с. Ковтунове, Шосткинський р-н, Сумська обл., 41122,
тел. (066) 813-43-43

...жоржини, флокси. Конверт – каталог.

Н.І. Соколова,
с. Копитів, Корецький р-н, Рівненська обл., 34745,
тел. (097) 842-32-13

...лілія, гладіолуси, жоржини, іриси, хризантеми, кімнатні рослини. Конверт на 2,5 грн. – фотокаталог.

В.І. Пилипенко,
вул. Молодіжна,14, с. Калайдинці,
Лубенський р-н, Полтавська обл., 37525

...іриси зарубіжної та вітчизняної селекції. Великий конверт з марками 2,5 грн. – каталог.

Таїсія Гнатівна Поліщук,
тел. (097) 424-66-20

...жоржини вітчизняної та зарубіжної селекції.

Юлія Володимирівна Шостак,
с. Куликів, Радехівський р-н, Львівська обл.,
тел. (067) 599-38-06

...саджанці великоплідної суниці садової звичайної і постійного плодоношення, великоплідні сорти малини, цибулини лілій.

Віталій,
тел. (099) 482-01-79

...цитрусові, тропічні, лікарські, садові саджанці. Підписаний конверт.

Андрій Олександрович Справцев,
просп. Миру, 3-а, кв. 2, м. Чернігів, 14000

...томатне дерево Спрут F_1, цифомандра, тубероза, мак голубий, мурайя, міцелій грибів.

Б.О. Карпич,
а/с 32, м. Харків, 61052

...розпродаж колекції жоржин на зріз. Конверт – кольоровий каталог.

Неля Кущ,
пров. Плещеєва, 1-а, м. Суми, 40022

...недорого гладіолуси, тюльпани, клематиси та ін. багаторічники. Каталог у вашому конверті або на E-mail:vaday@list.ru

Галина Миколаївна Дейцева,
а/с 75, м. Кременчук, Полтавська обл., 39625
тел. (05366) 68951, (068)898-06-49

...у 2–3 рази економію газу, дров, вугілля для різних котлів, печей, камінів. Конверт – каталог.

Е.А. Ляховець,
вул. Мочаліна, 4, пгт Мирне,
Каланчацький р-н, Херсонська обл., 75822,
тел. (050) 76-37-708

...клематис Тангузький пахучий, плющ садовий, зізіфус, іриси, півонії, незабудки; малину.

Г.С. Федорова,
вул. Осипенка, 53, м. Запоріжжя, 69027

...розсадник пропонує саджанці морозостійких сортів персиків – Т3 Винголд, Т5 Топсвіт, Хароу Даймонт, ПФ 23 Флемінга Фюрі та абрикосів – Ерлі Блаш, Голд Річ, Сільвер Кот, Пінк Кот, Белла Дімола, Харгрант, Кіотто, а також яблуні, груші, сливи, аличі великоплідної, вишні, черешні – Сільвія, Регіна, Саміт, Ляпінз, Кордія.

м. Вінниця, тел. (098) 878-99-77

...черв'яки червоні каліфорнійські, черв'як "Володимирський старатель", живий біогумус.

С.О. Макаров,
м. Київ, тел. 559-93-50, (050) 585-67-15

...унікальна технологія простого у використанні, полегшуючого працю "крокуючого" плуга. Без двигуна. Привід – ножний важелевий. Продуктивність – 200 м²/год. Конверт зі з/а.

Григорій Васильович Кот,
а/с 79, "ДСГ", м. Прилуки, Чернігівська обл., 17500

...насіння сорису.

Тел. (066) 649-30-93

...унікальна технологія вирощування високорослих томатів без забивання кілків та підв'язування. За чотири роки технологія пройшла випробування у дев'яти областях України. Відгуки позитивні. Простота виготовлення. Надсилаю креслення та пояснення.

М.А. Євтушенко,
м. Жмеринка, вул. Київська, 1Д, кв. 64,
тел. (067) 242-48-17

...травоїдні кучеряві, морозостійкі поросята, угорська й іспанська мангалиця.

Володимир,
тел. (067) 352-17-80

...саджанці швидкоплідного грецького горіха. Сорт низькорослий, морозостійкий, плодоношення з двох–трьох років, високоврожайний, шкаралупа тонка. Саджанці фундука, спекостійкої чорної смородини, великоплідної садової суниці звичайного і постійного плодоношення, чорноплідної горобини, безколючкового аґрусу, айви японської.

Володимир Олексійович Волков,
вул. Замостянська, 9, м. Ізюм, Харківська обл., 64309,
тел. (099) 902-28-03, (050) 290-82-74, (050) 290-62-38

...саджанці наперстянки, традесканції, спіреї, міскантусу, сімейних троянд, виткої жимолості, духм'яного багатоквіткового клематиса.

Олег Васильович,
тел. (096) 080-71-71

...кури: брама (світла, темна); орпінгтон (палевий, чорний). Кохінхін. Карликові – кучеряві, кохінхін. Фазани. Цесарки. Голуби. Куропатки. Перепели (до 500 грамів, техасці). Кеглики. Павичі.

Тел. (050) 765-55-10, (063) 353-58-77

...саджанці морозостійкої хурми вірджинської, гінкго білоба, півонії деревовидної, гібіскусу, юкки, каштана їстівного та інших декоративних рослин.

Тел. (034) 306-91-01, телефонувати дуже рано або після 20.00

...саджанці гібридної суниці Вільма (Польща). Має найсмачнішу ягоду і неперевершений аромат; найвищий вміст цукру і сухих речовин. Найкращий сорт для приготування варення, джемів. Найбільше подобається дітям. Якщо бажаєте детальніше дізнатися про цей сорт – відправте SMS зі своєю адресою на один із двох телефонних номерів і отримаєте поштою, безкоштовно, каталог з фото, детальним описом і особливостями агротехніки цього сорту.

Насіння суперсолодкої цукрової кукурудзи Айова Світ і Мермейд для сім'ї та бізнесу; гарбузів-гігантів і столових гарбузів тривалого зберігання, кавбуза, надранніх кабачків та ін.

Валерій Іванович,
Вінницька обл., тел. (095) 786-60-35, (096) 729-97-71

...багаторічники та лілійники, по 100 різновидів. Гладіолуси, жоржини, лілії, хости.

Тел. (066) 982-26-55

...троянди, лілії, гладіолуси, глоксинії, юкка нитчаста, гіпеаструми, хризантеми та інші квіти. Томати, перець – великий вибір. Конверт – каталог.

Колодько Олександр Миколайович,
с. Хухра, Охтирський р-н, Сумська обл., 42750,
тел. (097) 862-05-02

...цибулини гладіолусів, понад 100 сортів.

Олена,
тел. (050) 410-10-61

...поросята елітні, м'ясні,травоїдні Ландрас, Мангал, Мангалиця угорська пухова.

Олена,
м. Вінниця, тел. (097) 257-52-28

...саджанці фундука, голубики, актинідії, жимолості, годжі, сакури, кизилу, штамбового аґрусу та смородини. Конверт – каталог.

В.О. Криворотько,
с. Бутівці, Хорольський р-н, Полтавська обл., 37828, Troyanda 07@mail.ru

...плодовий розсадник "Вишенка" реалізує оптом і вроздріб поштою та самовивозом саджанці плодових та ягідних культур (понад 200 сортів): смородину чорну, білу, червону (Краса Львова, Селеченська 2, Сластьона та ін.), аґрус (Уральський безколючковий, Сливовий, Берил...), малину, (Ізобільна, Краса Росії, Поляна, Феномен, Генералісимус, Брусвяна, Геракл...), ожину безколючкову, суниці (королева Єлизавета, Альбіон, Арома, Ольвія...), жимолость, гумі, виноград (Лівія, Софія, Віктор, Ювілей Новочеркаська...), фундук та ін... Конверт – каталог.

А.Д. Драганов,
смт Вільшанка, Кіровоградська обл., до запитання, 26600, тел. (098) 245-08-70, (050) 535-57-14, E-mail:agrokg@yahoo.com, www.malina-opt.com.ua

...саджанці, чубуки великоплідних сортів винограду Вальок, Хамелеон, Лівія...

Анатолій Петрович Савран,
вул. Спортивна, 64, м. Карлівка, Полтавська обл., 39501, тел. (095) 753-72-49, (098) 950-50-15

...мангали.

Люба,
Барський р-н, Вінницька обл., тел. (097) 235-35-84

...широкий асортимент ірисів, півоній, лілій, лілійників, дельфініумів та інше власної колекції. З фото та каталогами рослин запрошую познайомитися на нашому сайті: perwocvet.net.

Василь Володимирович Манзюк,
пров. Червоноармійський, 6, смт Летичів, Хмельницька обл., 31500, тел. (063) 197-63-57

...картоплю найновіших, найврожайніших та найсмачніших сортів. Саджанці та живці смородини (з ягодою, як монета 1 грн.), порічок, аґрусу, малину новітніх промислових і любительських сортів з ягодою до 18 грамів, вроздріб та для закладання плантації. Насіння кавунів, помідорів та ін. Сучасні препарати для саду та городу (Риверм, Мегафол, Плантафол, Мастер, Віва, Радифарм, Вимпел).

О.А. Іллющенко,
а/с 61, м. Прилуки, Чернігівська обл., 17500, тел. (066) 712-06-90

...насіння овочів та квітів, лікарських рослин. Саджанці багаторічних квітів, хризантеми.

Людмила,
тел. (066) 95-38-179

...садивний матеріал жоржин,багаторічники, цибулинні. Для відповіді – конверт.

Я.М. Тиркус,
вул. Бакинська, 21/1, м. Львів, 79022

У номері:

Щедра грядка

Ходімте в сад

Домашня ферма

Дім і садиба

Культура. Побут. Традиції

"ДІМ, САД, ГОРОД"
виробничо-практичний журнал

№3 (291), березень, 2013 р.

Головний редактор
М.І. Халимоненко

Головний художник
Т.П. Колодницька

Заступники головного редактора
Б.К. Донгаш, І.Ф. Куштенко

Зав.відділами
А.М.Капітульська, О.В.Кисленко
Літературний редактор
А.М.Капітульська
Дизайн, верстка **О.В.Кисленко**
Комерційний директор **Г.А.Донець**

Реклама **В.П.Васильєв**
тел.: (044) 223-38-17,
E-mail:vgt951@gmail.com

Оголошення **О.К.Шевченко**
223-22-58
E-mail:dsg@dimsadgorod.com

Розповсюдження, маркетинг
Т.І.Лазебник
тел.: 223-22-58, 221-68-08

E-mail: lazebnik@dimsadgorod.com
Видання зареєстровано, серія КВ, №3536 від 3.10.98
Підписано до друку 14.02.2013 р.
Загальний тираж 141 519 прим.
Ціна договірна.

Адреса редакції та видавця:
вул. Академіка Заболотного, 19, Київ, 03680, МСП–680.
Тел.: (044) 223-69-11, (044) 223-69-12,
факс/автомат: 223-22-59
www.dimsadgorod.com

Передплатні індекси комплектів журналів у складі:

«Дім, сад, город» + «Виноград. Вино» — 22430.
«Дім, сад, город» + «Квіти України» — 22431.
«Дім, сад, город» + «Яблунька» — 22432.
«Дім, сад, город» + «Будьмо здорові» — 22433.
«Дім, сад, город» + «Пасіка» — 22434.
«Дім, сад, город» + «Бібліотека «Дім, сад, город» — 21869.
«Дім, сад, город» + «Календар садівника і городника» — 90245.
«Дім, сад, город» + «Чумацький шлях» — 98881.

Превікур® Енерджі

Фунгіцид системної дії з ефектом стимуляції росту рослин для захисту овочевих і баштанних культур від пероноспорозу та кореневих гнилей.

Надійний захист розсади овочевих культур!

відповідальний

захищена

ефективний

- Тривалий системний захист овочевих культур від кореневих гнилей та переноспорозу в закритому та відкритому ґрунті.
- Подвійний фунгіцидний «синергічний» ефект двох діючих речовин.
- Активний стимулятор росту рослин.
- Коренева система, стебла та листя рослин стають значно сильнішими та більш розвинутими.
- Гнучкість застосування – обприскування, звичайний полив, крапельне зрошення.

Довідки цілодобово: 0 800 500 188
(по Україні дзвінки з стаціонарних телефонів безкоштовні)
www.zelenysvit.com

150 років
Наука в ім'я кращого життя

Ліцензія Міністерства Аграрної політики України — Серія АВ № 499411 від 20.05.2010

Індекс 74142. ISSN 1814–4357. Дім, сад, город. №3 (291). 2013. 1—40 с. Ціна договірна.